

Lietuvos Respublikos Seimo *antroji sesija*

2017 m. balandžio 4 d.
43 ir 44 posėdžiai

Stenogramos

ISSN 2538-6638

Elektroninis leidinys leidžiamas nuo 2016 m. lapkričio 14 d.

E. leidinį parengė

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
DOKUMENTŲ DEPARTAMENTO STENOGRAMŲ SKYRIUS

TURINYS

II (PAVASARIO) SESIJA

2017 m. balandžio 4 d.

Rytinis posėdis Nr. 43

Seniūnų sueigos patikslintos 2017 m. balandžio 4 d. (antradienio) posėdžių darbotvarkės tikslinimas ir tvirtinimas	7
--	---

Diskusija dėl migracijos ir demografinės politikos

Ministro Pirmininko S. Skvernelio kalba	8
Sambūrio „Kad Lietuva neišsivaikšiotų“ nacionalinio komiteto pirmininko K. Stoškaus kalba	10
Vytauto Didžiojo universiteto Demografinių tyrimų centro vadovės V. Stankūnienės kalba	11
Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro vadovės A. Sipavičienės kalba	12
Migracijos eksperto D. Paukštės kalba	14
Seimo narės G. Burokienės kalba (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos vardu)	15
Seimo nario A. Butkevičiaus kalba (Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos vardu)	16
Seimo nario G. Landsbergio kalba (Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos vardu)	18
Seimo narės R. Tamašunienės kalba (Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos vardu)	19
Seimo nario S. Gentvilo kalba (Liberalų sąjūdžio frakcijos vardu)	20
Seimo nario R. Žemaitaičio kalba (frakcijos „Tvarka ir teisingumas“ vardu)	21
Seimo narės A. Maldeikienės kalba (Mišrios Seimo narių grupės vardu)	23
Seimo nario E. Vareikio kalba	24
Seimo nario K. Masiulio kalba	25
Seimo nario A. Syso kalba	26
Seimo nario K. Glavecko kalba	26
Seimo nario P. Gražulio kalba	27
Seimo nario V. Rinkevičiaus kalba	28
Seimo nario R. J. Dagio kalba	29
Seimo narės A. Armonaitės kalba	30
Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ projekto Nr. XIIP-4485 svarstymas	31
Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ projekto Nr. XIIIIP-501(2) svarstymas	32
Seimo nario R. J. Dagio kalba	32
Seimo nario D. Kreivio kalba	32
Seimo narės G. Skaistės kalba	33
Seimo nario Ž. Pavilionio kalba	34
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-232 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo specialiosios tyrimo komisijos Seimo Etikos ir procedūrų komisijos teikimo pradėti apkaltos procesą Lietuvos Respublikos Seimo nariui Kęstučiui Pūkui pagrįstumui ištirti ir išvadai dėl pagrindo pradėti apkaltos procesą parengti sudarymo“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-532(2) pateikimas, svarstymas ir priėmimas (D. Šakalienė)	35

Šio nutarimo priėmimas	36
Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4846(2) ir Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo įstatymo Nr. XII-791 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4847(2) svarstymas	36
Seimo nario K. Glavecko kalba	37
Seimo narės A. Armonaitės kalba	37
Seimo nario A. Skardžiaus kalba	37
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 „Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ projekto Nr. XIIP-4480(2) svarstymas ir priėmimas	39
Šio nutarimo priėmimas	39
Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo Nr. IX-2453 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4589(2) ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4590(2) pateikimas (R. Karbauskis)	39
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-226 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIP-526 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Karbauskis)	41
Šio nutarimo priėmimas	41
Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 9 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4591(2) pateikimas (R. Karbauskis)	41
Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-431 ir Konstitucinio Teismo įstatymo Nr. I-67 31, 65, 66, 68, 72 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XIIP-432 pateikimas (J. Sabatauskas)	42
Seimo statuto „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 23 straipsnio pakeitimo“ projekto Nr. XIIP-525 pateikimas (A. Širinskienė)	44
Informaciniai pranešimai	46

Vakarinis posėdis Nr. 44

*Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Zenono Vaigausko atsakymai
į Seimo narių iš anksto raštu pateiktus klausimus (pagal Seimo statuto 209 straipsnio 1 dalį)*

Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko kalba	47
Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko atsakymai į Seimo narių papildomai žodžiu užduotus klausimus	50
Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 47, 57, 100, 101, 105 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo II dalies II skyriaus papildymo trečiuoju ¹ skirsniu įstatymo projekto Nr. XIIP-496 pateikimas (D. Matuiza)	53
Civilinio proceso kodekso 739 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4370(2) pateikimas (N. Puteikis)	53
Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-283 pateikimas (N. Puteikis)	58
Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2561 pateikimas (M. Bastys)	61
Civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. IX-743 153 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4003 pateikimas (V. Simulik)	61
Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo Nr. VIII-371 4, 10 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-503 pateikimas (A. Širinskienė)	62

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-278 pateikimas (V. Vingrienė)	63
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-226 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-522 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (K. Mažeika)	67
Šio nutarimo priėmimas	67
Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo Nr. XI-329 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-499 pateikimas (K. Mažeika)	67
Strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymo Nr. IX-1132 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-514(2) pateikimas (V. Vingrienė)	69
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-13 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų narių skaičiaus“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-527 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Baškienė)	71
Šio nutarimo priėmimas	72
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-14 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-528 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Baškienė)	72
Šio nutarimo priėmimas	72
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. XIII-59 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų narių pavaduotojų patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-529 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Baškienė)	72
Šio nutarimo priėmimas	73
Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Eriko Pavlovičiaus peticijos“ priėmimas	73
Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Vlado Krivicko peticijos“ priėmimas	73
Informaciniai pranešimai	74
PAVARDŽIŲ RODYKLĖ	75

SANTRUMPOS

LLRA-KŠSF – Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcija
LSDPF – Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija
LSF – Liberalų sąjūdžio frakcija
LVŽSF – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcija
MSNG – Mišri Seimo narių grupė
TS-LKDF – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija
TTF – Frakcija „Tvarka ir teisingumas“

A – alternatyvus teisės aktas

ES – su Europos Sąjungos teise susijęs teisės aktas

GR – Respublikos Prezidento grąžintas Seimui pakartotinai svarstyti įstatymas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

II (PAVASARIO) SESIJOS RYTINIO POSĖDŽIO NR. 43 STENOGRAMA

2017 m. balandžio 4 d.

*Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas V. PRANCKIETIS
ir Seimo Pirmininko pirmoji pavaduotoja R. BAŠKIENĖ*

PIRMININKAS (V. PRANCKIETIS). Gerbiami kolegos Seimo nariai, pradedame 2017 m. balandžio 4 d. Lietuvos Respublikos Seimo posėdį. (*Gongas*) Registruojamės.
Užsiregistravo 91 Seimo narys.

10.03 val.

Seniūnų sueigos patikslintos 2017 m. balandžio 4 d. (antradienio) darbotvarkės tikslinimas ir tvirtinimas

Gerbiami kolegos, pradedame 1 klausimą – darbotvarkės klausimą. Prašau. D. Šakalienė.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Seimo Pirmininke, prašau jūsų papildyti darbotvarkę nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-P-232 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo specialiosios tyrimo komisijos Seimo Etikos ir procedūrų komisijos teikimo pradėti apkaltos procesą Seimo nariui Kęstučiui Pūkui pagrįstumui ištirti ir išvadai dėl pagrindo pradėti apkaltos procesą parengti sudarymo“ pakeitimo“.

PIRMININKAS. Ačiū. Siūlau pritarti ir įtraukti šį klausimą po 1 klausimo – diskusijos. Ar galime bendru sutarimu pritarti šiam papildymui? Ačiū. Pritarta. P. Gražulis. Prašau.

P. GRAŽULIS (TTF). Aš taip pat norėčiau pasiūlyti kaip 1 klausimą į darbotvarkę diskusiją dėl migracijos ir demografinės politikos. Man atrodo, būtų labai naudinga. Vakar tokį labai išsamų pranešimą išplatino Saugumo departamentas ir taip pat antras – Krašto apsaugos departamentas, kad jie padarytų pranešimus. Manau, kad šitie spaudoje išplatinti pranešimai labai mobilizavo tautą. Po šito pranešimo tikrai migracija sumažės. Man atrodo, toks naudingas pranešimas. Būtų gerai, kad ir jie padarytų šiandien iš tribūnos. Gal įtraukime papildomai du pranešėjus?

PIRMININKAS. Ar jūs esate susitaręs su pranešėjais, kad jie galėtų čia dalyvauti, ar mes čia juos dabar ekspromtu turėtume iškvieisti?

P. GRAŽULIS (TTF). Jeigu jau jie kur nors išvykę labai svarbiais reikalais, gina valstybę, tai ką jau darysi, bet jeigu jie čia, vietoje, gal galėtų atvykti?

PIRMININKAS. Gerai. Ačiū. J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Gerbiamas Pirmininke, mūsų buvo tokios tradicijos: jeigu įrašomas vienas kokio nors įstatymo keitimo projektas, įrašomi ir kiti. Šiuo atveju aš kalbu apie Seimo statuto pataisas, kurias teikia Seimo vicepirmininkė. Yra mano nedidelė Statuto pataisa, kuri leistų išvaduoti šiek tiek Seimą iš papildomo biurokratizmo, kurį ir šiandien matome, kad nereikėtų Seimo nutarimais pildyti darbų programos. Tiesiog tokia yra nedidelė pataisa ir gal galėtume ją įrašyti į rezervą?

PIRMININKAS. Dėkoju. Statuto pakeitimų yra daug registruota ir po Velykų juos priimsime, o šis, kuris šiandien yra registruotas, yra labai svarbus ir skubus. Ačiū, kad palauksite.

Ar galime bendru sutarimu su papildymu patvirtinti darbotvarkę?

Balsuojame? Gerai. Balsuojame.

Balsavo 104 Seimo nariai: už – 103, prieš nėra, susilaikė 1. Darbotvarkė patvirtinta.

10.08 val.

Diskusija dėl migracijos ir demografinės politikos

Pradedame diskusiją dėl migracijos ir demografinės politikos. Pranešėjai. Pirmasis – Ministras Pirmininkas S. Skvernelis. Maloniai prašome.

S. SKVERNELIS (LVŽSF). Gerbiamas Pirmininke, gerbiami kolegos Seimo nariai, sveikinu tokios diskusijos inicijavimą ir iniciatorius. Matyt, niekada nebūna per mažai diskusijų tokiomis jautriais, svarbiais klausimais. Galbūt surasime diskusijų metu stebuklingą receptą, kuriuo galėsime padaryti esminį proveržį. Linkiu visiems tikrai produktyvių diskusijų, pranešimų ir siūlymų. Aš taip pat paskaitysiu keletą tokių minčių, sakinių, kurie galbūt taip pat paskatins tolesnę diskusiją.

Kalbėti apie visišką emigracijos sustabdymą turbūt negalime ir tai ne kartą buvo paminėta Tarptautinės migracijos organizacijos. Tai yra įmanoma tikrai autoritarinėse valstybėse. Būtų labai paprasta priimti įstatymą ir tiesiog fiziškai neleisti niekam išvažiuoti, bet suprantame, kad tai yra praeitis, ir to, tikiuosi, niekada mūsų valstybėje nebus galima padaryti.

Vis dėlto privalome sumažinti emigracijos srautus iki normalių ir sveikų skaičių. Negalime kalbėti, kad trumpalaikė emigracija, paremta patirties įgijimo, studijų, savirealizacijos tikslais, yra nenaudinga. To reikia, tačiau privalome drastiškai mažinti išvykstančiųjų skaičius ir sukurti tinkamas grįžimo sąlygas. Ši Vyriausybė turi kiek kitokią, neįprastą viziją – emigracijos nesustabdys nei darbo grupėmis, nei naujais departamentais ar ministerijomis. Išvykstančiųjų nesustabdys, o sugrįžti mūsų žmonių nepaskatins ir atskiros strategijos bei veiksmų planai. Emigracijos problemos negalime iš valstybės gyvenimo išpjauti kaip atskiro torto gabaliuko ir vien tik su juo dorotis. Tai horizontalus iššūkis, persidengiantis per visą valstybės valdymo sritį ir visas sritis. Todėl rengdami Vyriausybės programą siekėme demografijos problemų sprendimo priemones integruoti į visus sektorius, pradedant socialinės apsaugos ir baigiant teisingumo sistema.

Pastaraisiais metais mokslininkų ir institucijų atliktų tyrimų rezultatai daugmaž sutampa ir aiškiai rodo, kad emigraciją visų pirma skatina ekonominiai motyvai (daugiau negu 60 %), kurie pasireiškia didelės socialinės atskirties keliamomis įtampomis, bei realaus, ne popierinio socialinio saugumo stygius, kylantis iš vakarietiškos darbo kultūros stokos. Labai aiškius emigraciją skatinančius veiksnius lemia teisingumo stoka bei šeimai nepalanki aplinka. Kai turime aiškiai įvardytas emigracijos priežastis, akivaizdu, kad migracijos ir demografijos ministerijos nepadės, tokio darinio funkcijos turėtų iš esmės dubliuoti daugelio kitų ministerijų funkcijas.

Kas gali padėti? Labai aiškūs ir kryptingi darbai gimstamumo skatinimo, socialinės apsaugos ir pagalbos, švietimo, darnios ir konkurencingos ekonomikos plėtros ir skatinimo, žmoniškųjų išteklių valdymo bei viešojo sektoriaus efektyvinimo srityse. Vienas pirmųjų žingsnių, keičiant neigiamą darbo kultūrą, jau pasiektas. Trišalė taryba pasiekė susitarimą dėl Darbo kodekso, būtent susitarė, ne prastumė vienai ar kitai pusei palankų sprendimą, bet susitarė. Pagal šį susitarimą nebereikės nei darbdaviams, nei darbuotojams gyventi dvejopų standartų sistemoje, kuri tik skatina neteisingumo ir nusivylimo nefunkcionuojančia valstybės apsauga jausmą. Seimui belieka gerbti Trišalės tarybos nelengvai pasiektą susitarimą ir priimti projektą tokį, dėl kurio pavyko susitarti.

Realūs pokyčiai emigracijos statistikoje įvyks tik tada, kai pasieksime investicijų pritraukimo į regionus proveržį. Dabar akivaizdu, kad mūsų regionai tuštėja labiausiai. Čia privalu įlieti investicinio kraujo ir sukurti galimybes plėtoti moderniam bei šiuolaikiškam gamybos sektoriui. Turime pertvarkyti perteklinės biurokratijos procedūras, pašalinti galimas korupcijos rizikas, ištempiančias elementarų infrastruktūros paruošimą iki dvejų metų. Tam pasitarnaus ir vietos savivaldos finansavimo modelio pertvarka, diegiant paskatų sistemą vietos ekonominiam potencialui didinti ir infrastruktūrai optimizuoti. Negalime ir toliau nesibaigiančiomis dotacijomis apdovanoji tų savivaldybių, kurių vadovai net nesistengia pritraukti investicijų arba netgi jas piktybiškai boikotuoja.

Nacionalinės verslo priežiūros institucijos turi pagelbėti, konsultuoti, o ne vykdyti baudėjos funkciją. Vadovaudamiesi jau pasiteisinusiomis praktikomis, peržiūrėsime verslo priežiūros institucijų valdymo sistemą.

Siekdami sėkmingų investicinių projektų, negalime pamiršti mūsų švietimo sistemos pertvarkos. Tam ir kuriame žmoniškųjų išteklių stebėsenos sistemą, kuri leistų valstybės poreikius bei išteklius koordinuoti sistemingai ir remiantis aiškiais kriterijais. Chaotiško institucinio pasistumdymo sau leisti negalime.

Taikant žmogiškųjų išteklių stebėsenos sistemą, parengti pasiūlymai sąlygos duomenimis grįstų efektyvesnių politinių sprendimų priėmimą, taip pat užtikrins kokybiškesnę komunikaciją tarp visų suinteresuotų šalių: moksleivių, studentų, aukštųjų mokyklų, darbdavių, sprendimų priėmėjų. Valdžios institucijos galės efektyviau planuoti švietimo politiką, investicijas į švietimą. Profesinės ir aukštosios mokyklos geriau jaus darbo rinkos poreikius ir pagal tai galės tobulinti studijų programas, darbdaviai gaus informaciją apie esamus specialistus, moksleiviai ir studentai – apie absolventų situaciją darbo rinkoje. Ši Vyriausybė, remdamasi žmogiškųjų išteklių stebėsenos duomenimis, imsis kryptingai siūlyti grįžti trūkstamas kompetencijas turintiems išvykusiems mūsų piliečiams.

Tačiau akivaizdu, kad vien darbo vietų negana. Mūsų veiksmų plane numatėme priemones jaunoms šeimoms regionuose išlaikyti, pavyzdžiui, parama įsigyti pirmą būstą regionuose. Efektyvesnis ir geresnė kokybę užtikrinantis profesinis ugdymas, paremtas dualinio mokymo principais. Prieinamas būstas ir tinkamai apmokamas darbas – tokio pagrindo reikia mūsų jaunoms šeimoms.

Jauniems žmonėms, patiriantiems socialinę atskirtį, esame numatę reintegracijos, integracijos į darbo rinką arba (ir) švietimo sistemą priemones. Tam privalu ne tik išnaudoti atvirus jaunimo centrus, bet ir pertvarkyti darbo biržą, suteikiant jai didesnę atsakomybę už žmogiškųjų išteklių teisingą panaudojimą bei daugiau įrankių produktyviai veikti vietos savivaldoje.

Norėdami susigrąžinti mūsų emigravusias šeimas, turime žinoti tai, ką statistika aiškiai patvirtina ir rodo: privalu maksimaliai sutrumpinti gyvenimo užsienyje trukmę – po penkerių metų gyvenimo svetur tikimybė, kad mūsų žmonės grįš namo, ženkliai mažėja. Vyriausybė sieks sutvarkyti švietimo įstaigų tinklą sukuriant profesionalias integravimo programas sugrįžtantiems vaikams, tinkamus išlyginamųjų kursų pasiūlymus bei geras kokybiškas švietimo paslaugas sugrįžusiems.

Labai aiški užduotis – stiprinti lituanistinio ugdymo tinklą bei gerinti nuotolinio mokymosi galimybes užsienyje esantiems Lietuvos vaikams. Už lango turime nebe XX amžių, tikrai galime surasti tinkamas pažangias priemones, kuriomis pasiektume mūsų bendruomenės visame pasaulyje. Negana vien turėti tokias galimybes, Švietimo ir mokslo ministerija privalo strategiškai jas viešinti. Praradimai švietimo srityje yra bemaž skaudžiausi kiekvienai valstybei, todėl Vyriausybė yra užsibrėžusi atlikti aukštojo mokslo sistemos pertvarką. Tik taip galėsime orientuoti mūsų aukštąjį mokslą ir mokslininką, dėstytoją bei studentą, o ne tuščių salių ir auditorijų išlaikymo kaštus.

Sistema turi tapti efektyvi ir prisitaikanti prie šiandienos iššūkių. Mūsų aukštasis mokslas gali ir turi užtikrinti pasauliniu mastu konkurencingą kokybę, tačiau į jo pertvarką žiūrėdami per asmeninius ar vienmنداčių interesus tikrai to nepasieksime. Dėl to balsuodami dėl aukštojo mokslo pertvarkos pagalvokime ir apie tai, kaip mūsų sprendimai paveiks studentus, norinčius siekti kokybiško aukštojo mokslo. Pagalvokime, ar savo sprendimais nepaskatinsime jų rinktis universitetų Škotijoje, Nyderlanduose ar Danijoje. Vyriausybė yra įsipareigojusi sukurti programą, skatinančią rinktis geriausius pasaulio universitetus bei grįžti dirbti Lietuvai, tačiau mūsų visų bendras ilgalaikis tikslas, kad Lietuvos universitetai taptų tais traukos centrais, į kuriuos plūs ne tik Lietuvos, bet ir užsienio studentai.

Šiandien, kalbėdami apie mūsų užsienio bendruomenės, turime ypatingą dėmesį skirti Didžiosios Britanijos lietuviams. Blaiviai matome breksito iššūkius. Šiuo klausimu prašau mūsų visų susitelkimo. Atėjo laikas įteisinti Lietuvai dvigubą pilietybę ir aktyviai kviesti mūsų tautiečius grįžti namo. Tai ne vien Vyriausybės, Seimo, tai visų mūsų bendras darbas. Jei mums rūpi nykstanti, mažėjanti Lietuva, neatstumkime savo žmonių, kurie nori būti Lietuvos dalimi. Tikimės, kad kituose rinkimuose mūsų užsienio bendruomenės galės balsuoti internetu. Vyriausybė parengs visas technines galimybes ir teisinę bazę tokio sprendimo. Čia mes turėsime priimti, turėti politinę valią, ar tam pritarti, ne ar, vertinant visas galimas rizikas, susijusias su elektroniniu balsavimu.

Nepriėmę tokių svarbių sprendimų dėl dvigubos pilietybės, internetinio balsavimo, 2020 metais galime skausmingai statistiškai skaičiuoti pilietybės atsisakiusius asmenis. Tada gal ir vėl pasigirs įvairiausių siūlymų įsteigti Emigracijos departamentą ar ministeriją, kurio vadovą galėsime atleisti už netenkinančią situaciją. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame Ministrui Pirmininkui. Kalbės K. Stoškus, Sambūrio „Kad Lietuva neišsivaikščiotu“ nacionalinio komiteto pirmininkas.

K. STOŠKUS. Gerbiamieji įstatymų leidėjai, ponai ir ponios. Penktadienio vakarą į Vilniaus oro uostą parskrido profesorius L. Mažylis, Vokietijos diplomatiniam archyve suradęs Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalą. Toks darbas tikrai vertas pagarbos, bet, kai dėl šio netikėto dokumento atradimo ištisą savaitę alpėjantys komunikacijos kanalai užmiršta jau ir taip labai vėluojamą svarstymą apie tautos likimą, ramus būti negali.

Braunasi mintys apie tautos pasmerktumą. Juk taip buvo užblokuotos dar rimtai neprasidėjusios diskusijos apie planuojamą partijų susitarimą stabdyti emigraciją ir įveikti demografinę krizę. Visiškai teisus Lietuvos pramonininkų konfederacijos prezidentas R. Dargis, sakydamas, kad mes esame truputį pavargę nuo tų skambių nacionalinių susitarimų. Aš manyčiau, kad prieš pasirašant reikėtų atidirbti turinį. Susitarimas yra geras žingsnis į priekį, deja, dažniausiai iš politikų pusės jis tuo ir pasibaigdavo. Iš tikrųjų daugelis mūsų programų, rezoliucijų, sutarčių ir net priesaikų užsibaigia ritualinio pobūdžio ceremonialais, labai primenančiais pirmąsias bendruomenės maginius aktus. Lengvabūdiškas požiūris į įsipareigojimus yra pati sunkiausia mūsų politikos liga. Ji kelia žmonių nusivylimą ir nepasitikėjimą valstybe.

Žinoma, duoto žodžio nesilaikymas – ne politikų išradimas. Iš Tokijo kilusi ir Lietuvoje bene jau 13 metų gyvenanti architektė Akiko Kikuchi Tutlys į žurnalistės klausimą, kas jai Lietuvoje nepatinka, tiesiai atsako – tai, kad nesilaikoma žodžio, nevykdomi pažadai. Politikoje už šią ydą mums visiems tenka labai brangiai mokėti. O kaip tik dėl jos ir daugybė neveikiančių dokumentų guli Seimo stalčiuose.

Vienas iš tokių dokumentų yra 2015 m. birželio 30 d. nacionalinis susitarimas dėl reemigracijos proceso suvaldymo, bet jis pasibaigia pačių šešių partijų pasirašymo ritualu, likusiu vien paprasta pretenzija į nacionalinį susitarimą, nes prie jo neprisijungė dvi gana įtakingos parlamento partijos. Vadinasi, jis negalėjo tapti politiniu sutarimu, galinčiu užtikrinti demografinės krizės įveikimą, tos politikos tęstinumą. O jeigu to nėra, visos kalbos apie emigracijos ir demografijos krizės įveikimą neturi jokios prasmės. Tik vaikas galėtų patikėti, kad per ketvirtą amžiaus išvešėjusi krizė būtų įveikiama per vieną Seimo kadenciją. Pradėti reikėjo nuo tvirto pagrindo. Šiandieninis kvietimas pasirašyti atnaujintą parlamentinių partijų susitarimą kaip tik ir turėtų pakloti tokius pagrindus. Tai pirma.

Antra. Seimas turėtų suprasti vidinę grėsmę valstybėje ir pripažinti priešinimąsi šiai grėsmei tokiu pat politiniu prioritetu kaip ir išorinei grėsmei. Todėl jis turėtų pareikalauti iš Vyriausybės parengti ilgalaikę demografinės krizės įveikimo programą.

Trečia. Visos Seimo frakcijos jau yra pajėgios įvertinti pozityvias pirmtakų iniciatyvas, todėl siekdamos užtikrinti atsakomybę už ilgalaikės demografinės politikos tęstinumą gali prisiimti įsipareigojimą bendradarbiaudamas tarpusavyje, kad būtų peržiūrėtas bei pataisytas 2015 metų pasitarimo aktas ir pasirašytas visas šalis tenkinantis naujas politinis susitarimas.

Ketvirta. Parlamentinių partijų susitarimas turėtų pakviesti prie jo jungtis ir visas kitas politines partijas.

Penkta. Visos demokratinės partijos jau yra tiek subrendusios, kad joms nebus sunku pripažinti, jog be pilietinės visuomenės susitelkimo, palankaus nusiteikimo ir permainų troškimų demografinės permainos Lietuvoje nebus sėkmingos.

Šešta. Remdamasis politinių partijų susitarimu, Seimas privalėtų kreiptis į žiniasklaidą, mokyklą, mokslo įstaigas, savivaldybes, religines organizacijas, profsąjungas, įvairias visuomenės organizacijas ir visus patriotiškai bei pilietiškai nusiteikusius žmones su paraginimais, kad savo pozityvia veikla ir savo turimomis galimybėmis visi prisijungtų prie reemigracijos procesų ir demografinės būklės gerinimo Lietuvoje. Tik tokiu būdu politinis partijų susitarimas pavirstų tikru nacionaliniu susitarimu.

Septinta. Visuomenei suaktyvinti labai būtų reikalingas Seimo sprendimas, dėl kurio grumtasi apie 15 metų. Paskelbti ateinančius metus Pagarbių tarpusavio santykių gaivinimo bei pilietinių akcijų metais, kad Lietuva neišsivaikščiotu, ir susaistyti juos su jubiliejiniais renginiais. Ar įmanomas toks susitarimas? Povandeninių akmenų jam stabdyti yra nemažai. Be vidinių įtam-

pų, turime ir daug, labai daug skeptikų, nihilistų ir cinikų, deklaruojančių susitaikymą su viskuo, kas vyksta. Vieni iš jų yra atsiradę iš nevilties, o kiti – iš aklo pasitikėjimo autoritetais. Pirmieji netiki niekuo, o antrieji tiki viskuo, kas, jų manymu, ateina iš Briuselio. Bet abi jos yra vienijamos fatalizmo, šios galvosenos nebūtų tokios pavojingos, jeigu nestovėtume nepaprastai greito tautos nykimo akivaizdoje.

Kas įrodė, kad turime nurašyti į atliekas mūsų tautą ir valstybę? Negi jau neliko ką saugoti savo palikuonims? Juk ir Konstitucija tebegalioja, o ten parašyta: „Suverenitetas priklauso Tautai.“ Negi taip greitai užmiršome, kas įvyko Lietuvoje vos prieš 27 metus? Ar tada neatsitiko tai, kad atsirado tai, kas neįmanoma? Svarbu, kad tik atsirastų permainingoms atsiduodančių žmonių.

Mūsų laimei, tokių žmonių telkiasi ir šiandien. Jie jau moka pakilti virš partinio intereso ir tartis tarpusavyje, kad į pirmą planą iškeltų valstybės ir tautos gynimo tikslus. Reikia manyti, kad šiame Seime bus jų persvara. Ypač malonu, kad didžiąją jų dalį sudaro jaunimas. Ačiū jiems! Prašyčiau atleisti, jeigu ką užgavau. Bet norėjau pasakyti tik tiek, kad laikas permainingoms palyginti gana palankus. Reikėtų grąžinti pasitikėjimą žodžiu ir gerai, ypač gerai koordinuoti veiksmus. Ačiū už dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkojame K. Stoškui. Kalbės V. Stankūnienė – Vytauto Didžiojo universiteto Demografinių tyrimų centro vadovė.

V. STANKŪNIENĖ. Gerbiamieji, prieš šią auditoriją jaučiuosi lyg ir atsakinga už tai, kas vyksta, kokia mūsų demografinė situacija. Bet kartu labai džiaugiuosi, kad vis dėlto pirmą sykį per ketvirtį amžiaus tokioje solidžioje auditorijoje vyksta klausymai demografinėmis problemomis, skiriamas dėmesys susikaupusiems demografiniams klausimams, dėmesys visur, įvairiose auditorijose, klausymai įvairūs. Labai tikimės, turime didelę viltį mes, demografai, stebintys demografinius procesus, bandantys aiškinti, kokia situacija, kad vis dėlto šį sykį nesibaigs kalbomis, bus pradėta dirbti, bus pradėti priimti kokie nors sprendimai ir ne pseudoidėjų lygmeniu.

Vis dėlto turime pripažinti, kad mes labai vėluojame ir labai vėlai reaguojame į besikaupiančias demografines problemas. Pernelyg ilgai mes apsiribojome fragmentiniais sprendimais, fragmentiniais planais, fragmentinėm programom. Iš esmės susistemintos žinios apie demografinę situaciją vis dėlto turi programos lygį, strategijos lygį, turi ganėtinai seną istoriją. 2004 metais buvo priimta Demografinės politikos strategija, kur buvo susisteminta strateginių lygmeniu, kokie yra prioritetai, ką turėtume daryti. Toliau turėjo sekti darbai, turėjo sekti konkretūs planai. Vyko įvairių priemonių pabiručių surinkimas iš įvairių kitų planų, programų ir taip buvo imituojami veiksmai, taip imituojamos priemonės. Nebuvo rimto dialogo nei tarp žinybų, nei tarp ministerijų, norint spręsti demografines problemas, nei pasitelkiamas, labai retai pasitelkiamas mokslas.

O problemos susikaupė tokios, kokias dabar turime. Man rodos, toli gražu mes ir jūs šioje auditorijoje tikrai pakankamai gerai žinome. Jeigu per ketvirtį amžiaus Lietuva sumažėjo beveik ketvirčiu, Lietuvos gyventojų skaičius, jeigu kasmet daugiau nei vienu procentu mažėja gyventojų skaičius, o praėjusiais metais – 1,4 %, tai žinia pasauliui yra labai neigiama. Dar labiau neigiama žinia pasauliui, kai Eurostatas paskelbė, kad mes nykstame ir nyksime sparčiausiai, sparčiausiai Europos Sąjungoje ir net esame vieni iš lyderių pasaulyje. Tai žinia ir investitoriams, ir mūsų tėvynainiams, kurie yra užsienyje, kurie galbūt ir galėtų sugrįžti, norėtų sugrįžti, kad tai yra tikrai nykstanti visuomenė.

Kodėl, žiūrint demografiškai, kodėl mes taip nykstame? Niekam ne paslaptis – didžiąją dalį to demografinio nykimo, gyventojų sumažėjimo ir kartu demografinio senėjimo, gausėjimo tos dalies pagyvenusių žmonių visų pirma trim ketvirtadaliais lemia migracijos procesai. Būtent migraciniai procesai ir aš, sakyčiau, net ne emigracija, o ta neto migracija lemia tą didžiąją dalį gyventojų skaičiaus sumažėjimo. Kiti taip pat... Kiek mažiau, maždaug ketvirčiu gyventojų skaičius mažėja dėl natūralios kaitos, dėl iki šiol žemo gimstamumo, nors gal šiek tiek atsigaunančio, bet tikrai jis yra pernelyg žemas ir toliau lemiantis gyventojų skaičiaus mažėjimą, pernelyg aukšto mirtingumo, kuris irgi... Mes pasižymime šiais rodikliais, mirtingumo rodikliais, kaip vieną prastiausių, bent pagal vyrų mirtingumo lygį, kaip blogiausią situaciją turinti Europos Sąjungos šalis. Visi demografiniai procesai yra labai susiję. Čia vis dėlto tenka atiduoti pirmenybę emigraciniams procesams ir pažiūrėti, o kodėl tai vyksta?

Čia yra taisyklė, o ne išimtis, jeigu darbinės pajamos labai skiriasi (kartais, kaip pas mus) tarp mūsų šalies ir tų šalių, į kurias emigruoja, jeigu iki 3–4 kartų pagal įvairius rodiklius, emigracijos srautas vyko ir vyks – ekonominės migracijos, aš akcentuoju – ekonominės, kuris yra vis dėlto pagrindinis. Jeigu toliau išlieka tokie aukšti nelygybės rodikliai, taip pat migracija vyko ir vyks. Aišku, yra kitų migracijos srautų ir praėjusių metų. Mes žinome, kad praėjusiais metais mes vėl, pagal oficialius statistinius rodiklius, lyg ir sumušėme rekordus: emigracijos – 50 tūkst. ir neto mes turime didžiulę – 30 tūkst. Bet galbūt po metų kitų mes švęsime tai, kad mūsų priemonės veikia.

Akivaizdu, kad breksitas ir privalomasis sveikatos draudimas sutvarkė kai kuriuos srautus, kurie dar buvo nedeklaruoti. Tiesiog reikėjo apsispręsti: arba – arba. Ir tai rodo statistiniai rodikliai. Pagausėjo, padidėjo intensyvumas emigruojančių ikimokyklinio amžiaus vaikų, vyksta šeimų susijungimas, ko iki šiol dar nebuvo. Padidėjo emigracija šiek tiek vyresnio amžiaus, negu paprastai migruoja, vadinasi, jie jau ten yra pabuvę. Taigi susitvarkius šitiems srautams, nedeklaruotiems, galime prognozuoti, toliau priauganti karta yra pakankamai neskaitlinga, tai nebus labai ir kam emigruoti. Tie, kurie dar buvo ne visai apsisprendę, pasiskubino, nes vėliau gali nebūti galimybės ta linkme emigruoti, kur dažniausiai mūsų tėvynainiai emigruoja, – Jungtinę Karalystę. Taigi čia tas srautas... Reikia suprasti ir tuos vidinius srautus, kas juos suformuoja, ir skaičius. Bet užsienyje mes visur matomi pagal oficialią statistiką, ką mes gauname, bet mes turime suprasti, kas vyksta viduje.

Ir jeigu situacija toliau nesikeis, aišku, kad mes ir toliau sau užprogramuojame nykimą, juo lab kad jis užprogramuotas amžiaus struktūroje. Per šitą periodą, per ypač intensyvią emigraciją, labai sumažėjo jaunimo, nėra kam kurti šeimų, nebus kam ir gimdyti vaikų. Labai sumažėjo vaikų skaičius. Taigi amžiaus struktūra yra taip deformuota, kad tie, kurie 50 metų ir vyresni, tampa pagrindine mūsų populiacijos dalimi ir toliau ją keis gerokai mažiau skaitlinga gyventojų populiacija.

Galbūt svarbiausias klausimas – o ką daryti? Visų pirma pradėkime daryti ir pradėkime susikalbėti, pradėkime kooperuoti pajėgas, pradėkime tikrai rimtai vertinti ir analizuoti. Visų pirma tikrai reikia atsisakyti tų įvairių pseudoidėjų ir pseudoekspertizių. Jeigu mes nuosekliai pradėsime dirbti ir kartu vis dėlto pasistengsime įvertinti situaciją, mes surasime tuos vaistus, kaip pristabdyti emigracinius, ekonominės migracijos srautus. Kiti srautai, ir čia jau buvo minėta, nėra tie, į kuriuos turėtų būti nukreipta. Plius reemigracija. Jeigu nesikeičia ekonominės aplinkybės čia, pas mus, grįžtantys emigrantai į tą patį vandenį vargu ar įbris. Mūsų tyrimai rodo, kad tie, kurie bando sugrįžti, net arti 80 % vėl emigruoja. Tas bandymas sugrįžti irgi susietas su tuo, ką mes turime čia. Aš tuo ir norėčiau baigti. Ačiū už dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkojame V. Stankūnienei. Kalbės A. Sipavičienė, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro vadovė.

A. SIPAVIČIENĖ. Labas rytas visiems. Gerbiamieji Seimo nariai, pirmiausia noriu padėkoti už galimybę dalyvauti šiame posėdyje, šioje diskusijoje. Šiandien mes kalbame apie vieną esminių valstybės egzistavimo pagrindų – apie jos žmones. Kai kurie demografiniai procesai jau buvo apžvelgti profesorės V. Stankūnienės. Aš norėčiau trumpai apžvelgti migracijos situaciją Lietuvoje ir pagrindinius probleminius aspektus.

Lietuvos gyventojai visada pasižymėjo aukštais mobilumo rodikliais, tačiau pastarieji du dešimtmečiai iš tiesų yra keliantys nerimą. Nuo nepriklausomybės pradžios iš Lietuvos emigravo per 900 tūkst., arba beveik ketvirtadalis, Lietuvos gyventojų. Neto migracija, t. y. gryniesi nuostoliai dėl migracijos – 680 tūkst. gyventojų. Pagal neto emigracijos rodiklius tūkstančiui gyventojų Lietuva pirmąją Europos Sąjungoje ir tai daro jau daugiau nei dešimtmetį. Dėl emigracijos sparčiai mažėja gyventojų skaičius, tačiau didžiausia problema yra ne tai.

Didžiausia problema yra tai, kokia yra emigrantų struktūra. Emigracijoje dominuoja jaunimas, dominuoja darbingiausio amžiaus žmonės, dominuoja paklausios profesijos. Todėl ir pasekmės yra atitinkančios: visuomenė sensta, blogėja kiti demografiniai rodikliai ir tai nusikelia į ateitį, darbo jėgos ima trūkti visuose sektoriuose. Ypač nerimą keliančios tendencijos yra stebimos pastaruosius dvejus trejus metus. Vien pernai iš Lietuvos emigravo per 50 tūkst. gyventojų, šiemet per porą mėnesių – 14 tūkst. Kuo gi šita situacija skiriasi nuo ankstesnės?

Visų pirma tuo, kad pirmą kartą stebime tendenciją, kai emigracija nebekoreliuoja su ekonominiais rodikliais, tai yra ekonominiai rodikliai auga, tiesiog BVP, atlyginimų augimas palyginti Europos Sąjungoje yra vienas didžiausių Centrinėje Europoje. Mažėja nedarbas, bet paraleliai auga ir emigracija, ir auga labai sparčiais tempais. Ką tai rodo? Tai rodo, kad ekonomikos augimas yra pasiskirstęs labai netolygiai. Jį jaučia tik labai nedidelė gyventojų grupė. O kitų gyventojų situacija net blogėja.

Leiskite pateikti kelis skaičius iš naujausios Europos Komisijos ataskaitos apie Lietuvą. Šalia tų visų ekonominių augimo rodiklių, skurdas ir socialinė atskirtis Lietuvoje yra viena didžiausių. Pajamų nelygė auga greičiausiai. Trečdalis Lietuvos gyventojų yra ties skurdo riba. Mokesčių vengimas yra vienas didžiausių Europos Sąjungoje, čia užleidžiame pirmenybę tik Rumunijai. Bet kartu labiausiai apmokestinami yra tie, kurie uždirba mažiausiai.

Šį sąrašą galima būtų tęsti, tad nenuostabu, kad sparčiai mažėja žmonių, kurie jaučiasi reikalingi Lietuvoje. Žmogaus studijų centro duomenimis, nuo 2008 metų tokių sumažėjo nuo 62 % iki 42 %. Aštuoneri metai – dvidešimt procentinių punktų krito rodikliai – žmonių supratimas, kad jie reikalingi Lietuvai, kad kažkam jie rūpi.

Kodėl aš apie tai kalbu? Todėl, kad visi šie aspektai ypač svarbūs dabar tampa ir emigracijai. Tad šalia ekonominių priežasčių vis dažniau yra įvardijami ir socialiniai motyvai: beteisiškumas, neteisingas pajamų perskirstymas, korupcija, nėra tikėjimo, kad ateityje bus kas nors geriau. Štai šito pasitikėjimo atkūrimas, matyt, bus pats sunkiausias uždavinys, šalia visų kitų darbų.

Ką daryti? Visų pirma norėčiau pradėti nuo to, kad reikia suprasti, kad emigracija ir grįžtamoji migracija yra du susisiekiantys indai, ir labai svarbu teisingai sudėti akcentus. Svarbu ne stabdyti emigraciją, ne atimti galimybę rinktis. Emigracija kaip vertybė yra labai reikalinga ir nėra blogis. Blogis yra emigracija kaip išsivymas. Taigi reikia ne stabdyti, ne atimti tą galimybę, o skatinti, kad emigracija būtų laikina, skatinti grįžtamąją migraciją ir teikti pagalbą apsisprendusiems.

Pati emigracija yra tik simptomas – užleistas, įsisenėjęs ir čia jokios kosmetinės priemonės ar deklaracijos tikrai nepadės. Be esminių struktūrinių reformų tikėtis pokyčių neverta. Žmonės nenori gyventi tokioje Lietuvoje.

Grįžtamoji migracija – sunkus, sudėtingas procesas, neretai kur kas sunkesnis, negu išvykimas. Tenka spręsti daug su grįžimu susijusių problemų ir dar susidurti su negatyvia Lietuvos gyventojų nuomone – nevykėlis, ir ko tu čia sugrįžai. Tad sudėtinga ne tik faktinė situacija, bet ir psichologinės problemos. O realios pagalbos iš tiesų yra mažai.

Apie vieną, gal net daugelį tokių priemonių norėčiau tarti kelis žodžius.

Tarptautinė migracijos organizacija jau porą metų vykdo projektą „Renkuosi Lietuvą“, kur vieno langelio principu teikiama visa informacinė pagalba visais su sugrįžimu susijusiais klausimais tiems, kurie grįžta, sugrįžo ir turi problemų ar dar tik galvoja apie grįžimą. Nuo veiklos pradžios esame suteikę daugiau kaip 900 konsultacijų.

Ką tai rodo? Kad tikslinė pagalba rodo rūpinimąsi žmogumi ir tai yra labai labai svarbu emociškai grįžtančiųjų būsenai. Neretai tai ir yra reali praktinė pagalba apsisprendžiant. Pagalba labai reikalinga, tačiau dėl simbolinio finansavimo iš tiesų dar yra nepakankamai žinoma ir turėtų plėstis. Manau, kad tokių iniciatyvų yra ir daugiau, tačiau reiktų labai aiškiai jas identifikuoti ir remti, o ne dubliuoti. Dabar pasigirsta ir iš vienos, ir iš kitos pusės – ir dar vieną centrą sukurti, ir dar vieną centrą. Manau, labai svarbu yra koncentruoti pastangas ir nedubliuoti to, kas yra gerai.

Pabaigoje, kalbant apie migracijos situaciją, būtinai noriu atkreipti dėmesį į dar vieną aspektą – tai imigraciją. Lietuvoje kelti imigracijos klausimus iš tiesų reikia drąsos. Viešasis diskursas apie imigraciją labai dažnai patenka į tokį uždarą ratą: masinė emigracija tęsiasi, išvykę lietuviai negrįžta, tačiau vyrauja supratimas, kad reikia sugrąžinti savus, o ne įsileisti užsieniečių.

Kitų šalių patirtis ir tyrimai rodo, kad protinga, šalies ilgalaikius interesus atitinkanti imigracija neišstumia vietinių ir netrukdo grįžti saviems. Priešingai, ji gali didinti ekonomikos potencialą, pritraukti investicijų ir daryti Lietuvą patrauklesnę ir patiems lietuviams.

O kokią situaciją dabar turime Lietuvoje? Iš tiesų, esant tokiai masinei emigracijai, pasakyčiau du skaičius apie emigraciją ir noriu kalbėti tik apie aukštos kvalifikacijos darbo pagrindu atvykstančiuos. Tai yra mėlyna kortelė. Keli skaičiai. 2014 metais tokių buvo 151, 2015 metais – 286,

2016 metais – 344. Tad šitie skaičiai rodo situaciją. Jeigu nenorime likti uždara Europos provincija, reiktų iš tikrųjų pagalvoti ir apie kitokią – atviresnę, bet kartu ir tikslingesnę, gal ir saugesnę imigracijos politiką. Ir tai svarbu ne vien tik kaip emigracijos kompensavimas. Tik įvairovė kuria inovacijas.

Antra vertus, žmonės, pagyvenę Londone, pagyvenę Niujorke, pagyvenę atvirose visuomenėse, tikrai sunkiai sugrįžta į uždaras visuomenes, tad ši priemonė būtų ir kaip grįžtamosios migracijos skatinimas.

Ir visai pabaigoje keli žodžiai apie nacionalinį susitarimą. Aš nesu politikė ir nežinau tokio susitarimo mechanizmo. Viskas, aišku, priklausys tik nuo to, koks bus turinys ir kokie bus realūs žingsniai. Tuščios deklaracijos iš tiesų tik pykdo žmones ir mažina bet kokią pasitikėjimą. Ko prireiks? Prireiks tikrai labai esminių, struktūrinių reformų, ryžtingų, greičiausiai nepopuliarių sprendimų, nesitikint rezultatų rytoj, bet labai svarbu nesustoti pusiaukelėje ir, kaip minėjau, atkurti, atgauti pasitikėjimą teisinga Lietuva. Pirmieji Vyriausybės žingsniai ir ši diskusija rodo, kad lyg ir norima eiti tuo keliu, tad ir norėčiau palinkėti nesustoti ir ryžtingai žengti toliau. Ačiū visiems.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kalbės migracijos ekspertas D. Paukštė.

D. PAUKŠTĖ. Laba diena. Nepraėjo septyniolika metų ir aš vėl šioje tribūnoje, bet klausimas jau yra dėl emigracijos ir reikia kalbėti apie ją. Aš noriu kalbėti apie tai, kas turėtų būti priimta šioje salėje, ne kieno nors kito, o būtent jūsų. Tauta – gyvas organizmas ir tarptautiniai ekspertai šiandien aiškiai pasakė: mūsų tauta yra reanimacijos palatoje. Bet kaip elgiasi politikai su ligoniu, esančiu reanimacijos palatoje? Jie mano, kad jie gali dalyvauti olimpiadoje, nes priima tokius sprendimus kaip sveikam žmogui, viskas gerai. Štai premjeras viename interviu pareiškė: aš noriu, kad mano Vyriausybė išliktų permainų Vyriausybe. Aš pritariu šiam požiūriui, bet visos permainos privalo būti vietoje ir laiku. Jeigu ta permaina ne vietoje ir ne laiku, ji pridaro daugiau žalos, nei atneša gėrio, todėl iš tiesų reikia labai atsakingai daryti tuos sprendimus, kurie šiandieną daromi labai lengva ranka. Taip, yra reikalingas politinių partijų susitarimas, tai yra stuburas, kuriuo remiantis toliau bus daromi visi sprendimai. Kada nėra stuburo, tai iš esmės tas pats, kas statyti namą be pamatų, nes paprasčiausiai viskas subyra, todėl tautos išrinktų žmonių politinė valia turėtų būti vienareikšmė ir aiški. Jeigu mes turime problemą, su ja reikia skaitytis ir ją reikia spręsti. Taigi pirmas ir svarbiausias dalykas yra politinis susitarimas.

Antras. Aš manau, kad atėjo laikas peržiūrėti Migracijos komisijos statusą ir reikia tvarkyti statutą. Šiandien, kai tokia dabartinė būklė, Migracijos komisija turėtų turėti komiteto, nuolatinio komiteto statusą. Tai yra pirmas dalykas. Antras dalykas, ji turėtų turėti teisę spręsti klausimus, ar įstatymų projektai, kurie yra priimami Seime, yra šiuolaikiniai ir atitinka dabartines realijas. Ji turėtų teisę pasakyti: ne, šitas įstatymas gal ir geras, bet ankstyvas, jį reikia atidėti, kitą įstatymą galbūt iš viso į šalį patraukti ir t. t. Taip, šiandieną šitas komitetas, aš jau kalbu apie naują statusą, turėtų būti svarbiausias Lietuvos Respublikos Seime. Norite jūs to ar nenorite, bet be to klausimai nepajudės į priekį.

Trečias dalykas, kuris yra svarbus, būtinas ir be kurio nebus jokių permainų, yra realus padėties įvertinimas, t. y. tai, kas įvyko Lietuvoje per 25 metus. Baugu? Taip, baugu. Bet jį reikia daryti, nes kitaip nebus to dugno, nuo kurio mes galime atsispirti ir kalbėti apie tai, kad mes pradėjome šias permainas, kurios yra būtinos. Reikia ne tik šitą dalyką įvertinti. Ekspertai kalbėjo apie tai, dar nepraėjo ir dvejų metų, kai mūsų politikai, visa aukščiausioji valdžia, pradedant Prezidentu, premjere ir visa kita, nenorėjo pripažinti, kad migracija Lietuvoje yra problema, nors kiekvienais metais buvo ir ataskaitos, kiekvienais metais drąsinome save, kad štai mes jau esame Baltijos šalių Airija ir t. t. Todėl šiuo atveju akivaizdu, kad mes privalome įvertinti, duoti politinį vertinimą tam, galbūt net viso to padarinys – reikėtų atsiprašyti tautos, kad buvome tokie nedėmesingi. Tiesiog reikia iš tiesų politinės drąsos.

Aš manau, kad migracijos klausimai turi tapti visoms valstybinėms struktūroms esminiai. Visos struktūros privalo turėti migracijos klausimus sprendžiančius padalinius, pradedant prezidentūra, Vyriausybe, Seimu ir savivaldybėmis, nes kiekviena savivaldybė akivaizdžiai turi žinoti tikrąją padėtį, suskaičiuoti ir pažiūrėti, ką ji gali padaryti, ko gali pritrūkti ir ko reikėtų, kad šie klausimai pajudėtų iš vietos. Aš manau, kad mes jau praktikoje turėjome vieną Ekonominių rei-

kalų komisiją, kuri anuo metu buvo sukurta prie amžinąjį atilsį A. Brazausko. Lietuvos 25-erių metų istorijoje buvo vienintelis atvejis, kada migracija, sakykime taip, sustojo ir pradėjo mažėti. Tai buvo trumpai – dveji metai, bet tuo metu ta komisija trumpai veikė. Tačiau kada pasikeitė politinė valdžia, ši komisija nustojo veikti, buvo padėta į stalčių, ir viskas, mes daugiau apie ją negirdėjome. Aš manau, kad tokia komisija šiandien privalo funkcionuoti prie Vyriausybės. Ją turėtų sudaryti visų ministerijų atstovai, socialiniai partneriai, Tarptautinės migracijos organizacijos atstovai, akademinė visuomenė, profsąjungos, darbdaviai. Tai būtų ta vieta, kur vyktų diskusijos, karštos diskusijos iki tol, kol būtų galutinai išsiaiškintas klausimas. Manau, kad šiandien, žinote, kiekviena ministerija, atstovaudama savo sričiai Briuselyje, pateikia savo nuomonę. Manau, kad prieš pateikiant tą nuomonę būtų būtina gerai išnagrinėti, kokia yra Lietuvos pozicija tuo ar tuo klausimu, šiai komisijai. Kai ji būtų išnagrinėta iš visų pusių, tada ir pateiktume, kad tai yra Lietuvos nuomonė, o ne ministerijos nuomonė. Šitie dalykai, manau, tikrai yra svarbūs.

Dar svarbus momentas yra tas, kad vis dėlto reikia centralizuoti migracijos klausimus. Aš kalbu apie tai, kad kai šiandien daug auklių, o vaikas be galvos. Taip yra ir su migracija. Už emigraciją atsakinga Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, už imigraciją – Migracijos departamentas, už kalbos mokymąsi – Švietimo ministerija ir t. t. Daug auklių, o vaikas iš tiesų neprižiūrėtas. Vienaip ar kitaip reikia spręsti, reikia sukurti vieną instituciją, kuri užsiimtų migracijos klausimais.

Ir paskutinis klausimas, apie ką norėčiau pasakyti, – apie pilietybę. Aš jau matau bendrą tokią lyg ir susitarimą Seime, kad dviguba pilietybė bus leidžiama, reikia tik rasti būdą, kaip tai įteisinti ir visa kita. Mano nuomonė yra labai paprasta: tą pačią sekundę, kai Seime bus priimtas toks sprendimas, visos kitos priemonės stabdyti emigraciją bus nereikalingos. Tada nepradėkite ir šitų reikalų. Ačiū už dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkojame D. Paukštei.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos vardu kalbės Seimo narė G. Burokienė.

G. BUROKIENĖ (LVŽSF). Gerbiami kolegos, globalizacijos sąlygomis priimdami bendrus sprendimus privalome priimti atsakomybę už Lietuvos ateitį, tautos kalbos, jos kultūros ir nepriklausomos Lietuvos valstybės išsaugojimą. Tai nėra vienas iš daugelio, tai svarbiausias prioritetas.

Atsivėrus geležinei uždangai ir Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare ir prisiėmus narystės įsipareigojimus laisvo asmenų judėjimo srityje, o vėliau tapus ir Šengeno valstybe, panaikinus Lietuvos Respublikos piliečiams visus apribojimus patekti į darbo rinką kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, Lietuvos piliečiams išvykti gyventi į kitas valstybes jokių teisinių ir administracinių kliūčių nebeliko. Ypač emigracija išaugo 2008–2009 metais po Lietuvą, kaip ir visą Europos Sąjungą, apėmusios ekonominės ir finansinės krizės. Tik pastaraisiais metais Lietuvos ūkiui atsigauant po ekonominės krizės, palaipsniui pradeda didėti grįžtamoji migracija, tačiau emigracija iš esmės nemažėja. Migracija Lietuvoje kinta ir dėl vis blogėjančios demografinės būklės. Lietuva dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos sensta. Be to, šalies gyventojų amžiaus struktūrą keičia ir emigracija, nes į kitas Europos Sąjungos ir užsienio valstybes daugiausia išvyksta jaunimas bei darbingo amžiaus gyventojai. Išvyksta šeimomis.

Neigiami emigracijos padariniai negali būti šalinami vien tik teisiniu, administraciniu reguliavimu. Jie turėtų būti neutralizuoti imantis ekonominių priemonių. Tai minimalaus darbo atlyginimo didinimas, gerai apmokamų naujų darbo vietų kūrimas, norinčių grįžti į Lietuvą emigrantų įsidarbinimo galimybės, nedarbo šalies regionuose mažinimas, naujų įsikūrusių verslo įmonių startuolių, kurios investuoja į pelną, į veiklos vystymą, atleidimas nuo pelno mokesčio pirmus metus, kurios palaipsniui silpnintų emigraciją lemiančius ekonominius, socialinius ir kitus veiksnius. Tokios nuomonės laikosi daugelis šalies ekonomistų, tačiau kalbėjimas apie emigracijos problemos sprendimą tik atlyginimo didinimo aspektu – tai neadekvatus situacijos supratimas, kūrybingų, darbščių, patriotiškų Lietuvos žmonių sumenkinimas iki darbo jėgos ir jos kainos sampratos.

Nepalankioms gyvenimo sąlygoms formuotis, o kartu ir emigracijai augti papildomą įtaką turėjo ir turi neteisingumo jausmas, stipriojo teisės įtvirtinimas, korupcijos cinizmas, valdžios, biurokratų savanaudiškumas, jų arogancija, empatijos stoka ir atotrūkis nuo visuomenės, Lietuvos turto privatizavimo pavertimas prichvatizacija.

Rengdama šį pranešimą, susipažinau su daugeliu visuomeninių organizacijų, valstybės ir mokslo institucijų konferencijų rezoliucijomis. Sodybų tuštėjimo meto leitmotyvas prasideda nuo 2000-ųjų. Rezoliucijose siūloma daug priemonių, kaip ir ką reikėtų daryti stabdant emigraciją, o nuo 2006 metų buvo parengtas ne vienas Vyriausybės priemonių planas, kaip stabdyti emigraciją, bet emigracija nemažėja, o kaip parodė pernai metų duomenys, tik didėja. Tai, kad daugybę kartų politikai, mokslininkai, visuomenininkai kėlė, bandė spręsti šalies demografijos ir emigracijos klausimus, tik patvirtina gyvybišką šių problemų sprendimų reikšmę Lietuvos valstybei ir jos žmonėms. Daugelio politikų ir valdininkų lūkesčiai, kad Lietuva savaime paseks Airijos pavyzdžiu nevykdydama tikslinės emigracijos ir migracijos politikos, o tik atiduodama savo darbo jėgą, pasirodė nerealūs. Norint keisti situaciją, reikalingas kryptingas darbas. Emigracijos mažinimas ir reemigracijos skatinimas negali būti atsieti nuo Lietuvos socialinės, ekonominės plėtros. Migracijos politikos priemonės turi būti kompleksinės ir vykdomos įvairiais lygiais: šalies, regiono, savivaldybės, bendruomenės, šeimos.

Svarbu suprasti, kad migracijos politikos efektas nėra greitas. Realių rezultatų galima tikėtis tik po kelerių metų nuosekliai visų suinteresuotų pusių pastangų. Tai, kad iki šiol nepavyko stabilizuoti demografinės padėties ir sumažinti emigracijos mastų, anaipol nereikia, jog turime pasyviai susitaikyti su niūriausiomis prognozėmis dėl lietuvių tautos ir valstybės ateities. Atvirkščiai, turime sutelkti visas jėgas – meno ir kultūros žmones, mokslininkus, bendruomenes, visuomeninius judėjimus, tikinčiųjų organizacijas, politikus, valstybės tarnautojus, pakviesti kiekvieną Lietuvos pilietį prisiimti atsakomybę už Lietuvos išsaugojimą savo darbu, pasiūlymais prisidėti prie efektyvių sprendimų radimo.

Daugelis mąstančių žmonių Lietuvoje jau supranta, kad emigracija iš Lietuvos peržengė pavojingą ribą ir įžengėme į populiacijos demografinės griūties zoną. Emigracija su šiandieniniais jos mastais ir tendencijomis tampa vidine grėsme Lietuvos nacionaliniam saugumui, todėl visus su emigracija susijusius dalykus turi koordinuoti ne vykdomosios politikos lygmuo, bet valstybės politikos lygmuo – Seimas kaip Tautos atstovybė.

Tad pradėkime nuo savęs – valdžioje esančių politinių partijų diskusijos ir atnaujinto nacionalinio susitarimo dėl emigracijos stabdymo kaip išpareigojimo sudaryti emigracijos mažinimo programą ir jos priemones įgyvendinti nepriklausomai nuo besikeičiančios politinės situacijos. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių plane darbus yra susiskirsčiusi į atskiras sritis. Tad nacionalinį susitarimą pasirašiusių užduotis bus priemonės sudėlioti prioritetine tvarka, pradėti jų įgyvendinimą ir reguliariai kontroliuoti jų vykdymą bei rezultatus.

Tai pat būtina įvertinti esamą situaciją, kokie projektai mokslo, nevyriausybinių organizacijų, pilietinių iniciatyvų yra įgyvendinti ar vykdomi emigracijos mažinimo ir (ar) demografinės padėties gerinimo tikslais konsoliduojant, koordinuojant visų idėjas ir pastangas. Neabejoju, galima pasiekti teigiamų poslinkių šioje srityje.

Perfrazuojant neoficialiu Lietuvos himnu tapusią M. Mikutavičiaus dainą „Trys milijonai“ – pabandom iš naujo, nes dabar, kai mūsų nebeliko net trijų milijonų, tiesiog neturime kito pasirinkimo ir teks bandyti iš naujo tol, kol pagaliau mums visiems kartu pavyks sustabdyti Lietuvos nykimo procesus ir pakeisti jų kryptį augimo ir klestėjimo link.

PIRMININKAS. Dėkojame G. Burokienei. Kalbės Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos narys, Seimo narys A. Butkevičius.

A. BUTKEVIČIUS (LSDPF). Gerbiamas Seimo Pirmininke, gerbiami kolegos, rengdamasis šiai diskusijai peržiūrėjau trijų vyriausybių anksčiau rengtas programas emigracijai mažinti, tai XIV, XIX ir XVI. Lieka daryti tam tikrą išvadą, kad emigracija išlieka ir toliau didžiule problema, nors auga ekonomika, gerėja situacija darbo rinkoje, po truputį didėja atlyginimai. Jeigu įvertintume įvairias apklausas ir žmonių atsiliepimus pasisakant ir nurodant priežastis, dėl ko emigracija Lietuvoje didėja, tai tikriausiai niekas negalėtų prieštarauti, kad dėl ekonominių priežasčių, socialinio nesaugumo, teisingumo trūkumo, netikėjimo ateitimi, prasto darbavių požiūrio į darbuotojus, geresnės karjeros galimybės užsienyje.

Neabejotinai pagrindinė emigraciją skatinanti problema yra socialinė nelygybė, apie kurią pastaruoju metu yra labai plačiai diskutuojama, bet diskutuojama ne vien Lietuvoje. Jeigu jūs įver-

tinsite Davoso ekonomikos forume pasaulio politikų ir ekonomistų lyderių pasisakymus, visuose pasisakymuose šita tema vyravo. Kad ir kaip būtų gaila, bet tuose pasisakymuose irgi nesuradau aiškaus recepto, jeigu vertinsime Tarptautinio valiutos fondo vadovės kalbą, kai kurių prezidentų, Pasaulio banko ekspertų ir t. t.

Bet vėl grįžkime į Lietuvą. Aš manau, kad didesnių pajamų žmogus gali pasiekti iš esmės dviem būdais: susirasdamas gerai apmokamą darbą ar susikurdamas verslą. Dažnai mes kalbame apie NPD, minimalios mėnesinės algos didinimą. Aš tai vertinu – tai yra tik epizodinis reikalas. Jis niekada netenkins darbuotojų, ne to turinio, aš manau, reikia siekti. Reikia kalbėti apie geriau apmokamas darbo vietas, kurias garantuoja investicijų pritraukimas.

Taip pat ypač svarbu, kad turintieji verslumo gyslelę galėtų ją realizuoti. Anksčiau verslą pradėjusieji daugiausia kaip problemą įvardino pradinio kapitalo stoką, taip pat kad nuo pat pirmos dienos reikia pradėti mokėti mokesčius.

Kitą aš išskirčiau, aš manau, iš mano išvardintų problemų – tai teisingumo jausmas, apie kurį pastaruoju metu daugelis žmonių, politikų, specialistų įvairiais lygiais kalba. Kad silpnesnieji būtų apginti, kaltieji būtų nuteisti, kad biurokratiame aparate nepaskęstų žmogaus problemos sprendimas. Kaip to siekti? Stiprinti viešojo sektoriaus kompetenciją, kelti valstybės tarnautojams reikalavimus, bet kartu ir atlyginimus, griežtai bausti prasižengusius. Teisingas biudžeto perskirstymas, žinoma, pirmas tikslas yra jį kuo labiau padidinti, labiau apmokestinti turtinguosius. Taip, šiandien jų nėra labai daug, bet tai būtų daroma ne dėl didesnių pajamų, o dėl bendro teisingumo jausmo.

Mielieji, emigraciją stabdo ne atskiri planai ar programos, o bendros pastangos, susitarimas ir priimti politiniai sprendimai, todėl labai svarbu, kad Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ iniciatyva būtų privesta iki konkrečių sprendimų, kad be reikalo negaištume laiko išradinėti dviratį. Aš norėčiau pasiūlyti, kad būtų atsižvelgta, kaip minėjau, įvertinus ankstesnės arba ankstesnių vyriausybių priimtas programas ir nuveiktus darbus arba tiesiog tai, kas buvo numatyta jų strateginiuose planuose.

Noriu priminti, kad 2016 metų liepos mėnesį buvusi Vyriausybė patvirtino priemonių planą emigracijai mažinti ir grįžtamajai migracijai didinti. Buvo atliktas kompleksinis darbas, sukviettos visos atsakingos institucijos. Vyriausybės kanceliarija, apibendrinusi gautus pasiūlymus, parengė vieną bendrą planą, numatantį konkrečias priemones, jų vykdytojus ir aiškius įvykdymo terminus. Buvo peržiūrėti visi jau galiojantys strateginiai dokumentai bei biudžeto programos, aktualizuotos, prioretizuotos priemonės, svarbios migracijos problemoms spręsti, ir t. t.

Norėčiau kai kurias įvardinti. Globalios Lietuvos, t. y. užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimo kūrimą, programa, Užimtumo didinimo 2014–2020 metų programa, Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 metų programa, Sumaniosios specializacijos programa ir kai kurios kitos programos. Taip pat plano priemonėmis buvo numatyti ir kai kurie uždaviniai: kokybiškas darbas, kuris apima verslumo stovyklas mokiniam (bet aš turiu mintį, į tas stovyklas reikia pakviesti ir mūsų vaikus, kurie šiuo metu gyvena ir mokosi užsienyje), vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimo darbo rinkoje ir savanoriškoje veikloje motyvavimą, taip pat Ministro Pirmininko vadovaujamos Lietuvos galimybių pristatymo užsienyje koordinavimo tarybos įsteigimą, įdarbinimą pagal pameistrystės sutartis, lietuvių kilmės mokslininkų ryšių su Lietuva palaikymą. Kitas... pajamos, garantuojančios pakankamą pragyvenimo lygį, kaip minėjau, minimalus darbo užmokestis – tik už nekvalifikuotą darbą. Mokslo darbuotojų ir tyrėjų atlyginimų didinimas. Matau, laikas baigiasi.

Baigdamas norėčiau dar pabrėžti, nekalbėdamas jau apie kitus uždavinius, kad plane turi būti numatyta, kad atsakingos institucijos kas ketvirtį informuotų Vyriausybės kanceliariją apie priemonių įgyvendinimo eigą, bet jeigu Seimas priims šį nutarimą, aš manau, šitas visas planas turėtų būti pateiktas ir Seimui, kad tiesiog Seimo nariai ne tik šiandien galėtų šia tema diskutuoti, kalbėti ir numatyti tam tikras gaires, bet kartu su Vyriausybės priemonių planu, kuris yra patvirtintas Vyriausybėje, būtų galima kalbėti apie tų priemonių įgyvendinimą ir pasiektus rezultatus. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos vardu kalbės Seimo narys G. Landsbergis.

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Ačiū, Pirmininke. Gerbiami kolegos, turbūt ne vienas iš mūsų jaučiamės kaip darželio pusrytėlyje, kur šiandien turime pašokti apie emigraciją. Ir visi turime savo roles, turime vaidinti. Man, aišku, gal sunku šiandien suprasti valdančiųjų rolę visame šitame žaidime, patys pasiūlė tokį žaidimą. Ypač sunku suprasti premjerą, kuriam reikia ateiti ir turbūt trečią kartą kalbėti apie tai, kokios priemonės, kokius svarbiausius darbus jis ketina nuveikti. Na, bet, matyt, visi priėmėme tas taisykles ir dabar turime žaisti pagal jas.

Dėkoju ekspertams, kurie, tiesą sakant, pakartojo tai, ką mes esame daugybę kartų girdėję, ir tuos pačius skaičius, apie 900 tūkst. išvažiavusių, ir apie mažus skaičius grįžtančiųjų, ir apie esmines problemas – visa tai, gerbiamieji, yra žinoma. Visa tai buvo ne vieną sykį pasakyta prieš rinkimus, po rinkimų, surašyta į programas, veiksmų planus, veiksmų planų projektų įgyvendinimo projektus ir t. t., ir t. t., ir t. t.

Dabar esminis klausimas man – tai, ką mes ketiname nuveikti po šio nutarimo, šiuo nutarimu, šiuo pusdieniu ir t. t.? Jeigu aš teisingai atsimenu, na, nedidelė mano patirtis Seime, bet mes Seime dažniausiai balsuojame dėl įstatymų projektų, dėl tų įstatymų projektų, kurie turėtų stabdyti tą emigraciją.

Buvęs premjeras A. Butkevičius išvardino svarbiausius darbus, kurie turėtų mažinti nelygybę ir t. t. Tai aš visų noriu paklausti: tai kur yra įstatymų projektai, kurie turėtų mažinti tą nelygybę, kurie turėtų gerinti situaciją ir mažinti emigraciją arba didinti sugrįžtančių žmonių skaičių?

Tai dabar mano pagrindinis klausimas – tai kas čia šiandien iš tikrųjų vyksta, kas čia per žaidimas? Vienas dalykas, ar tai yra pripažinimas, kad Seimo valdančioji dauguma tiesiog neturi idėjų ir nežino, ką reikia daryti? Na, ir mes tada susiburiame į bendrą grupę žmonių padiskutuoti apie tai. Gražu, sveikintina.

Antras dalykas, ar tai yra nepasitikėjimas premjeru, kad jis, turėdamas programą ir veiksmų planą, nesugebės jos įgyvendinti? Tai kuris žanras čia yra? Gal jūs galėtumėte atsakyti turėdami progą galbūt vėliau, po diskusijos?

Jeigu jau galėtume pasiūlyti ir iš tikrųjų iškėlėme sau tokį lūkestį ir pažadą valdantiejiems, kad būsime konstruktyvi opozicija, tai norime suteikti konstruktyvumo ir šiai diskusijai. Tiesą sakant, tas konstruktyvumas jau yra prasidėjęs Europos reikalų komitete. Kasmet Lietuva gauna Europos Komisijos ataskaitą apie esmines Lietuvos problemas, apie svarbiausius darbus, kuriuos reikėtų nuveikti. Ir šiemet, ne naujiena, mes lygiai taip pat gavome išvardintus darbus ir tie darbai, t. y. pagrindinės problemos, yra eksporto lėtėjimas, darbo našumo augimo lėtėjimas, visuomenės senėjimas, kvalifikuotų darbuotojų trūkumas, prastos moksleivių žinios, standartų neatitinkanti aukštojo mokslo sistema, prasta inovacijų sistema ir t. t.

Europos reikalų komitetas ėmėsi užduoties išvardinti 10 svarbiausių darbų Lietuvai ir eina tuo keliu. Bus klausymai, bus patvirtinta darbų programa. Jeigu vis dėlto valdantieji pripažįsta, kad Vyriausybei trūksta idėjų, kaip stabdyti emigraciją, tai aš labai kviečiu pasinaudoti Europos reikalų komitete svarstoma Europos Komisijos ataskaita, pripažinti, kad tai yra svarbiausi darbai Lietuvai, kad būtent šitie darbai sustabdys, stabdys ar prisidės stabdant emigraciją, didins grįžtančiųjų žmonių skaičių, ją patvirtinti.

Ir esminis dalykas, esminis dalykas (iš tikrųjų mes pasitikime ir jūs pasitikite savo Vyriausybę) – kviesti Vyriausybę kas pusę metų atsiskaityti, kaip sekasi tuos darbus nuveikti ir kaip sumažėjo emigracija. Tada ištis galų gale bus tie dalykai ne tik žodžiai, ne tik tušti pakalbėjimai, bet realūs, aiškūs kriterijai, pagal kuriuos mes vertinsime Vyriausybės darbą. Kad jau būtų visiškai šimtaprocentinis konstruktyvumas, mes esame pasirengę paremti, padėti. Kai kurias idėjas, kurios yra išrašytos, kaip sujungimas į bendrą, atidavimas vienai institucijai visų funkcijų, susijusių su emigracijos kontrole ir reemigracija, mes patys esame numatę ir savo programoje, esame tai pavadinę Sugrįžtančios Lietuvos programa. Jeigu tikrai mūsų kur nors pritarimo tam reikėtų, tai žinoma, tik, kiek aš žinau, tai yra Vyriausybės rankose. Vyriausybė gali agentūrą sukurti jau rytoj, tiesą sakant, jau galėjo per tas 100 dienų būtų sukūrę agentūrą, bet mes esame pateikę tam tikras nutarimo pataisas, kurios būtent ir numatytų svarbiausius darbus ir suteiktų konstruk-

tyvumo tai diskusijai, kuri šiandien tikrai daugiau primena tokį bendrą situacijos konstatavimą. Kolegos, aš labai rekomenduoju ir labai prašau paremti mūsų nutarimo pataisą. Tada turėtume aiškų, rimtą dokumentą, brėžiantį kryptį ir Vyriausybei, ir Seimui. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Seimo narė R. Tamašunienė kalbės Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos vardu.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Ačiū, gerbiamasis Pirmininke. Gerbiamieji kolegos, mūsų įžvalgos sprendžiant labai rimtus klausimus ir labai opią demografijos, emigracijos problemą mūsų šalyje. Šiandieninė diskusija, kuri, beje, tęsiasi trečią kadenciją, pagaliau čia ir dabar turi virsti priimtų veiksmų planu, nelyginant ekstremalių situacijų valdymo centro posėdžiu su rimtais sprendimais, po kurio visos atsakingos institucijos nedelsiant imasi konkrečių veiksmų. Tiek emigrantai, tiek besipakuojantys lagaminus, tiek norintys sugrįžti, tiek visi tikintys savo valstybe ir jos ateitimi laukia rimtų darbų ir ilgalaikės perspektyvos, kuri, anot mokslininkų, verslininkų, finansininkų, jau 15 metų ateities projekcijoje – visiškas liūdesys.

Mano kartos ir 30-mečiai žmonės jau šiandien diskutuoja ir klausia, ar bus kam mums išmokėti pensijas, nes daugelis supranta, kad dirbančiųjų ir valstybės išlaikomų asmenų santykis ateityje gresia ir rimta viešųjų finansų krize. Tai sąlygojantys veiksniai – mažas gimstamumas, emigracija, visuomenės senėjimas, socialinė atskirtis, visa tai, kas šiandien ne kartą skambėjo iš šios tribūnos. Jau nebe labiausiai aktuali tema, kaip jau minėta, tampa bedarbystė, bet darbo rankų, kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, kuris taip pat signalizuoja apie būsimą ekonomikos stagnaciją. Tikimės, kad iš šiandieninės diskusijos gims ne tik atsakymai į klausimus kodėl, bet ir kaip mes veiksime, kad pakeistume esamą situaciją. Pastarojo atsakymo ypač laukia visa visuomenė.

Mūsų frakcijos įsitikinimu, valstybėje vykdoma netikusi šeimos politika, kuri apima ir visas darbo, poilsio ir paramos visas sritis, aktualias kiekvienam gyventojui. Apsispręsti neišvykti, turėti daugiau vaikų, jaustis saugiai padėtų Vyriausybės siunčiama žinia, kad jūs, žmonės, jūsų šeimos mums yra svarbiausios. Jeigu nebus nuspręsta didinti biudžeto dalį ir skirti šeimų pajamoms didesnės biudžeto dalies, tai demografinė depresija kirs per visas kitas valstybės sritis.

Kokios priemonės? Apie tai kalbėjome ne kartą iš tos tribūnos ir, be abejo, akcentuosiu išmoką kiekvienam vaikui – mes siūlome 120 eurų. Remiamės ekonominiais rodikliais, panašia kitų kaimyninių šalių patirtimi, vaikų darželių įvairove, valstybės auklių programa panaudojant vyresnio amžiaus žmonių potencialą. Parama globėjams ir euro našlaičiams, tai irgi aktuali tema, tai vienintelis veiksnys, kuris dar skatina tėvus sugrįžti į valstybę.

Programa „Būstas jauniems“. Žmogaus poreikius tenkinantis darbo užmokestis. Būtina didinti atlyginimą grupei žmonių, gaunančių iki tūkstančio eurų darbo užmokestį, būtent šita dirbančiųjų grupė daugiausia išvažiuoja. Kvalifikuoti, išsilavinę jauni darbuotojai tiesiog nebesutinka dirbti už tiek, nes žino, kad jų atliekamas darbas kitur vertas tris keturis kartus daugiau.

Na, be abejo, skatinti smulkųjį verslą, mokestinės lengvatos padėtų startuoliams ir šeimos verslui. Didelio dėmesio... Kiekvienas iš mūsų nori jaustis svarbus savo valstybei... Tai pagarbos jausmas. Mes kalbame apie darbuotojų ir darbdavių santykius, ypač tai dabar galima išplėsti tęsiant derybas Trišalėje taryboje, kur ir valstybė, ir darbdaviai, ir darbuotojai sprendžia Darbo kodekso ir jo ateities klausimus.

Emocinė būsena sąlygoja labai daug kitų pasekmių ir yra nuolatinės įtampos ir nesaugumo jausmo dėl ateities priežastis. Tai daugelio mūsų socialinių problemų, priklausomybių ligų, lygiai taip pat tos pačios emigracijos priežastis. Kodėl mūsų frakcija įsitikinusi, kad būtent šios priemonės suveiks, kad jos yra veiksmingos ir taps impulsu teigiamiems pokyčiams? Todėl, kad esame įsitikinę, kad nereikia išradinėti dviračio, bet skirti tikslinę finansavimą realiai didinant žmonių pajamas. Pasinaudoti kitų šalių patirtimi. Manau, kad šiandien geriau būdas *copy paste*, negu laukti atradimo džiaugsmo ir kūrybinių ieškojimų vingiuose skęsti tuščiuose mūsų pačių žodžiu ir pažadų liūne. (*Balsai salėje*)

Pabaigai tokie du pavyzdžiai iš praeitos savaitės radijuje išgirstos naujienos. Didžioji Britanija, reaguodama į tai, kad pastarųjų mėnesių gyventojų patiriamos faktinės išlaidos augo greičiau nei pajamos, priėmė sprendimą padidinti valandos darbo užmokesčio tarifą ir taip mažinti atotrūkį tarp didėjančių išlaidų ir žmogaus pajamų. Lenkijos premjerė B. Šidlo pateikė „Programos

500 plius“ pirmųjų metų rezultatus. Nuo 2016 metų balandžio mėnesio šeimos už kiekvieną vaiką gauna 500 zlotų. Efektas šiandien pavadintas „Baby bumu“, o išmokos skirtos šeimoms valstybės investicijomis. 94 % sumažėjo vaikų gyvenančių skurde. Nuo 1 % iki 12 % atskirose vaivadijose padidėjo gimstamumas. 17 mln. zlotų kasmetinė finansinė injekcija, skirta išmokoms, padidino vidaus vartojimą ir atskirų sektorių ekonominį augimą. Vyriausybė sprendžia naują problemą – didėjančių vaikų lopšelių-darželių poreikį. Štai tokią žinią lenkai siunčia savo emigrantams ir savo piliečiams.

Pabaigai. Išklause mokslininkų, galime daryti tokią „teigiamą“ išvadą, kad emigracija neabejotinai lėtės, nes subręs karta, gimusi po 2000 metų, kai gimsta per metus tik 30 tūkst. vaikų, lyginant su 55 tūkst., gimusių 1990 metais. Migracijos atotrūkis ir skaičiai mažės, nes nebus kam emigruoti, tačiau ar taps emigracija teigiamu reiškiniu, suteikiančiu judėjimo laisvę, galimybę mokytis, įgauti patirties, pažinti, o ne jaustis išvarytiems? Šiandien apie tai ir kalbame, kad reikia veiksmų plano su labai konkrečiais skaičiais, kad čia, Lietuvoje, jūs galite užsidirbti, auginti vaikus, oriai gyventi ir būti savo valstybės šeimininkai. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Liberalų sąjūdžio frakcijos vardu Seimo narys kalbės S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (LSF). Dėkoju, posėdžio pirmininke. Gerbiamieji kolegos, prieš du mėnesius Lietuvoje nuskambėjo turizmo sektoriuje skandalas *real is beautiful* (išvertus į lietuvių kalbą, reiškia tikras yra gražus). Iš šito skandalo aš išmokau keletą pamokų. Išmokau vieną pamoką, kad reikia būti realiam, o ne apsimestiniam. Antra pamoka buvo, kad rinkodara gali ne tik padėti, bet ir stipriai sugniuždyti. Trečioji pamoka buvo ta, kad yla anksčiau ar vėliau išlenda iš maišo, nes žmonės šnekasi tarpusavyje ir pamato, kur yra melas. Ir ketvirtoji pamoka yra ta, kad valdžios didieji planai apeliuoti į vieną ar kitą tikslinę grupę gali subliukšti, nes tuo netiki pats žmogus.

Aš pats, kaip gyvenęs dešimtmetį užsienyje, pats turėdamas dvi seseris, kurios taip pat likusios užsienyje, dviejų Lietuvos bendruomenių užsienyje steigėjas, žinau, kad ne valdžia mane įtikino grįžti į Lietuvą, o žmonės, kurie kalbėjo apie Lietuvą gerais žodžiais. Todėl, kai kalbam apie *real is beautiful*, apie Lietuvos rinkodarą pasaulyje, apie emigrantus, kurie išvažiavę ir kurių ausis mes pasieksime, mes turime suprasti, kad mūsų šitos kalbos yra bereikšmės, jos bereikšmės dėl to, kad mūsų net pusės salės nėra, o ką kalbėti apie pasaulio lietuvius, kurie turi mus išgirsti. Ką kalbėti apie premjerą, kuris ką tik išėjo, nes jis iš tikrųjų turi darbų numatęs. Ką kalbėti apie valdančiosios frakcijos pirmininką, kurio irgi čia nėra. Ar mes reiškiamo ir mūsų diskusiją kažką reiškia, ar Lietuvoje *real is beautiful*?

Bet nepaisant to, kad ir kaip mes kalbėtume apie Lietuvą, kad ir kiek mūsų būtų išsivaikščioję, aš didžiuojuosi Lietuva, nes, nepaisant tremties, nepaisant mūsų elito ištrėmimo ir išžudymo, mes atsitiesėme, šiandien mes tarptautiniame pasaulyje esame pripažinta demokratinė valstybė, į kurią remiasi net ir šlubuojančios Europos vertybinės lyderės. Tuo pačiu mes esame pilietiniu ir ekonominiu pavyzdžiu mūsų rytiniams kaimynams – Gruzijai ar Ukrainai. Mes esame gerame kelyje, bet kalbėti apie veiksmų planą, kuris galimai išgelbės, kuris mūsų pačių čia, salėje, neįtikina, yra visiškai klaidinga mistika. *Real is beautiful* reiškia kūrimą čia valstybės, kurioje žmonės nori gyventi, nori gyventi, grįžti jaunimas iš svetur ir dirbti, kaip dirba „Kurk Lietuvai“ profesionalai. Ir aš manau, kad tikroji emigracijos politika yra nebesirūpinti išvažiavusiais, o rūpintis čia likusiais, nes viskas, ką mes darome, – darome reformas dėl čia liekančių. Kai šitie žmonės pradės skambinti savo giminaičiams ir kalbėti taip, kaip 2004, 2005 metais, tai sugrįžimo tempai tikrai viršys išvykstančių tempus. Teisus premjeras S. Skvernelis, sakydamas, kad joks nacionalinis sutarimas nepadės. Pačioje Vyriausybės programoje jau yra gana daug priemonių, kurios numatytos.

Ko aš labai norėčiau iš šitos diskusijos? Lygiai to paties, kaip ir G. Landsbergis pasakė, ne kalbų 2,5 valandos (o buvo planuota net keturias valandas), o konkrečių sprendimų, dėl kurių sėdėtume ir muštumės, o ne kalbėtume iš šios tribūnos. Bet ir be sprendimų mes galime padaryti daug. Visų pirma mūsų požiūris į žmogų yra pagrindinė priežastis, dėl kurios kažkas emigravo ar dėl ko įsiseidė ir yra piktas ant Lietuvos arba šito valstybinio aparato. Mes Seime galime pakeisti savo retoriką, galime pakeisti ją į pasitikėjimo žmogumi retoriką, užuot dar didinę kontrolę ir suvaržymus. Šiandien, kai aplinkos ministras, užuot atėjęs su švietėjiškomis iniciatyvomis, išeina su Baudžiamojo kodekso pakeitimu, tai mažų mažiausiai atrodo kreiva. Šiandien, kai mes pirma pabranginame alkoholį, o tik po to pradėjome kalbėti apie tai, ką iš tikrųjų daryti ir kaip mo-

kyklos turėtų veikti, kaip švietimo sistema turėtų veikti, turėtume visiškai kitus prioritetus susidėlioti. Žmonės tą jaučia. Žmonės tą jaučia, nes Lietuvoje retoriką diktuoja galingieji.

Mes nepastebime, kas yra mūsų mažumos. Mūsų mažumos jau atsiliko. Lietuvoje, deja, reikia pasakyti, kad tiek etninės mažumos, tiek kitos mažumos gyvena tikrai nelygybės sąlygom. Nepatvirtiname istoriškai susiklosčiusios lotyniškos abėcėlės, nepaisant to, kad Rasų kapinėse J. Basanavičiaus paminkle išrašytas jo tekstas yra būtent tokiomis raidėmis. Nepatvirtiname galimybių ir pripažinimo seksualinėms mažumoms, net ir į pačias moteris mes žiūrime per prizmę, kurios savaime nesuprantame, ir mes patys Seime rodome netoleranciją ir blogus pavyzdžius, ir to nesugebame pasmerkti.

Reikia kalbėti apie kitą Lietuvą – apie galimybių Lietuvą, ne priespaudos ir baudimo, mums reikia kalbėti apie valstybę, kuri priverčia pasitempti kiekvieną, kuri įgalina, o ne baudžia ir stabdo. Mums reikia kalbėti apie valstybės aparato pokyčius. Ir jūs, valdantieji, jūs valstiečiai ir socialdemokratai, šiandien turite šituos įrankius. Šiandien mes laukiame iš jūsų sprendimų, kurie padarytų *real is beautiful*. Padarytų Lietuvą, kuri šiandien yra graži, ir apie ją sklistų legenda svetur. Mums reikia pavyzdžio T. Tomilino, kuris skurdo, būdamas keturių vaikų tėvas, iki tol, kol pateko į Seimą, nes šiandien dirbantis žmogus skursta. Ir tai yra nyku, nes ir kapitalistinėse valstybėse, kur yra didelė perkamoji galia, tenai primokama šeimoms, kurios turi vaikų, tam, kad jos eitų ir užsidirbtų. Lietuvoje dirbančiam žmogui, ką S. Skvernelis vakar irgi įvardino, atrodo, kad neapsimoka dirbti. Mes turime pavyzdžių iš vidaus. Aš linkiu jums susitelkimo.

Ir galiausiai mums reikia ambicijos. Ambicijos tapti šalimi, kuri yra ne išlaikytinė, ne pašalpų gavėja Europos pašonėje, bet mes turime užsibrėžti būti taikos skleidėja Rytų Europoje bei Europos donore. Mes turime perspektyvą matyti ambicingą šalį, kuri duotų, o ne imtų. Tokioje šalyje nori gyventi ne tik vietiniai, bet ir kiti pasaulio lyderiai.

Ir pabaigai. Nenorėjau kalbėti labai ilgai, norėjau kaip liberalas būti lakoniškas, nes nematau, kad mūsų kalbos čia kažką pakeis. Suprantu, politiko yda. Tačiau dar kartą pabrėšiu – tikrai ne priverstinis šauktinių rinkimas verčia žmones emigruoti iš Lietuvos, tikrai ne privalomasis sveikatos draudimas, kuris yra vienas pigiausių Lietuvoje, verčia žmones emigruoti, bet galimybių stoka. Ir mes turime visus įrankius šitai problemai išspręsti. Kviečiu susivienyti ir ne kalbomis, o darbais keisti Lietuvą, nes *real is beautiful* yra tada, kai mes patys, ne valdžios žodžiais, o žmonių žodžiais pakviečiam savo emigravusius grįžti. Dėkoju.

PIRMININKAS. Dėkojame. Tikimės ir Liberalų frakcijos pasiūlymų, *real is beautiful* įstatymų įtraukimo į opozicinę darbotvarkę.

Kviečiu kalbėti Seimo narį R. Žemaitaitį, frakcijos „Tvarka ir teisingumas“ vardu.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, gerbiamasis Seimo Pirmininke. Gerbiamieji kolegos, pradžią gal pasirašiau šiek tiek kitokią, bet nustebino mūsų šitos diskusijos pradžia. Premjeras atbuvo lygiai (susikaičiavau) 12 minučių. Kur jisai šiandien ir šiuo metu yra? Jūs matote jį salėje? Pabandykite paieškoti. Šiandieną Seimas svarsto ir planuoja įpareigoti Vyriausybę, kaip turės įgyvendinti. Atsisukime į Vyriausybės kėdes. Matau L. A. Linkevičių, matau S. Skvernelį, matau švietimo ministrą K. Navicką ir visus kitus. (*Balsai salėje*) Vaidenasi. Atsisuku ir žiūriu į Seimo nario vietą – žemės ūkio ministras ponas B. Markauskas. Labas, Broniau, kaip tau sekasi šiandieną? Sėkmingai? Klausykis toliau, kaip vyksta. Atsisuku į sveikatos apsaugos ministrą – gerbiamasis Aurelijau Vėryga, sveikas, kaip vyksta įgyvendinimas Konstitucinio Teismo sprendimo? Mielieji, va čia ir yra mūsų atspindys.

Mes šiandien kalbame, diskutuojame, susirašėme savo kalbas, temas. Svarbiausia yra šiandien parodyta nepagarba Seimo Pirmininkui. Ir aš nuoširdžiai atsiprašau ministrų ir premjero, kuris leidžia įžeidinėti Seimo vadovybę, vardu. Atsiprašau ir ponios G. Burokienės vardu, kai moteris dvi, tris savaites dirbo prie šio susitarimo tam, kad Seime kiltų diskusijos. Jūs pažiūrėkite šiandien, kur yra jos frakcijos seniūnas ponas R. Karbauskis lygiai taip pat? Tai yra įžeidimas to žmogaus, kuris nuosekliai tiki tuo, ką daro. Aš, manau, nuo to ir prasideda. Mes nuo savęs turime tą dalyką pradėti.

Kitas, ko gero, gal svarbesnis dalykas yra praėjusios savaitės įvykiai. Šiandieną, kadangi čia nėra ministro, nieko, jie stebisi, galiu pasakyti, ir premjeras stebisi, kodėl Seimas ir Švietimo ir

mokslo komitetas leido sau priimti sprendimą dėl dviejų universitetų? Aš noriu paklausti, ar premjeras skaito Konstituciją, aš noriu paklausti, ar nors vienas ministras perskaitė Konstituciją? Kieno galioje ir kas turi valdžią šiandien? Turi Seimas. Po to ministrai, premjeras stebisi: gerbiamieji, Seimas – kvailiai, Seimas – idiotai, nes priėmė kažkokį sprendimą su mumis nepasitarę. Jie šiandien čia turėtų tartis kartu su mumis.

Mes dabar kalbame apie emigraciją, mes kalbame apie jų sugrąžinimą. Mielieji mano, nei mano šeimos nariai, nei mano pusbrolis, nei mano pusseserė, kuri dirba medicinos srity, čia negriš. Ji negriš dėl paprastos, elementarios logikos. Ji nemato, kad yra mūsų bendras susitarimas. Dar keistesnis dalykas, kada kalbuosi su kultūros veikėjais, sako, apie kokią emigraciją, jeigu jūs įstatymą priimate vienam veikėjui, kada įstatymai yra taikomi vienam konkrečiam žmogui ir pataisos registruojamos tik dėl vieno žmogaus?! Bet aš leisiu sau pasakyti kitą tokį dalyką.

Vakar įdomiai šiek tiek stebėjau Afrikos valstybes, stebėjau ir kitus kraštus. Ir įdomu, kaip atsirado Sachara? Kažkada buvo planuojama, klestinti teritorija, jeigu taip galima pasakyti. Šiandien ten yra tuštuma. Bijau, kad ir Lietuvoje greitai taip bus dėl mūsų negebėjimo susitarti ir kalbėti. Leisiu pacituoti, jeigu kas turite laisvo laiko, gerbiamieji Seimo nariai, yra tokia knyga „Lietuvos geopolitika“. Yra sudėta labai daug įdomių minčių. Ir noriu pacituoti vieno tarpukario garsaus mokslininko ir geopolitiko K. Pakštos žodį. K. Pakšto, ačiū, Kęstuti. „Prileidžiant, kad tik penkta Lietuvos gyventojų prieaugio dalis nebegrąžinamai emigruos (taip atsitiko ir pas mus), galima spėti, kad normaliomis sąlygomis dabartinių ribų mūsų Lietuvos Respublika pasieks 5 mln. gyventojų apie 2010 metus ar 2020 metus, visa gi Lietuva tais pat metais – apie 8 mln. Tada Lietuva būtų nebe tiek žemės ūkio, kiek pramonės ir prekybos šalis.“

Mielieji, kas atsitiko? Daugelis dabar užsidengia, kad čia po Rusijos, po Tarybų Sąjungos griūties žmonės emigravo. Žmonės emigruoja ten, kur yra normali darbo jėga, normaliai apmokama. Taip, šiandien aš leidžiu ir pats sau priimti atsakomybę. Ne pirmą kadenciją aš dirbu Seime. Ne pirmą kadenciją ir ne pirmi metai aš dirbu valstybės tarnybos sektoriuje. Atrodo, žmonės važiavo ir važiuos. Bet žmonėms šiandien trūksta elementaraus dalyko – tiesiog paprasto valstybės požiūrio. Ir aš netikiu, kad vienas ar kitas susitarimas šiandien sustabdys mūsų migraciją.

Visi puikiai žinome, kad gimstamumo ir mirtingumo balansas mūsų šalyje yra neigiamas, tačiau svarbiausia pagrindinė Lietuvos depopuliacijos priežastis – didžiausia demografinė depresija. Prisiminkime 2007, 2008 ir 2009 metus, kada gimstamumas viršijo visus mūsų lūkesčius. Prieš tai kalbėjusi mano kolegė gerbiama Rita labai puikiai žino, kaip veikia skatinimo priemonės. Taip, mes iš tikrųjų kartais šaipomės vienas iš kito sakydami, nejaugi pinigai lems gimstamumą. Žmonėms, kurie gauna vidutinės pajamas ir daugiau, lemia šitas dalykas, nes, norint išugdyti vaiką, aš, kaip tėvas, auginantis du vaikus, ir trijų vaikų krikšto tėvas, žinau, kiek tai kainuoja. Ir kada šiandien mes patys šaipomės iš tų žmonių, skirdami socialines pašalpas... Vakar dalyvaujdamas laidoje vienas psichologas pasakė: duokime po 670 eurų, kad jie nedirbtų. Palaukite, tai kokią valstybę mes išvis turėsime? Aš jums galiu pasakyti. 2020 metais su tokio psichologo mintimis mes teturėsime lygiai milijoną šimtą gyventojų.

Mielieji, absoliuti dauguma gyventojų išvyksta dėl ekonominių priežasčių, tačiau tyrimai rodo, kad sprendimą emigruoti lemia ir kiti veiksniai: socialinis nesaugumas, teisingumo trūkumas, netikėjimas ateitimi, prastas darbdavių požiūris į darbuotojus, geresnės karjeros galimybės.

Neatsitiktinai aš praėjusią savaitę bandžiau jus įtikinti dėl ekonomikos tyrimų instituto įkūrimo. Mano giliu įsitikinimu, tai yra ateitis. Valstybė turi matyti ir mes turime valstybę matyti 50 metų į priekį. Ką aš matau? Aš pasiemiau Vyriausybės programą. Viena, antrą ir mūsų Vyriausybės. Tai yra tik daugiau kalbos, bet klausimas, kokią valstybę mato žmonės, esantys tenai, ir žmonės, gyvenantys čia ir norintys kurti verslą. Aš kreipiuosi į visus Seimo narius, kas perskaitė šitą bleinę (leisiu pasakyti žemaitiškai), šitą Vyriausybės įgyvendinimo priemonių planą. Visas įgyvendinimo... va, G. Burokienė kėlė, sutiksime su manimi, 2018–2019 metais viskas numatyta.

PIRMININKAS. Laikas!

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Mielieji, plane turi būti 20, 30, 50 metų į priekį. Jeigu mes tą turėsime, ką turėjo kinai, 200 metų programą, tai kiek kinų gyventojų yra čia, mes turėsime tiek Lietuvoje. Ir tarpukario politologo mintimis – mes juos ir turėsime 5 mln.

PIRMININKAS. Laikas!

R. ŽEMAITAITIS (*TTF*). Ne, dokumentais, ne raštais ir ne žodžiais, bet pažiūrėkime į mūsų Vyriausybę. Sveikinu, premjere!

PIRMININKAS. Ačiū. Kalbės Seimo narė A. Maldeikienė Mišrios Seimo narių grupės vardu.

A. MALDEIKIENĖ (*MSNG*). Laba diena. Dokumentas, apie kurį šiandien kalbame, iš tiesų paradoksaliai ir yra atsakymas, kodėl Lietuvą palieka žmonės. Pirma, pasiūlytas projektas yra ne politikų, o politinės biurokratijos, kaip mes sakydavome prieš 30–40 metų, politinės nomenklatūros, rašinys. Jis kalba ne apie tautos žaizdas, jos praradimus, vis labiau klampus bandymų išgyventi schemas. Jis tiesiog pasakoja apie techninę trūkstamos darbo jėgos atkūrimo valdyseną. Žodis „valdysena“ man ypač tame dokumente patiko. Būtent todėl ir siūlomas sprendimas yra perdėm biurokratinis. Cituoju: „atlikti procesų valdymo analizę“, paskui – koordinuoti, steigti naują biurokratinę instituciją, sukurti darbo grupę, kuri rengtų projektą, parengtų politikos strategijos projektą ir dar kitą projektą dėl kitos programos rengimo. Ten yra viso labo puslapis, bet išsiaiškinti, kiek bus projektų, yra gana sudėtinga, bet projektų bus daug, nes bus ir institucijos, jos teiks projektus, o ten dar susirinks mokslininkai, padarys dar vieną projektą.

Antra, jau pati dokumento retorika aiškiai kreipia ir atsakymo, kodėl vengiame turėti vaikų ir paliekame savo šalį, link. Skaitykime siūlomą dokumentą. Jau jo preambulėje teigiama, kad (cituoju) „blogėjanti Lietuvos demografinė padėtis, nemažėjanti (išimu gabaliuką) emigracija daro neigiamą poveikį šalies ekonomikai ir socialinės apsaugos sistemai“.

Biurokratiškai mąstant, viskas labai gražiai. Mąstant sveiku protu, visiškai akivaizdu, kad turime sistemine problemą, mąstymo sistemine problemą. Visiškai akivaizdu, kad šis dokumentas yra tiesiog... Nežinau, kaip čia Remigijus sakė, ilgai rengė. Nieko jie ten labai ilgai nerengė. Vladas Vasiliauskas, atsiprašau, Valdas Vasiliauskas dar 2006 metų vasarą tokį pat dokumentą tokiu pat tekstu pateikė. Pernai rudenį buvo kažkokio V. Bukausko formuluotės. Aš tiesiog neprišimenu tokio Seimo nario. (*Juokas salėje*) Visą laiką tas pats. Aš tiesiog neprišimenu, tai irgi rodiklis. Tad ir ankstesni, ir dabartiniai projekto rengėjai tiesiog konstatuoja tą pačią biurokratinės, nemąstančios pseudopolitikos logiką ir retoriką, kur ne žmonės, o ekonomika ir socialinė sfera yra pirma žmonių. Formulavimas rodo minties kryptį ir ta aptariamame sakinyje užprogramuota mintis aiškiai implikuoja, jog gyvename valstybėje, kur net politikai žmones mato ir vertina kaip instrumentus, įrankius, iš esmės pavaldžius ekonominei sistemai.

Politinė ekonomija – mokslas, kuriam atstovauju ir kuris Lietuvoje nuoširdžiai niekinamas, taip nuoširdžiai niekinamas, kad net jo vardo minėti nepatartina, sako, jog tokia socialinė ekonominė sistema, kur ne sistema pajungta žmogui ir jo įgalinimui, o žmogus matomas kaip sistemos aptarnavimo instrumentas, yra pasmerkta neišvengiamam nykimui.

Dar 2013 metų pradžioje viešai konstatavau ir savo knygoje paaiškinau, kad socialinė ekonominė dezintegracija sugriauš Lietuvos ateitį ir per kelis ateinančius metus net pradėjus augti ekonomikai emigracija, šiek tiek stabtelėjusi, neišvengiamai ims augti. Deja, mano prognozės pasitvirtino, nes (patinka mums tai ar ne) egzistuoja dėsniai, kurių peržengti neįmanoma. Jeigu žmogus negali išgyventi, jaučiasi nesaugus nei socialiai, nei finansiškai, yra nuolat maitinamas melagingu pozityvizmu, nejaučia, kad šalies politikai nemeluodami atvirai kalba apie juos slegiančias problemas, jis pasitrauks. Pasitrauks kur tik nori: į nebūtį, į savižudybes, į sunkias ligas. Mes sergame būtent todėl, kad yra... į išorę pasitrauks galų gale. Tai yra tiesiog dėsniai. Atsiverskite vadovėli, apie tai parašyta.

Ypač ciniška aiškinti, jog šalies problemas galima išspręsti tiesiog biurokratams ir tokiems biurokratams politikams gražiai susitarus, valingu judesiu primetant sprendimus. Jeigu norime nors pradinio postūmio, kuris pradėtų leisti susiformuoti gyvybingai socialinei ekonominei sistemai, turime Lietuvai grąžinti politiką. Taip. Lietuvai reikia politikos. Tai, kas vyksta šitoje salėje, yra ne politika. Yra, kaip sakė mūsų Seimo Pirmininkas, aš jį tiesiog cituoju, tai yra gruodžio 20 dienos jo (...) „Čia yra biurokratinis instrumentas.“ Kol čia yra biurokratinis instrumentas, tol nieko šitoje šalyje nesikeis ir nebus. Lietuvai reikia politikos, reikia politikų apsisprendimo, kam konkrečiai jie atstovauja.

Vienintelis susitarimas, kurį turi padaryti tauta ir jos atstovai, tai susitarimas dėl viešųjų finansų, kas moka ir kas gauna naudą. Lietuvos tragedija net ne mažos pajamos ir tai, jog Lietuva įklimpo į mažų pajamų šalies liūną. Lietuvos tragedija yra tai, kad tie, kurie iš tikrųjų yra kiekvienos demokratijos stuburas – vidurinioji klasė, nebegali išgyventi. Pažiūrėkime į vieną tokią viduriniąją klasę naikinančią mašiną, kuri vadinasi mokesčių sistema. Visi toliau mano minimi skaičiai yra oficialūs, gauti iš Valstybinės mokesčių inspekcijos, 2015 metų duomenys. Tai pabrėžiu ypač tiems valstiečiams, kurie mano oficialius skaičius pateikia kaip Maldeikienės klievesius. Taigi visi toliau skaičiai yra Valstybinės mokesčių inspekcijos.

Tais metais vidutinis asmeninių pajamų efektyvus mokesčių tarifas, t. y. tas realus skaičius, kurį žmogus sumokėjo, Lietuvoje buvo vidutiniškai 8 %. Ir žmonės, kurių pajamos buvo minimalios, kurie į rankas gaudavo apie 312 eurų per mėnesį, mokesčių mokėjo mažiau nei 2 %, jeigu visai konkrečiai – 2,97 %.

Tie žmonės, kurių pajamos viršijo 7 tūkst. 141 eurą per mėnesį, na, tokios neblogos, sakyčiau, pajamos lietuviškais mastais, tokių žmonių Lietuvoje buvo 1,16 %, jų mokesčių tarifas buvo didesnis negu tų, kurių minimalus, ir siekė net 4,12 %, o tų žmonių, kurie buvo vidurinioji klasė, kurių pajamos svyravo nuo 714 iki 2142 eurų, tarifas viršijo, gerokai viršijo 11 % Kodėl susidaro tokia sistema, jau ne kartą esu aiškinusi, kam įdomu, visi gali žinoti, bet ši sistema pasakoja apie vieną paprastą dalyką. Tas paprastas dalykas yra sistema, kuri neleidžia išgyventi. Taigi, kol mes neišspręsimė esminių klausimų, visi šitie biurokratiniai susitarimai yra apie nieką.

PIRMININKAS. Dėkojame. Diskusija. Diskusijoje dalyvausime pagal frakcijų dydį. Pirmasis Valstiečių ir žaliųjų frakcijos vardu kalbės E. Vareikis. Ruošiasi K. Masiulis.

E. VAREIKIS (LVŽSF). Gerbiamas posėdžio pirmininke, gerbiami Seimo nariai, aš pabandysiu apie migracijos problemą pakalbėti šiek tiek kitu aspektu. Man atrodo, kad mūsų emigracijos nelaimė yra ne pinigai. Migracijos klausimai, kaip ir daugelis politinių sprendimų, yra jausminiai. Ir štai kodėl man taip atrodo. Iš tikrųjų migracija pati savaime nėra kas nors bloga. Kai manęs klausia, kas buvo pirmieji pasaulyje migrantai, pirmieji pabėgėliai, tai aš žinau: pirmieji pabėgėliai buvo tie du žmonės – vyras ir moteris, kurie buvo išvaryti iš rojus, nuo to ir prasidėjo. Per daug metų migravome ir mes, ir kiti. Deja, seniausi gyventojai Lietuvos teritorijoje buvo ne baltai, buvo fino ugrai, vėliau pasirodė baltai, vėliau gal pasirodė slavai, visko čia buvo.

Šiandien yra tokia situacija, kokia yra, bet vyksta ne tik žmonių migracija. Mes kalbame apie žmonių migraciją, bet pasaulyje vyksta ir ideologijų migracija, filosofijų migracija. Kartais žmonės yra tokie patys, bet kai ateina kitokia filosofija, jie jau tampa nebe tokiais žmonėmis. Aš žinau, kad, pavyzdžiui, Bizantijos valstybėje žmonės islamizavosi, jie tapo kitokie. Jie neatėjo pėsčiomis, pasikeitė jų ideologija. Manau, kad Lietuvoje mes turime šiek tiek problemų su mūsų ideologija. Mes čia kalbame labai daug, kad pinigai, pinigai, pinigai. Aš kartais klausiu tų emigrantų: kiek tau duoti pinigų, kad tu grįžtum ir mylėtum Lietuvą? Sako: grįžti aš galiu, bet meilės už pinigus neatsiras. Mes manome, kad žmones galima nupirkti už pinigus, skaičiuojame, kaip pakeisti mokesčių sistemą, kaip pakeisti subsidijas, atlyginimus, bet, aš manau, nepasikeis.

Problema yra kur kas rimtesnė, problema yra mūsų žmogaus santykio su Lietuva, santykio su savo tėvyne ir santykio su savo valstybe. Jeigu šiandien klausiu žmogaus Lietuvoje, kaip jis gali būti laimingas, jis sako: reikia atrasti laimę. Aš jam siūlau, tai gal susikurk laimę? Ne, sako, susikurti Lietuvoje neišeina, reikia atrasti. Ir kaip pasakoje – bernuželis išvažiuoja ieškoti laimės. Kartais randa, kartais ne, bet kurti laimę Lietuvoje – yra nemažai žmonių, kurie kuria ir sukuria, bet bendra ideologija, kur net vaikus moko mokykloje, kad laimę reikia rasti, čia ir yra viena didelė problema, kad mes ieškome laimės, užuot ją sukūrę.

Kita problema yra, kad šiandien Lietuvoje mes auklėjame vieni kitus tam tikros menkystės ir šalies niekinimo dvasia. Aš ir prieš rinkimus, ir anksčiau važinėčiau po mokyklas ir klausiau ir vaikų, ir mokytojų: kokia šalis yra Lietuva? Paprastai girdžiu atsakymą: Lietuva yra maža šalis, bejėgė šalis, beviltiška šalis, kas nori, tas sutrips, kas nori, tas ateis. Kai aš liepiu jiems: paimkit ir paguglinkit Europos valstybes nuo didžiausios iki mažiausios, rasite, kad Lietuva yra sąrašo viduryje. Baikite vieną kartą vaikams aiškinti, kad mes esame maža šalis. Lietuva pirmą kartą istorijoje

vienu metu valdo Vilnių ir Klaipėdą, niekad taip nebuvo. Oi, sako, negali būti! Esame didelė, galinga, vidutinio dydžio Europos valstybė, netauškime niekų, kad esame maži ir menki, todėl ir ieškome laimės, užuot čia ją sukūrę.

Trečias, gal ir svarbiausias dalykas yra, kad mes savo Lietuvos pilietybę, lietuviškumą padėjome ant tam tikro prekystalio: ar man apsimoka būti lietuvių? Man vienas gana žymus chirurgas aiškino: žinai, man Norvegijoje labiau apsimoka žmones operuoti, nes daugiau moka. Aš paklausiau: ar tau Hipokrato priesaika nesvarbi, kad operuotum žmogų, kurį reikia? Cha, tai buvo Antika. Lietuva neturi būti prekybos objektas ir sandorių objektas. Jeigu Lietuva yra mūsų tėvynė, tai taip ir auklėkime vieni kitus ir mes pamatysime, kad mes galime būti ne tarnų ideologijos žmonės, kokie esame šiemet, kai einame ten, kur daugiau moka, bet galime susikurti laimę čia ir dabar. Ir ne pinigai, o mūsų pažiūra į savo tėvynę, į savo žemę, į savo darbą, galų gale į savo šeimą, teisingai sakė, šeimos stiprinimas, o ne algų didinimas turbūt yra geresnis dalykas mūsų ateičiai. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kalbės Seimo narys K. Masiulis. Ruošiasi A. Sysas.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, aš turiu dvi mintis ir abi pakankamai skaudžias. Visų pirma, skaudžios mums, kaip Seimo nariams, iš to, kaip mes dalyvaujame šiame pašnekesyje.

Pirma, aš norėčiau paklausti mūsų visų, taip pat savęs: kaip mes suvokiame politiką, ką mes čia veikiamė ir ką mes čia darome? Aš politiką suvokiu kaip strategijos vykdymą, kaip... politikos darymas jos širdyje yra ne rutinos, o ateities darymas, strateginių tikslų vykdymas, strateginių tikslų iškėlimas ir jų vykdymas. Tai ateities po 50, po 100 metų matymas. Čia kažkas gražiai pasakė, rodos R. Žemaitaitis: jeigu mes matome ateitį po 50 ar 100 metų kaip kinai, ją darome, apie ją kalbame, ją vienodai suvokiame, ją labai aiškiai verbalizuotai įvardiname ir tauta supranta, ką mes pasakome, supranta, kad ją ir vykdome, tikrai ją ir įvykdome, tada mes turime vienybę su tauta, jie supranta, kokioje Lietuvoje gyvens po 50 metų. Čia yra politika. Jeigu tokias strategijas turi didelės korporacijos, tokios korporacijos turi ateitį. Aš taip dėsčiau vadybą. O jeigu korporacijos gyvena rutinoje, sakydavau, jos po 5 metų užsilenks. Užsilenks koldūnai, užsilenks bet kas, jeigu korporacijos neturi strateginės vizijos. Strateginės vizijos yra be galo svarbios vadybos srityje, juo labiau valstybės.

Tai dabar aš noriu paklausti: ar turi Lietuva kokią nors strategijos viziją? Čia antroji mintis. Buvo kažkokia 2030 vizija. Ar kas nors galite pasakyti, kad ji yra vykdoma ir kad ji yra svarbi, kad tai yra strateginė vizija? Aš nematau. Tai pasakykite dabar lietuviui, kokia Lietuva bus po 50 metų, kokie miestai bus išlikę, kokie bus neišlikę, kurie kaimai gyvuos po 50 ar 100 metų ir kaip jie atrodys? Pirkti namą ar nepirkti Raseiniuose, ar po 50 metų jūsų anūkai ten gyvens, ar negyvens? (*Balsai salėje*) Anūkai, sako, bus protingesni. Palauk, gerbiamas kolega! Vadinasi, tu nieko pats negali pasakyti, pats prisipažįsti, kad esi kvailas. Anūkams nieko negali pasakyti – pasako, aš esu kvailas, anūkai bus protingesni, galės atsakyti. Čia man buvo pasakyta. Mes tesugebame rutinoje maltis, iš tikro tą ir darome. Du posėdžiai per savaitę – rutina, rutina, rutina, rutina! Įstatymai, kaitaliojame raides, sakinius, pavardes, žodžius, dar ką nors. Va, ką mes sugebame, tiek tesugebame, tokia įstatymų leidyba užsiimame. To tesame verti. Iš šitokios Lietuvos ir vėliau bėgti. Kur dabar strategiškai mąstančiai žmonėi kurtis, kurioje vietoje kurtis, ką statyti, kurioje vietoje statyti, kokią verslą čia ir kur kurti? Bus Vilnius ir Kaunas dvimiesčiu ar nebus tuo dvimiesčiu? Sako, bus, gal nebus. Yra visokiausių idėjų. Nieko mes negalime konkrečiai pasakyti net apie Vilnių ir Kauną, juo labiau apie mažesnius miestelius. Jeigu mes nieko negalime pasakyti, kokią žinią galime pasiųsti žmogui? Turime turėti aiškias žinias. Dabar premjeras neturi tos žinios – nei vienas premjeras, nei antras, nei trečias. Nė vienas premjeras iki šiol neturėjo. Žiūrėkite, štai ką reikia turėti. Seimas turėtų tokių diskusijų turėti daug daugiau, o mes privalėtume išmokyti tokiose diskusijose dalyvauti ir suprasti, kad jos be galo svarbios, kad čia yra mūsų svarbesnė užduotis, uždavinys jose dalyvauti, negu kokiame nors įstatyme pakeisti kokią pavardę. Ten tai smulkmena, palikti, tą pavardžių kaitaliojimą atiduoti Vyriausybei. Suteikti didesnes galias, tegul ji keičia ministerijose tas pavardes ar kokias nors smulkmenas. Taip daro daugelis pasaulio parlamentų. Jie iš tikro daug daugiau dėmesio skiria strateginėms diskusijoms, ko mes visai nemokame ir nesugebame jose dalyvauti.

Kur kertiniai asmenys?

PIRMININKAS. Laikas.

K. MASIULIS (*TS-LKDF*). Jų nėra čia, šitoje diskusijoje.

PIRMININKAS. Laikas! Ačiū. (*Balsai salėje*) Kalbės Seimo narys A. Sysas. Ruošiasi K. Glaveckas.

A. SYSAS (*LSDPF*). Gerbiamas Pirmininke, gerbiami kolegos, atidžiai išklausiau beveik visus pranešimus ir tikrai nesu profesorius, kaip mano kolega, galbūt esu praktikas, todėl dėkoju už tas įžvalgas ir pasiūlymus, kurių mes čia daug girdėjome, ir ne pirmą kartą, nes per savo pakankamai ilgą politiko gyvenimą teko dalyvauti ne vienoje diskusijoje, konferencijoje. Netgi dėjau parą ir dėl Airijos variantų, ir dėl visų kitokių. Taigi apie tai ne pirmą dieną mes čia šnekame, bet aš manau, kad Lietuvos žmonės laukia ne kalbų, o labai konkrečių darbų. Taigi aš labiau pasisakau už konkrečius darbus, nes netikiu, kad vien kalbom mes galime ką nors padaryti. Sprendimai priimami čia, Seimo salėje, aišku, Vyriausybėje ir dar prezidentūroje.

Kokius mes sprendimus čia priimame, tokius rezultatus ir turime. Labai svarbu, nors vienas kolega ir pasakė, kad ir aš kaltas, kad situacija yra tokia, kokia šiandien yra. Iki dabartinės situacijos mes nėjome vieną dieną, mesėjome jau ne vienerius metus, nes tokia migracija ir tokia demografija – tai ne priežastis, tai pasekmė mūsų vykdytos labai neoliberalios politikos. Galima čia ginčytis. Ką aš girdėjau iš... (*Balsas salėje*) Ir dabar girdžiu – rinka viską sutvarkys. Rinka ir sutvarkė. Žmonės – kas išsikapstė, kas išplaukė ir kur numigravo – į Angliją, Airiją, Vokietiją ir Norvegiją. Pripažinkime, kad neoliberali politika, kuri buvo vykdyta ilgus metus, davė tą rezultatą. Žmogus ieško, kur jam geriau. Jeigu mes čia nesudarėme normalių sąlygų jam gyventi, jis ir toliau važiuos.

Aš manau, kad daugelis čia neišgirdo, ką pasakė gerbiama Audra kalbėdama apie paskutinius aštuonerius metus. Augant ekonomikai (noriu pabrėžti, viršijome 2008 metus pagal ekonominį augimą dar 2014 metais), 20 % žmonių pasitikėjimas valstybe sumažėjo. Atsakau kodėl. Taigi devynerius metus išaldyti atlyginimai biudžetininkams, valstybės tarnautojams. Jie ir sudaro tuos 20 % darbuotojų. Kas čia dabar kaltas? Dėdė Semas iš kažkur atėjęs? Taigi mūsų vyriausybės nedidino. Vien tik minimalaus didinimas, aš suprantu, neišsprendžia problemų, bet išsprendžia kompleksiniai dalykai. Todėl manau, apie tai kalbėjau ne vienoje, kaip sakiau, diskusijoje ir buvau ne vienos Trišalės tarybos narys. Dar prieš 20 metų Lietuvos pramonininkų konfederacijos, kitiems verslo rykliams sakiau: jeigu vykdysite tokią politiką, turėsime problemų su darbo jėga ir su žmonėmis, kurie paliks Lietuvą. Labai akivaizdus 20 metų rezultatas.

Jeigu mes kalbame apie tuos tyrimus, kurie buvo padaryti, nes, matau, laikas bėga, tai, ką mini Lietuvos žmonės, kurie paliko Lietuvą, dėl migracijos – maži atlyginimai, skurdas, socialinė atskirtis, darbo santykiai, požiūris į darbuotoją, mokamas mokslas ir teisingumo tokio, kokį jie suprantą, nebuvimas.

Jeigu mes kalbame apie demografiją, čia visiškai palaikau Ritą. Būtų fantastiška, puiku, jeigu valstybė sugebėtų mokėti tuos 120 eurų, nors 100 eurų, vaikui. Betgi kodėl, nes bijome pasakyti, kad tam, kad mokėtume tokius pinigus, reikia turėti šaltinį. Tai yra visiškai iškreipta mokesčių sistema, apie kurią kalbėjo Aušra. Šiandien reikia drąsiai sakyti, kad gaunantys didesnes pajamas turi į valstybės krepšelį, į Lietuvos krepšelį įdėti daugiau. Jeigu mes to nesakysime, o tuo labiau – nepriimsime čia sprendimų, visos mūsų kalbos nusitęs dar trejiems metams ir po trejų ar ketverių metų mes vėl susirinksime ir kalbėsime, kokios demografinės problemos. Taigi kompleksinė pagalba šeimai – būstas, ikimokyklinės įstaigos, derinimas asmeninių interesų, šeimos ir darbo, lankstūs darbo santykiai. Visa tai lemia, o ne tiktai čia pasišnekėjimas. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kalbės Seimo narys K. Glaveckas. Ruošiasi A. Dumbrava.

Toliau posėdžiui pirmininkaus Seimo Pirmininko pirmoji pavaduotoja R. Baškienė.

K. GLAVECKAS (*LSF*). Gerbiamas Pirmininke, gerbiami pirmininkai, gerbiami kolegos, mes šiandien turime tokią diskusiją, kuri, kaip čia minėjo prieš mane kalbėję oratoriai, yra beveik niekinė, nes jeigu ją reziumuotume ir pasakytume, kokią mes siunčiame žinutę emigrantams iš to mūsų posėdžio, ji susivestų tikrai, matyt, į tragediją arba tas klaidas, kurias mes darėme ir darome, ir darysime. Kitaip sakant, vėl iš negatyvo, kad mes nemokame valdyti, nemokame tvarkyti ir t. t., ir panašiai. Mes pamirštame vieną dalyką (tame yra daug tiesos), kad mes esame kitame

pasaulyje, negu buvome praeitame šimtmetyje. Galų gale atsirado geopolitika ir bendros rinkos, kurios viduryje, žinokite, sukasi ne tikrai prekių vertė arba pagaminta nauja sukurtoji vertė, arba GDP, arba BVP, bet ir darbo jėgos kaina. Jeigu ji yra aukšta, kur yra aukštas darbo našumas, natūralu, tai traukia kaip magnetas. Niekas nuostabaus, kad iš Rytų Europos masė žmonių, taip pat ir iš Lietuvos, išvažiavo dirbti į visas kitas labiau išsivysčiusias šalis. To niekas neišvengė, ir Lenkija, ir Čekija, ir Slovakija. Reikia pasakyti, tuo pačiu metu iš vieno išvažiavo daugiau, iš anų išvažiavo mažiau. Mes priklausome prie tų, iš kurių daugiau išvažiavo, bet nereiškia, kad pas mus yra blogiau. Aš manau, dėl to, kad mes, lietuviai, esame daugiau iniciatyvūs, mes greičiau pagau name situaciją, greičiau prisitaikome ir greičiau sukuriame tas sąlygas, kurių mes ieškome. O tas sąlygas, kurių mes ieškome, iš tikro dabartiniu metu Lietuvoje yra labai sudėtinga užtikrinti, tačiau stengtis tai padaryti yra galima. Jokiu būdu ne nutarimais, ne sprendimais, ne konferencijom, bet labai paprastais ir aiškiais darbais ir ženklais, apie kuriuos mes čia kalbėjome. Tai paprasčiausi darbai, kuriuos mes galėtume padaryti, tai pradėti nuo dvigubos pilietybės, kad ten, kur yra lietuviai, ten jis turi lietuvišką pasą.

Antra, ką mes turėtume padaryti, tai, kad tie lietuviai, kurie grįš į Lietuvą, jie gali atsivežti neapmokestinamai savo kapitalą ir investuoti į mūsų ekonomiką, investuoti tai, ką jie ten sukau pė. Mes, lietuviai, jeigu dabar pamatuotume, kiek lietuvių, esančių emigracijoje, sukūrė pridėtinės vertės, ir tiek, kiek čia sukuriame, beveik būtų tolygu, nes išvažiavę dirba labai aukšto produktyvumo šalyse, algos yra didelės ir jie turi iš tikro didesnę finansinę galią negu pas mus Lietuvoje esantys, todėl atidarymas jų ir pakvietimas būtų tolygus Airijos žingsniams. Kaip žinote, prieš 30 metų iš Airijos žmonės, airiai, bėgo į Ameriką kaip kiškiai, paleisti į laukus, o dabar, faktiškai po to, kai atėjo ten stambios korporacijos, kai atėjo aukštosios technologijos, tas visas pradėjo sugrįžti. Lietuva turėjo progą ir turi progą grįžti prie aukštųjų technologijų, nes burokelių auginimas ar dar kas nors nebus toks produktyvus. Aukštosios technologijos, ką Lietuva padariusi, pavyzdžiui, lazeriai. Reikėjo klasterių, reikia dabar dar sukurti klasterių, lazerių, prikviešti mokslininkų, gerai mokėti, įdarbinti juos iš visur – iš Rytų, iš Vakarų, iš Indijos, iš visur – ir pradėti gaminti nors kelis produktus, kuriuos mes turėtume pasaulinėje rinkoje, kad galėtume uždirbti.

Tokių produktų yra iš tikro begalė, ir mes turime tą potencialą, ir tas potencialas yra, kaip sakiau, emigrantai. Mes turime juos įtraukti ir į tas programas, finansinius instrumentus, kuriuos Lietuva galėtų naudoti. Lygiagrečiai su tais pinigais, kuriuos turi mūsų žmonės bankuose, ir tie, kurie turi užsienio bankuose, galėtų su valstybe trečiu asmeniu dalyvauti investiciniuose projektuose su pakankamai gera grąža ir efektyvumu. Mes viską tą galime padaryti ir nereikia verkti, kad iš mūsų daug išvažiavo. Ačiū. Dauguma išvažiavo ir neprarado savo kvalifikacijos, todėl ta žinia, mano supratimu, liberalui yra labai svarbi.

Ir trečia žinia, trumpai reziumuojant, turėtų būti, kad mes turėtume informuoti emigraciją, kad lietuviai grįžo prie cepelinų valgymo, kad vienas kitą ėda dabar mažiau. Manau, ta žinia taip pat būtų labai paranki lietuviams. O šiaip, tikėkime lietuviams ir duokime jiems žinią, kad jie gali čia grįžti, gyventi, daryti biznį, būti socialiai saugūs ir nebūti suvalgyti draugų vietoj cepelinų. Ačiū.

PIRMININKĖ (R. BAŠKIENĖ, LVŽSF). Ačiū. Kviečiu A. Dumbravą, ruošiasi V. Rinkevičius. (*Balsas salėje: „Mes pasikeitėme!“*) P. Gražulis. Prašau.

P. GRAŽULIS (TTF). Ačiū gerbiama Algimantui, kad užleido man tarti keletą žodžių. Tikrai išklasiau daug diskusijų. Konkrečiausia kalba buvo R. Tamašunienės. Galbūt dėl to, kad remiasi patirtimi kaimyninės šalies, Lenkijos, ten galbūt mažiau kalbama, daugiau yra daroma.

Prieš kalbėdamas, na, pradėjęs jau kalbėti, noriu užduoti visiems filosofinį klausimą. Jūs man atsakykite, kodėl, pradedant Amerika, Europa, Kanada, Japonija, visos pačios turtingiausios pasaulyje šalys išmirštančios, šitose šalyse tėvai negimdo vaikų, nes jų neišlaiko. Ir jos egzistuoja vargšų tautų sąskaita, emigracijos sąskaita iš Indijos, Afrikos ir Kinijos. Kas galite atsakyti į šitą klausimą, kodėl? Kodėl *biednose* valstybėse šeimos yra gausios? Nereikia net eiti labai toli. Aš gyvenau Mastaičiuose, dažnai apsilankau, ten yra kvartalas daugiabučių namų ir nemažas kvartalas privačių namų. Daugiabučiuose namuose tikrai laksto, klykia mažiukai, didesni vaikai, o jeigu nueini į privatų kvartalą, ten už tvoros ne vaiką matysi, o šunį. Šunį išlaikyti žmonės turi pinigų,

bet vaiką – ne. Koks čia reikalas? Ar jūs kada nors apie tai mąstėte ir susimąstėte apie šituos dalykus? Kuo turtingiau valstybė gyvena, tuo sunkiau, tuo labiau negali tėvai išlaikyti vaikų, ypač Japonija. Japonija, pasirodo, pirmąja, mažiausias gimstamumas Japonijoje, bet jina pati turtingiausia pasaulyje šalis.

Mielieji, štai grįžtu prie kelių žodžių pono E. Vareikio – požiūrio, požiūrio ir dar kartą požiūrio klausimas. Vertybių klausimas – meilės Tėvynei, meilės žmogui ir atsakomybės šeimai klausimas. Aš augau tikrai nemažoje šeimoje, 15 vaikų mes užaugome. Tikrai nežinojome, kas yra cukrus, kas yra saldainiai, vargom, tikrai sunkiai gyvenome, bet nenumirėme, juk visi gyvi iki vieno.

Gerbiamieji, kadangi šiandien augame liberalistinėje, kapitalistinėje visuomenėje, yra požiūris – pinigais, tai, matyt, mes nepakeisime taip greitai visuomenės, tai reikia viską daryti, prisitaikyti prie šitos visuomenės ir didinti pajamas. Kadangi kaimyninės šalys ekonomiškai daug stipresnės, kaip magnetas traukia mūsų vaikus į ten, kad lengviau pragyventų. Aš prisimenu, kai praėjo kadencijoje ypač finansų ministras ir premjeras A. Butkevičius sakė: jeigu jūs padidinsite minimalų atlyginimą, tikrai bankrutuos valstybė. (*Balsai salėje*) Ir mes padidinome 500 Lt, nuo 800 plius 500, faktiškai daugiau negu dvigubai. Žinoma, aš manau, būtų buvęs rezultatas, jeigu ne euro įvedimas. Reikia pripažinti, kad didžiulė infliacija, kainų augimas suvalgė šių atlyginimų padidėjimą. Nėra šiandien kito varianto, kaip kėlimas ne tik minimalios, ką pasakė A. Sysas, algos, bet ir visų kitų pajamų. Reikia daryti jau ne rinkos, kaip sako, rinką yra gana savanaudiška, egoistiška, bet vis dėlto čia reikia Seimo įsikišimo didinant minimalų, didinant vidutinį darbo užmokestį, skiriant pinigus ir vaikui. Pasieksime rezultatą. Kito varianto nėra.

Antras dalykas. Kodėl aš pasiūliau šiandien pakviesti gerbiamą G. Griną, Lietuvos saugumo departamento vadovą ir Krašto apsaugos ministerijos Antrojo skyriaus, departamento, direktorių čia, į Seimą? Nuolatinis nuo ryto iki vakaro gąsdinimas – rusai puola, užpuls, nespėsime nei daiktų pasiimti, ir vietoj čia mus sušaudys. Mielieji, net jeigu ir yra tokia situacija, ar reikia taip apie tai kalbėti? Ir kas žino, kad šiandien yra tokia situacija?

Aš noriu pasakyti, kad mano dukra baigė mokslus Anglijoje, rengiasi grįžti į Lietuvą, perka kotedžą, sako (man skambino vakar): „O gal, tėveli, negrįžti?“ Sakau, reikia Lietuvai patriotų, kurie imtų ginklą į rankas ir gintų Lietuvą. Sako: „Tai gal tu, tėveli, geriau pas mane atvažiuok.“

PIRMININKĖ. Laikas!

P. GRAŽULIS (TTF). Pažiūrėkite, ką duoda šitos kalbos. Tokios kalbos yra nusikaltimas valstybei.

PIRMININKĖ. Laikas!

P. GRAŽULIS (TTF). Saugumo departamentas turi tarnauti Lietuvai ir Lietuvos saugumui, o jie daro didžiulę žalą. Ačiū už dėmesį.

PIRMININKĖ. Ačiū. Kviečiu V. Rinkevičių, ruošiasi R. J. Dagys.

V. RINKEVIČIUS. (LVŽSF). Gerbiami kolegos, gerbiama pirmininke, priėmę vieną ar kitą įstatymą ar nutarimą, mes emigracijos situacijos, emigrantų grįžimo ir migracijos nepakeisime ir neišspręsime turbūt, kol nebus draugiškos, patrauklios, nuoširdžios aplinkos gyventi Lietuvoje. Tą padarę mes galėsime ir sugrąžinti emigrantus, ir sumažinti pačią emigraciją.

Nacionalinis susitarimas dėl emigracijos tarp politikų, kad politinės partijos jį pasirašys, gerai, galbūt tai būtų žingsnis ir bendras siekis. Tačiau aš manau, kad mums reikia pakviesti, kad tokį nacionalinį susitarimą pasirašytų ne tik politikai, bet visi Lietuvos žmonės, taip pat ir žiniasklaida, nevyriausybinių organizacijų, savivaldybės, religinės bendruomenės, verslo organizacijos, kad mes kurtume tokią nuoširdžią, draugišką aplinką. Vien politikai, vien valdžia, vieni įstatymai, vien nutarimai tikrai nepakeis. Nežinau, ar yra koks nors internetinis portalas, kur galėtų, pavyzdžiui, išreikšti emigrantai savo norus, savo pageidavimus, savo nuoskaudas, tie, kurie nori sugrįžti, savo patirtį blogą, aš turiu mintį, ir gerą, ką jie patyrė sugrįžę, dėl ko jie išvažiavo, kurie emigravo. Gal yra, aš nežinau, gal aš klystu. Manau, kad sukūrus tokį internetinį portalą, vienoje dalyje galėtų pasirašyti įvairiausios organizacijos – ir politinės, ir visuomeninės, ir žiniasklaidos, kaip minėjau, ir visos kitos, ir religinės, ir verslo, – o iš kitos pusės galėtų nuomones išreikšti emigrantai apie savo problemas ir savo jausmus.

Na, aišku, ekonominės emigracijos priežastys yra aiškos, tačiau labai svarbu ir emocinė būseną, dėl ko taip pat daug žmonių patiria tokį, na, sakykim, diskomfortą. Pasižiūrėkime, kas de-

dasi Lietuvoje. Paskaitykime kasdieną žiniasklaidą, paklausykime kalbų ir čia Seime... Viskas blogai – aplinkui vien vagys: Seime vagys, Vyriausybėje vagys, verslininkai vagys, ūkininkai vagys, kur dar? Na, nėra. Ar nori kas nors gyventi tarp vagių? Ar jūs nors vienas norite gyventi tarp vagių? Aš nematau, aš irgi nenoriu. Aš noriu gyventi tarp dorų žmonių tokioje gražioje aplinkoje, kur visi žmonės nuoširdūs, vienas kitam stengiasi padėti, o kas pas mus dedasi? Pavyzdžiui, paprastas dalykas, nueina žmogus, pilietis į kokią nors valdišką įstaigą – savivaldybę ar kitą, kaip ji sutinka? Ten dauguma valdininkų kaip su skaudančiu dantimi, ir tas skaudančio danties sindromas – visoje Lietuvoje. Kažkodėl jis...

Turiu paprastą pavyzdį, viena šeima nori grįžti iš Norvegijos, jauna šeima, kadangi teko bendrauti su jais, pragyveno dešimt metų Norvegijoje, ir vaikams reikia į mokyklą. Tėvai labai nori, kad jie lietuviškai išmokytų, nes paprastas dalykas: vaikai su tėvais bendrauja šeimoje lietuviškai, o vaikai tarpusavyje kalbasi norvegiškai. Tėvai nustebe, deja, taip yra. Na, ir ką? Grįžta jaunuoliai, investuoja čia kapitalą, reikia ieškoti vietos, į kur? Į ūkį – čia prieš porą metų įsigijo žemės, pradėjo ūkininkauti, kartu dabar grįžta su visa šeima, aišku, problemų daugybė ir pirmiausia susidūrė (kadangi pradėjo prieš metus ar kiek) su valdininkais, kontrolieriais, inspektorais – vienas paskui kitą: tą nubausti, atimti, išmokas apriboti, tą padaryti. Tas žmogus galvoja ir sako: „Ką man daryti? Aš pragyvenau ten dešimt metų, turėjome visokių su valdžios institucijomis... Kur beeini, tave aptarnauja, pasako, viskas aišku, jokios biurokratijos, o čia išties tik tokios problemos.“

Štai jeigu mes nesudarysime aplinkos, tokios patrauklios, nuoširdžios, ir galų gale požiūrio... Daugelis mūsų emigrantų gyvena Europos Sąjungos šalyse. Jie grįžta atgal ir toje šalyje: ar ten Britanija šiandien, ar Vokietija, ar Airija, tie patys Europos Sąjungos reikalavimai ir taisyklės galioja Lietuvoje ir ten, ir tose šalyse. Bet kai grįžta jie į čia...

PIRMININKĖ. Laikas, gerbiamasis kolega!

V. RINKEVIČIUS (LVŽSF). Aš galiu truputį. (*Balsai salėje*) Visiškai skirtingai traktuojami, kitoje reikalavimai, nors ta pati Europos Sąjunga. Ta pati ekonominė erdvė. Čia kalbame apie laisvą judėjimą, laisvę ir t. t. Visiškai kitaip. Šiaip biurokratija užspaudžia taip, kad žmogui... Netgi anekdotas: sulą, jeigu jūs neteisingai leisite, būsite nubausti. Tai netgi iki tokių dalykų, viską reglamentuojame, o ten tie patys dalykai visai kitaip. Aš manau, čia yra ir galbūt...

PIRMININKĖ. Ačiū.

V. RINKEVIČIUS (LVŽSF). ...vieną dar žodį, jeigu galima. Toks išsivystęs pas mus, na, sakyčiau, mes daug kalbame apie hibridinį karą, kad vyksta hibridinis karas ir t. t., aš manau, kad yra ir hibridinis mąstymas. Ačiū Dievui, hibridinio karo pas mus nėra. Bet hibridinio mąstymo pas mus, man atrodo, esama ir jis toks jaučiamas netgi mūsų diskusijoje. Šiandien tarp mūsų kolegų čia, sakyčiau, toks mąstymas: šiek tiek vakarietiško, dalis sovietinio, dalis tautinio.

PIRMININKĖ. Jūsų laikas...

V. RINKEVIČIUS (LVŽSF). Jis yra labai pavojingas turbūt ir visuomenei, ir visur. Reikia mums stengtis, kad visi... Kodėl mes taip nemėgstame vienas kito, esame pavydūs? Tauta kažkodėl tikrai...

PIRMININKĖ. Gerbiamasis Viktorai! Jau laikas.

V. RINKEVIČIUS (LVŽSF). Būkime geranoriški, nuoširdūs vienas kitam ir tikrai bus ir mūsų emigrantų mažiau, ir jie sugrįš greičiau į Lietuvą. Ačiū už dėmesį. Atsiprašau.

PIRMININKĖ. Ačiū. Kviečiu R. J. Dagį, ir paskutinė pagal mūsų laiką kalbės A. Armonaitė.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, mes daug naudojames tokiais dideliais skaičiais ir aš čia pamėginau paskaičiuoti, su kokia problema mes susiduriame konkrečiai dabar. Tol, kol mes diskutavome per diskusijai skirtą laiką, Lietuvoje dėl emigracijos prapuolė septyni žmonės ir išmirė trys. Per tą laiką dešimties žmonių mes netekome. Štai toks mastas, apie ką mes kalbame. Namas dega, o mes čia diskutuojame bendromis frazėmis ir nematome Vyriausybės, kuriai tiesiog neįdomu. Tiesiog neįdomu, ką mes čia kalbame. Gal iš tikrųjų mes turėtume čia, Seime, tada numatyti aiškiai, ką mes galime įsipareigoti ir ką mes turėtume padaryti.

Pirmiausia, kad reikėtų nuotrauką pasidaryti tam tikrą, ne tik emigracijos, bet mes kalbame apie demografiją. Demografija mūsų yra tokia, t. y. gimstamumas, kad vienam tūkstančiui gy-

ventojų... esame tarp prasčiausių rodiklį turinčių valstybių. Pagal Pasaulio banko reitingą Lietuva užima 163 poziciją iš 200 valstybių, o pagal JAV Centrinės žvalgybos agentūros reitingą, kuris labai plačiai fiksuojamas, – 196 poziciją iš 296 valstybių. Mes visiškai išnykstanti valstybė. Ir tai yra realybė, ir apie tai turime kalbėti. Ar mes iš tikrųjų?..

Kokios priežastys lemia? Tikrai ne tik vien socialinės, ekonominės priežastys, bet mes paskirti jas spręsti. Taip, tvirta šeima tampa liberalių mąstytojų pagrindiniu priešu Lietuvoje ir blogybių šaltiniu, o iš jos gimsta vaikai, iš jos yra mūsų pagrindas, tai kalbėti apie tai, kad jie kur nors nenori pabėgti iš tos valstybės, būtų keista. Iš nesaugumo zonos reikia bėgti.

Kai mes nustatome atlyginimus tokius, lyginant su mūsų kaimynais, daug mažesnius, o jie gyvena lygiai tokiomis pačiomis sąlygomis, nekeliamė jiems atlyginimų, mūsų verslas nesidalina gėriu, tai aišku, kad iš tokios valstybės bėgs. Kai požiūris į darbininką, dirbantį žmogų per Darbo kodeksą buvo pademonstruotas visiškai atsainus, tai aišku, kad iš tokios valstybės bėgs. (*Balsai salėje*) Kalbos apie tai negali būti.

Ką mes esame gero padarę? Mes esame kažkada padarę ir gerų dalykų, nors su demografinė politika mes patyrėme visišką fiasko. Lyginant su latviais, estais ir kitais, nereikia nieko lyginti, mes nieko, mūsų emigracijos mastai nepalyginimai didesni ir geresni. Gerbiamasis profesorius Glaveckai, mes nesame kažkur tik lenkiantys ką nors. Yra kartais didesni... Iš tikrųjų 2002 metais gimstamumas buvo 1,2 vaiko vienai moteriai, dabar yra 1,5–1,7. Panašiai. Pakilo, bet priėmėme konkrečias priemones. Motinystės atostogos davė efektą. Gal ne vienos, bet pagrindą davė.

Dabar mes jokių valinių sprendimų nepriimame. Ambicinga būsto programa – ne šiaip sau socialinį būstą duoti jauniems, vienai kitai šeimai, bet aprūpinti būstu – tai yra ir šeimos gimstamumo skatinimo, ir jaunų šeimų emigracijos sulaikymo problema, nes emigruoja jauna karta, kuri ir gimdo vaikus. Ne senukai emigruoja. Mes čia neprisiimame jokios emigracijos. Vyriausybės programoje to nėra.

Vaiko pinigai, kuriuos kaimynai prisiėmė, apmokestindami mūsų prekybos tinklus, ar mes pajėgūs čia priimti tokį sprendimą? Pajėgūs mes juos čia susirinkę apmokestinti, išdrįsime prieš juos stoti į kovą? Čia tai būtų mums iššūkis, konkrečiai mums, Seimo nariams, ir t. t.

Aš paliečiau dvi didžiausias problemas. Jų yra begalės, kurias mes turėtume spręsti. Ar mes sugebėsime pasipriešinti kitų valstybių protekcionistinėms programoms, kur Vokietija yra numatęsi pritraukti 2,5 mln. kvalifikuotos darbo jėgos iš Rytų valstybių bloko pas save Europos Sąjungos lygios konkurencijos sąlygomis? Mes sugebėsime pasakyti jiems ne, mes nesutinkame su tokiu protekcionizmu. Čia yra mūsų dalykas. Profesorius K. Glaveckas sako, kad mes turime pasiekti fizikos proveržį. Pasikviesime specialistų. Su kuo prisikviesime? Su 400 eurų per mėnesį atlyginiu mokslininkui? (*Balsai salėje*) Baikite juokinti žmones. Tie, kurie klauso, jiems ausys linksta nuo tokių pamąstymų.

PIRMININKAS. Ačiū, jau jūsų laikas.

R. J. DAGYS (*TS-LKDF*). Čia yra mūsų iššūkiai, kuriuos mes turime padaryti čia, jeigu Vyriausybė to nenori, mes, Seimas, turime priimti atsakomybę.

PIRMININKĖ. Ačiū. Kviečiu A. Armonaitę.

A. ARMONAITĖ (*LSF*). Dėkoju, kad dar buvo suteiktas žodis ir man. Tiesą sakant, jeigu apibendrintume tai, kas šitas dvi tris valandas vyksta Seime, ko gero, tai būtų galima palyginti su grupine psichoterapija, su psichoterapijos seansu. Visi mes kalbame, kaip jaučiamės, vieni kitus agituojame, kalbame tris valandas, kad jau užtenka kalbėti ir reikia pradėti dirbti. Man atrodo, kad rinkėjai būtent to ir nori. Rinkėjai yra labai pragmatiški, jie nori politikos rezultatų, o ne kalbų politikos. Bet kol kas mes tik kalbame, bet nediskutuojame dėl labai konkrečių pasiūlymų. Jie kol kas dar nėra atnešti į Seimą. Ir man atrodo, kad svarbiausi čia yra sisteminiai pokyčiai. Aš atkreipčiau dėmesį į tris grupes: pirma, tai yra ekonominiai pokyčiai; antra, švietimo pokyčiai ir trečia, emocinės aplinkos pokyčiai, kurie turi įvykti Lietuvoje, jeigu mes norime išspręsti demografijos problemą.

Jeigu kalbėtume apie ekonominius pokyčius, žmonės nori čia dirbti ir užsidirbti. Jie nori, kad jiems nebūtų trukdoma sukurti darbo vietą sau ir sukurti darbo vietą kitam. Ir čia, aišku, mes turime kalbėti apie mažesnius darbo mokesčius, kurie yra tiesiogiai susiję su „Sodros“, su socialinio draudimo pertvarka, apie kurią konkrečiai mes vis dar nekalbame, o norėtusi pradėti kalbėti.

Taip pat tai yra susiję ir su investicijomis, su reinvestuojamo pelno apmokestinimu. Mes vis dar nekalbame apie nulinį tarifą, nors Vyriausybė turėjo tokių minčių. Vis dar nekalbame apie tai labai konkrečiai.

Kalbant apie švietimą, man atrodo, kad dėl pačių pagrindinių švietimo dalykų yra toks nebylus sutarimas, kad turime kelti mokytojo prestižą, kad turime padėti geroms mokykloms, ir t. t. Tai yra labai gerai. Tačiau jau reikia pradėti veikti. Ir man iš tikrųjų rūpestį kelia tai, kad Švietimo ir mokslo ministerijoje ministrė vis dar dirba su nepilna viceministrų komanda. Mes galime šnekėti, kiek mes norime, bet jeigu kartinėse pozicijose, kuriose turi įvykti pokyčiai, nebus žmonių, mes nieko nepadarysime.

Ir trečias dalykas, į ką taip pat labai noriu atkreipti jūsų dėmesį, yra tai, kad žmonės palieka Lietuvą ne tik dėl ekonominių priežasčių. Žmonės Lietuvą palieka ir dėl to, kad čia kartais yra šioji tokia nepakantų atmosfera kitokiems. Ir jeigu mes pasižiūrėtume į žmones ir į šeimas, kurios išvyksta, tai dažnai yra kalbama apie tai, kad Lietuvoje mūsų nesupranta. Lietuvoje mūsų nesupranta, kad šeima gali būti kitokia. Lietuvoje kartais kitoks vaikas patiria patyčias ir jaučiasi nesaugus. Čia mes turime didelį dėmesį skirti emocinei aplinkai, psichikos sveikatai ir žmogaus teises matyti kaip prioritetą. Tai būtų tokie trys pagrindiniai, kartiniai dalykai: ekonomika, švietimo sistema ir emocinė aplinka – žmogaus teisės.

Dabar aš noriu pasakyti, kad aplinka sprendimams, kuriuos galime pradėti daryti jau šiandien, yra ganėtinai palanki. Valdančioji Valstiečių ir žaliųjų frakcija turi beveik 60 mandatų, dar 17 koalicijos partneriai – socialdemokratai. Tai yra tokia dauguma, kurios Lietuva dar tikrai neturėjo. Be to, yra dvi opozicinės frakcijos: liberalai ir Tėvynės sąjunga, kurie sako – mes pasiruošę padėti priimti kertines reformas. Man atrodo, jau laikime kalbėti, pradėkime dirbti. Čia daug kas tai sakė, bet tris valandas kalbėjome. Mes laukiame konkrečių įstatymų projektų. Dažnai yra sakoma – susitarkime. Bet kai tu nori dėl ko nors susitarti, tu pirmiausia turi atnešti konkretų pasiūlymą, dėl kurio mes tarsimės. Tai kol kas konkrečių pasiūlymų dar nėra. Aš išvardijau tris ir tikiuosi, ir linkiu Vyriausybei nešti juos į Seimą, tada pajudėsime labai konkrečiai ir parodysime rezultatus rinkėjams. Visų mūsų rinkėjai juk tikisi rezultatų. Dėkoju.

PIRMININKĖ. Ačiū gerbiamajai kolegei. Mielieji Seimo nariai, mūsų diskusijai numatytas laikas baigėsi. Ar galime sakyti (ir atsiprašysiu tų, kurie nespėjo pasisakyti), kad nutraukiame diskusijas, ar balsuojame dėl to, kad norite dar kalbėti? (*Balsai salėje*) Baikime diskusijas bendru sutarimu? Bendru sutarimu. Ačiū.

12.34 val.

Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ projektas Nr. XIIP-4485 (svarstymas)

Noriu pakviesti į tribūną Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininką P. Urbšį. Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ projektas Nr. XIIP-4485. Prašome pateikti komiteto išvadą.

P. URBŠYS (LVŽSF). Mes kalbame apie projektą Nr. XIIP-4846? Tai...

PIRMININKĖ. Atsiprašau, dabar mes kalbame dėl Seimo nutarimo projekto Nr. XIIP-4485. Tą, kur komitetas siūlo atmesti.

P. URBŠYS (LVŽSF). Komitetas siūlo atmesti. Ir tai priėmė bendru sutarimu.

PIRMININKĖ. Daugiau jūs nieko nenorite pasakyti. Dėkoju pranešėjui ir nuomonė už, nuomonė prieš. Nuomonė už būtų Ž. Pavilionis. Ne, nenori kalbėti. Nuomonė už – A. Skardžius.

A. SKARDŽIUS (LSDPF). Ačiū, gerbiamoji pirmininke. Išties sugaišome tris valandas elementariam apsikeitimui nuomonėmis, kas, deja, galbūt iki šiol nevirto darbais, bet bus tam tikra paskata Vyriausybei ir pačiam parlamentui, jo komitetams inicijuoti teisės aktų pakeitimus ir, vykdamant parlamentinę mūsų politiką, parlamentinę kontrolę, padaryti išvadas ir paskatinti priemones, kurios užkirstų kelią emigracijai. Tikrai siūlyčiau pritarti, nors, kita vertus, mes galime tik apgailestauti, kad kai nuo kalbų nepereinama prie darbų, situacija nesikeičia. Bet visi kalbėję ko-

legos kalbėjo už tai, kad nebegalime laukti, turime pradėti realiai dirbti. Tą ir kviečiu visus daryti, ir prašom balsuoti už.

PIRMININKĖ. Gerbiamasis Artūras, matyt, bandė pasakyti, kad jis siūlo atmesti tą senąjį Seimo nutarimą, kad galėtume po to kitu Seimo nutarimu priimti naująjį nutarimą dėl demografijos. Jūs siūlėte atmesti, taip?

Dabar nuomonė prieš – K. Glaveckas dėl senesnio, ar teisingai supratote? Jūs nepritarėte senojo nutarimo atmetimui? Nenorite kalbėti.

Gerbiamieji Seimo nariai, kviečiu balsuoti. Kas pritariate komiteto išvadai, kad atmetume Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ projektą Nr. XIIP-4485, prašome balsuoti už, kas turite kitą nuomonę, balsuokite prieš arba susilaikote.

Balsavo 82 Seimo nariai. Už atmetimą balsavo 78, prieš nėra, susilaikė 4. Seimo nutarimas atmetas.

12.38 val.

Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ projektas Nr. XIIIIP-501(2) (svarstymas)

Skelbiu kitą – Seimo nutarimo „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“ projektą Nr. XIIIIP-501(2). Pranešėjas – Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininkas P. Urbšys. Svarstymas. Prašom.

P. URBŠYS (LVŽSF). Komitetas siūlo pritarti patobulintam Seimo nutarimo projektui.

PIRMININKĖ. Ačiū komiteto pirmininkui. Skelbiu diskusiją. R. J. Dagys. Jau kalbėjote, ar jūs ir šituo?.. Prašom, R. J. Dagys. Ruošiasi D. Kreivys.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, tikrai nekartosiu to, ką aš jau pasakiau diskusijos metu. Konkrečiai dėl šito nutarimo. Kadangi nutarimas skamba „Dėl demografijos, migracijos ir integracijos procesų valdymo“, tai noriu atkreipti dėmesį, šiame nutarime žodžio „demografijos“ turinys išvis neatskleistas. Čia tik migracijos dalykai. Todėl mano pataisos, kurios užregistruotos, yra susijusios su tuo, kad reikia tiesiog įdėti tas susijusias dalis su demografinės politikos įvertinimu. Tik šiuo atveju tada kyla klausimas, ar iš tikrųjų gimstamumo skatinimo procesai turėtų priklausyti tai pačiai institucijai kaip ir migracijos klausimai, nes iš tikrųjų kitokie turėtų būti. Jie susiję, bet vis dėlto turėtų būti labai atsakinga Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, nes kitokios mes neturime. Ji turėtų prisiimti atsakomybę, o atsakomybės prisiėmimas yra būtinas. Kaip čia sakė, sudarykime gal kokią (...) komisiją. Tas nieko neduos, turi būti kuri nors ministerija konkrečiai atsakinga tiek pirmuoju atveju dėl emigracijos srautų, tiek antruoju atveju atsakinga už gimstamumą. Tai tiek ir tenorėjau pasakyti. Tikiuosi, kad tos pastabos bus įvertintos.

PIRMININKĖ. Ačiū. Kviečiu D. Kreivį. Ruošiasi K. Glaveckas.

D. KREIVYS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, emigracija iš mūsų šalies yra skaudi ir didelė problema, tačiau mes, lietuviai, galime pasiguosti, kad ne pirmieji su ja susiduriame, ir žvilgtelėjus į kitų šalių patirtį, kur pirmiausia užkliūna akis, yra Airija. Ši šalis tikrai yra įspūdingas pavyzdys mums. Mes turbūt ne kartą šią šalį esame minėję savo diskusijose kaip šalį, kuri sugebėjo apversti tas tragiškas demografines tendencijas. Airija kovoje dėl išvykusių savo tautiečių pasirinko ne nutarimus, ne diskusijas, bet labai aiškius principus, aiškią ekonominę plėtrą ir kokybiškų, gerų darbo vietų kūrimą. Šios šalies politikai, vadovai susitelkė į užsienio investicijų medžioklę. Šiandien šioje valstybėje, ne ką didesnėje už Lietuvą, veikia 9 iš TOP-10 pasaulio farmacijos kompanijų, visos 10 iš TOP-10 pasaulio informacinių technologijų kompanijų, savo gamybos ir tyrimo centrus yra įkūrusios tokios įmonės kaip „Intel“, „Microsoft“, „LinkedIn“, „Twitter“, „Facebook“, „Google“.

Šių kompanijų pritraukimas gali atrodyti kaip neįmanomas uždavinys, tačiau panašios patirties mes, lietuviai, jau turime ir esame įgyvendinę Vilniuje. Galime net simboliškai pavadinti Vilniaus atgaivinimo planu. Sostinėje įsikūrę paslaugų centrai užtikrina gerai apmokamas darbo vietas dešimtims tūkstančių vilniečių, tačiau investicijų ir gerai apmokamų darbo vietų šiandien laukia ne tik Vilnius, bet ir mūsų regionai. Kaip susigrąžinti tikėjimą savo valstybe, įpūsti gyvybę

merdintiems miestams ir miesteliams, mes, Tėvynės sąjunga, jau buvome pasiūlę savo „Naujame plane Lietuvai“. Esminiai dalykai, jau nekartosiu, turbūt yra investicijų pritraukimas į regionus. Taigi investicijų medžioklė, šalia krepšinio, mano manymu, turi tapti nacionaliniu sportu. Privatume reikšmingai stiprinti institucijas, kurios medžioja investicijas, o Izraelio pavyzdžiu nepagalvėti rimtų finansinių paskatų strateginiams investuotojams.

Tiek Vyriausybės programa, kurioje yra numatyta beveik 800 darbų, tiek seniūnijų diskusija, tiek netgi pateiktas nutarimas rodo, kad valdantieji nelabai aišku, kurie iš šių receptų yra tinkamiausi gydyti emigracijos ligą. Todėl siūlome dešimties esminių pamatuojamų darbų planą, kuris parengtas remiantis Europos Komisijos rekomendacijomis.

Kaip esminius iš šių darbų norėčiau paminėti tris: investicijų pritraukimą, efektyvų mokesčių surinkimą ir esminę švietimo sistemos pertvarką. Tai, ko šiandien reikia Lietuvai, yra aiški politinė lyderystė ir visų mūsų susitelkimas, Vyriausybės kryptingas darbas siekiant proveržio šiomis trimis kryptimis. Jeigu kiekvienais metais investuotojai kiekviename iš dešimties regionų centrų sukurtų po 1000 gerai apmokamų darbo vietų, tai yra 10 tūkst. per metus, nes mes manome, kad Lietuvoje yra apie 10 regioninių centrų, tai, mūsų manymu, greitai išvykstančius mūsų piliečius oro uostuose pakeistų grįžtantys mūsų tautiečiai.

Taip pat norėčiau iš valdančiosios daugumos lyderių išgirsti vieną konkretų įsipareigojimą. Jeigu iki 2020 metų PVM administravimas ir jo surinkimo rodikliai pasiektų Estijos lygį, tai kiekvienais metais prie savo biudžeto galėtume pridurti 1,2 mlrd. eurų. Tai yra mūsų didėjančios pensijos, socialinės išmokos, pinigai, reikalingi švietimo reformai, ar pagaliau žmonių, dirbančių valstybėje, algų kėlimo rezervas. Tačiau jeigu tos politinės lyderystės šiandien nerasime, mūsų šalį ir toliau paliks žmonės, o su jais ir jų kuriama pridėtinė vertė, ekonomikos augimą skatinantis vartojimas, sumokami mokesčiai ir ateities vaikai.

PIRMININKĖ. Ačiū. Jūsų laikas baigėsi. Dėkoju. Ar K. Glaveckas? Jūs jau kalbėjote. (*Balsai salėje*) Prašau, jeigu jūs dėl Seimo nutarimo konkrečią kalbą dar pasakysite. Nekalbėsite. Jūs užleidžiate G. Skaistei ir aš maloniai ją kviečiu dalyvauti diskusijoje. Ruošiasi Ž. Pavilionis.

G. SKAISTĖ (TS-LKDF). Kadangi aš dar nekalbėjau, tai leiskite pasakyti ir savo nuomonę. Šiandien klausydama diskusijos, kaip buvo pristatomos priemonės, kuriomis iki šiol Vyriausybė kovojo ir kovoja su emigracija, ir kaip džiaugiamasi tokiomis iniciatyvomis kaip „Renkuosi Lietuvą“, kuomet per dvejus metus buvo 900 konsultacijų, o žinome, kad iš Lietuvos išvyko jau milijoninis lietuvis, per metus išvyksta 50 tūkst., šiemet per du mėnesius išvyko jau 14 tūkst., tai atrodo tokia mikropriemonė, kad iš tikrųjų, kai, atrodo, mums nupjauna ranką, o mes džiaugiamės, kad turime labai efektyvų pleistrą. Mano nuomone, apie tokius dalykus šiandien diskutuoti iš viso nereikėtų.

Šiandien žiūrint į tendencijas, kas iš tikrųjų lemia apsisprendimą emigruoti, tai žiūrėdami į Lietuvos tendencijas matome, kad egzistuoja labai ryški priklausomybė net ne nuo to, kaip mūsų atlyginimai kinta, bet lygiai taip pat, kaip kinta atlyginimai Europos Sąjungos šalyse. Jeigu pažiūrėtume į mūsų atlyginimų žirkles tarp Lietuvos ir kitų Vakarų Europos Sąjungos valstybių, matytume, kad egzistuoja labai aiški priklausomybė. Jeigu pas mus atlyginimai auga 6 %, pas juos auga 4 %, žinome, kad jų atlyginimai yra tiesiog keletą kartų didesni negu pas mus, tai netgi augdami lėčiau negu pas mus jų atlyginimai vis tiek tą atlyginimų skirtumą didina. Jeigu natūraliai tas atlyginimų skirtumas didėja, iš karto matyti efektyvėjanti, padidėjusi emigracija iš mūsų šalies.

Turbūt esminis apsisprendimas turėtų būti ne kokie nors konsultacijų portalai, vieningi, ar laiku išmokamos pašalpos, kaip buvusios Vyriausybės kovos su emigracija plane, o tikrai nuoseklus mūsų atlyginimų didinimas.

Šiandien galvojant, kas iš tikrųjų lemia tą atlyginimų augimą, mano nuomone, yra trys labai konkretūs dalykai. Viena, ką kalbėjo D. Kreivys prieš tai, tai yra nuosekli investicijų medžioklė. Šiandien, „Investuok Lietuvoje“ duomenimis, užsienio investicijų sulaukusiose įmonėse vidutinis atlyginimas yra 51 % didesnis negu kitose įmonėse. Aš manau, kad tai yra aiškus rodiklis, kaip galima padidinti atlyginimus. Jeigu pritrauksime investicijų ne tik į didžiuosius miestus – Vilnių, Kauną, bet prasidės investicijų medžioklė Lietuvos regionams, manau, kad tas augimas pasijaus ne tik didiesiems miestams, bet ir toliau nuo didmiesčių.

Kitas dalykas. Kalbant apie apsisprendimą investuoti, investuotojų apklausose visą laiką kaip pirmas apsisprendimo veiksnys yra kvalifikuota darbo jėga. Šiandien žiūrint į Lietuvos situaciją, tyrimų duomenimis, Lietuva su kitomis Baltijos šalimis, taip pat Rumunija, Vengrija yra tarp tų šalių, kuriose egzistuoja didžiausias atotrūkis tarp darbo jėgos kvalifikacijos ir to, ko iš tikrųjų reikia investuotojams ir darbo suteikėjams. Jeigu mes nepadarysime esminio apsisprendimo dėl profesinio ar aukštojo mokslo kokybės ir nuolatinio suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo, tai proveržio šioje srityje sunku tikėtis. O tie patys tyrimai teigia, kad ateityje, pavyzdžiui, 2020 metais, aukštos kvalifikacijos darbo jėgos poreikis išaugs nuo 29 iki 35 %, o žemos kvalifikacijos poreikis sumažės nuo 21 iki 15 %. Išties, jeigu mes nepadarysime darbo jėgos kvalifikacijos ir pačių žmonių paskatinimo investuoti į savo gebėjimus, į savo kvalifikaciją, į savo išsilavinimą proveržio, iš tikrųjų situacija nepasikeis.

Paskutinis dėmuo, kalbant ne tik apie užsienio investicijas, bet taip pat apie mūsų pačių verslo situaciją. Kiek teko prieš rinkimus lankytis regionuose, kokias iš tikrųjų žmonės, galvojantys apie savo verslo kūrimą, išskiria problemas, jų iš esmės būtų turbūt irgi trys. Viena iš jų yra pradinio kapitalo trūkumas, kad iš tikrųjų Lietuvoje nėra efektyvios sistemos, kaip padėti jaunam verslui startuoti. Taip pat yra perteklinis verslo reglamentavimas, didžiulė biurokratija, taip pat ir mažesnis darbo jėgos apmokestinimas, apie kurį jau kalbėjo prieš mane A. Armonaitė. Tiesą sakant, manau, dabartiniai Vyriausybės rengiami nuolatiniai planai kovai su emigracija skamba visiškai neambicingai. Jeigu mes neišskirsime tų trijų prioritetų, iš tikrųjų proveržio tikėtis yra pakankamai sudėtinga. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu Ž. Pavilionį. Prašau.

Ž. PAVILIONIS (TS-LKDF). Labai ačiū, pirmininke. Aš kalbėsiu ne kaip politikas, bet kaip buvęs praktikas, labai daug dirbęs su mūsų, lietuvių, išeivija užsienyje. Aš suprantu, kad šiandien daugumai skaudu klausyti mūsų pačių gana tuščių kalbų, nes, tiesa, nėra daug siūlymų ir sprendimų, kaip tą milžinišką problemą spręsti. Aš manau, mes dar dirbsime, kalbėsime ne vieną kartą apie tai, tačiau šiandien šiame nutarime siūlomas vienas paprastas ir labai teisingas sprendimas. Šiandien su „Globalia Lietuva“ dirba 14 institucijų. Jos visos turi savo katės ašaras, kurių neužtenka niekam išspręsti. Sėdi ambasadoje ir galvoji, kaip nors pirštą pajudinti, kad tiems žmonėms padėtum. Neįmanoma! Nėra pinigų, nes kiekvienas turi po savo mažą tūkstantį. Šiandien sprendimas yra labai paprastas – sutelkti visas tas institucijas bent į vieną instituciją, sutaupyti etatų, sujungti pinigus, galbūt atsirastų bendras mastymas ir veikimas. Tiems lietuviams, kurie nuolat skundžiasi, kam paskambinti, kas man padės, iš tikrųjų atsirastų bent vienas langelis ne tik teoriškai, bet ir praktiškai. Taip, „Renkuosi Lietuvą“ turi keletą etatų, ten dirbama beveik be atlyginimo, bet tos moterys negali nieko išspręsti, nes yra kitos institucijos, kurios sprendžia visiškai priešinga kryptimi. Todėl aš labai prašau, ypač savo partijos kolegų: būkite geri, pritarkite šitam sprendimui, bent vienam. Jeigu Vyriausybė po pusės metų pagimdys naujus sprendimus, apsvarstysime. Galbūt atmesime, galbūt pritarsime, bet jeigu šiandien mūsų diskusija baigsis nepritarimu šiam nutarimui, mes dar labiau paskatinsime emigraciją, nes vienas iš didžiausių priekaištų mums, kad mes tokius posėdžius baigiame tuščiomis kalbomis – oro virpinimu, ir to jie labiausiai nemėgsta. Labai ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju už jūsų racionalią kalbą ir pasiūlymus. Iš tikrųjų dirbsime ir kalbėsime, kad reikia susitelkimo. Daugelis jūsų pasiūlymų, už ką labai dėkoju, nuskambėjo čia. Diskusija reikšminga ir, manau, tikrai reikalinga.

Dėl šio nutarimo, kurį mes dabar diskutuojame, gerbiami kolegos, yra gauti pasiūlymai, tačiau jie dar nesvarstyti komitetuose ir šiandien yra svarstymas. Priėmimo stadijoje, tai sutarėme ir su pasiūlymo autoriais, mes juos aptarsime jau ir po komiteto išvadų. Tad artimiausiu metu tai padarysime.

Dabar nuomonė už, nuomonė prieš dėl šio nutarimo po svarstymo. Prašau. Nuomonė už – P. Urbšys.

P. URBŠYS (LVŽSF). Akivaizdu, visi iki vieno, sėdintys šioje salėje, suvokiame, kad yra didžiausias iššūkis mūsų valstybei, mūsų tautai. Tai, kad mes iki šios dienos nesame priėmę Seimo nutarimo, kaip šitą problemą išspręsti, dar kartą parodo, kad mes negalime peržengti per savo po-

litines ambicijas. Ši diena mums yra proga įrodyti, kad mes vis dėlto pajėgūs valstybės, tautos interesus laikyti aukščiau savo partinių ir asmeninių ir priimti šį nutarimą, kuris leistų vis dėlto strategiškai pasižiūrėti į esminės problemos sprendimą.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Nuomonė prieš – J. Razma.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Gerbiami kolegos, šios dienos diskusija buvo prasminga bent viena prasme, nes jos metu išgirdome abejingų balsų perskaitytą premjero pasisakymą, iš kurio galėjome aiškiai suvokti, kad premjeras, kartu, manau, ir visa Vyriausybė neturi didelio tikėjimo ir ambicijos ką nors reikšmingo padaryti keičiant situaciją su emigracija. Pats premjeras pažymėjo, kad jis perskaito pranešimą. Galime čia palyginti, kai premjeras aistringai siekia kokios nors reformos, pavyzdžiui, urėdijų naikinimo, kaip aistringai, kaip ryžtingai jis kalba. Todėl, kad ir ką mes čia priimtume, bus sudėtinga pasiekti praktinių rezultatų, jeigu Vyriausybė neturės to tikėjimo. Mes čia prašome parengti programą, bet premjeras iš esmės pasakė, kad jis strategijomis nelabai tiki, kad jos ką nors galėtų padėti. Siūlome sudaryti darbo grupę, lyg Vyriausybei nebūtų žinomas toks metodas, kaip darbo grupių sudarymas.

Jeigu norime, kad tikrai būtų padaryta viena centrinė struktūra, reikia ne tai siūlančius nutarimus teikti, o konkrečiame įstatyme parašyti, kaip ta struktūra turi atrodyti, kokia jos vieta, ir tada tai bus faktas. Dabar mūsų pasiūlymas Vyriausybei nieko nereiškia. Vyriausybė gali padaryti tą struktūrą, gali nedaryti, tai yra tik Seimo siūlymas, todėl manau, kad pati Seimo nutarimo forma, norint konkreta rezultato, nėra įpareigojanti. Manau, kad reikėjo, jeigu jau norime, ieškoti teisinių formų, jeigu turime įsitikinimą, kad būtent tas ar kitas sprendimas reikalingas.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu balsuoti. Kas pritaria Seimo nutarimo projektui, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote. (*Balsai salėje*)

Balsavo 97 Seimo nariai: už balsavo 87, prieš – 2, susilaikė 8. Po svarstymo minėtam nutarimo projektui pritarta.

Prieš paskelbdama kitą darbotvarkės klausimą, aš noriu viso mūsų Seimo vardu pasveikinti R. Sinkevičių, kuris vakar šventė savo gražų jubiliejinį gimtadienį, ir palinkėti jam daug sėkmės, išminties ir jaunatviškos energijos. (*Plojimai*)

12.58 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-232 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo specialiosios tyrimo komisijos Seimo Etikos ir procedūrų komisijos teikimo pradėti apkaltos procesą Lietuvos Respublikos Seimo nariui Kęstučiui Pūkui pagrįstumui ištirti ir išvadai dėl pagrindo pradėti apkaltos procesą parengti sudarymo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIII-532(2) (pateikimas, svarstymas, priėmimas)

Gerbiamieji kolegos, mes sutarėme ryte, kad papildysime darbotvarkę klausimu – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-232 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo specialiosios tyrimo komisijos Seimo Etikos ir procedūrų komisijos teikimo pradėti apkaltos procesą Lietuvos Respublikos Seimo nariui Kęstučiui Pūkui pagrįstumui ištirti ir išvadai dėl pagrindo pradėti apkaltos procesą parengti sudarymo“ pakeitimo“ projektu Nr. XIII-532. Kviečiu pranešėją D. Šakalienę pateikti Seimo nutarimo projektą.

D. ŠAKALIENĖ (*LVŽSF*). Gerbiami kolegos, kaip žinote, iš tiesų šios komisijos darbas yra pakankamai sudėtingas. Remdamiesi Seimo nario K. Pūko teikimu, savanoriškai nusišalino keturi komisijos nariai. Tiesiog norime nestabdyti šio proceso ir neginčyti šio gerbiamo Seimo nario K. Pūko prašymo tam, kad galėtume greitai ir konstruktyviai dirbti. Frakcijų yra pateikti kiti nariai, pakeisiantys šiuos keturis nusišalinusius narius. Manau, visi norime, kad šis procesas vis dėlto vyktų efektyviai, be trukdžių, be stabdžių. Nuoširdžiai jūsų prašau pritarti pakeitimui, vietoje A. Armonaitės komisijoje būtų S. Gentvilas, vietoje M. Puidoko – L. Staniuvienė, vietoje R. Šarnicko – A. Stančikas, vietoje T. Tomilino – V. Vingrienė. Labai prašyčiau pritarti.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Jūsų niekas nenori paklausti. Jūs čia teikėte antrąjį variantą? (*Balsai salėje*) Taip. Ar galime bendru sutarimu po pateikimo?.. (*Balsai salėje*) Norite balsuoti. Prašau, kviečiu balsuoti.

Balsavo 93 Seimo nariai. Visi vienbalsiai 93 pasisakė už.

Svarstymas. Norinčių diskusijoje kalbėti nėra. (*Balsai salėje*) Nuomonė už, nuomonė prieš. Nėra. Bendru sutarimu galime pritarti po svarstymo? (*Balsai salėje*) Galime.

Priėmimas. Keturi – už, keturi – prieš. Nespėja mūsų aparatūra, mes labai greitai dirbame. Nuomonių už, nuomonių prieš nėra norinčių pasakyti. Balsuojame.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 95 Seimo nariai. Visi balsavo vienbalsiai už. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIIP-532(2)) priimtas. (*Gongas*)

13.02 val.

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4846(2), Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo įstatymo Nr. XII-791 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4847(2) (svarstymas)

Skelbiu kitą mūsų darbotvarkės klausimą – Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4846(2). Pranešėjas – V. Sinkevičius, Ekonomikos komitetas. Prašome pateikti komiteto išvadą.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Sveiki, gerbiami kolegos, komitetas svarstė įstatymą ir vienbalsiai pritarė, taip pat buvo gautos pastabos.

PIRMININKĖ. Taip, prašau.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Buvo gautos Teisės ir teisėtvarkos komiteto pastabos, į kurias buvo atsižvelgta ir pritarta. Vienai pastabai buvo pritarta iš dalies. Visi komiteto sprendimai buvo priimti bendru sutarimu.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Ir gal kartu galite pristatyti lydimąjį įstatymo projektą Nr. XIIP-4847(2)?

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Taip, lydimasis. Taip pat buvo gauta Seimo kanceliarijos Teisės komiteto pastaba, kuriai buvo pritarta. Taip pat gauta Biudžeto ir finansų komiteto pastaba dėl datos, tai buvo taip pat pritarta. Ir Audito komiteto pastaba, pasiūlymai, kuriems pritarta iš dalies bendru sutarimu.

PIRMININKĖ. Ačiū.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Taip pat Seimo nario J. Razmos siūlymas.

PIRMININKĖ. Taip, bet pasiūlymus mes aptarsime vėliau. Dabar prašysiu pateikti kito komiteto – Audito komiteto išvadą ir kviečiu N. Puteikį. Jūs taip pat dėl abiejų įstatymų projektų.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Audito komiteto sprendimas dėl Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4846. Komiteto sprendimas – iš esmės pritarti iniciatorių pateiktam projektui ir siūlyti pagrindiniam komitetui jį tobulinti atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabą, kuriai pritarė Seimo Audito komitetas.

Analogiškas dėl Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4847, absoliučiai analogiškas Audito komiteto sprendimas.

PIRMININKĖ. Ačiū pranešėjui už jūsų pateiktas išvadas. Kviečiu Biudžeto ir finansų komiteto pranešėją – A. Palionį. Prašau.

A. PALIONIS (LSDPF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Seimo Biudžeto ir finansų komitetas, kaip papildomas komitetas, svarstė projektą Nr. XIIP-4846 ir sprendimas – pasiūlyti pagrindiniam Ekonomikos komitetui patobulinti projektą pagal Seimo nario V. Sinkevičiaus pasiūlymą ir komiteto pasiūlymą. Balsavimo rezultatai: už – 7, susilaikė 1.

Taip pat komitetas svarstė ir įstatymo projektą Nr. XIIP-4847. Ir komiteto sprendimas pasiūlyti pagrindiniam Ekonomikos komitetui patobulinti projektą pagal komiteto pasiūlymą. Už – 7, susilaikė 1.

PIRMININKĖ. Dėkoju pranešėjui. Ir kviečiu paskelbti Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto išvadą. Kviečiu R. Jušką.

R. JUŠKA (*LSF*). Mūsų komiteto sprendimas – iš esmės pritarti įstatymo projektui Nr. XIIP-4846 ir siūlyti pagrindiniam komitetui įstatymo projektą tobulinti atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas ir Seimo nario V. Sinkevičiaus pasiūlymus. Pritarta bendru sutarimu.

Lydimasis įstatymo projektas Nr. XIIP-4847 – pritarti įstatymo projektui. Pritarta bendru sutarimu.

PIRMININKĖ. Dėkoju gerbiamajam pranešėjui. Diskusija. Diskusijoje kalbėti kviečiu K. Glavecką, ruošiasi A. Armonaitė.

K. GLAVECKAS (*LSF*). Gerbiama pirmininke, gerbiami kolegos, iš tikro reforma tai nėra kortų kaladės perdalinimas. Tai agentūros kūrimas labai primena tą situaciją, kada funkcijos iš vienos struktūros pereina į kitą, kai tos grįžta atgal ir t. t., ir panašiai, o reikalai paprastai mažai keičiasi. Apskritai agentūrų ar kokių nors padalinių kūrimas yra įprastinė mūsų tokia valdymo būseną, nes prikuriame agentūrų, duodame jai funkcijas, paskui praeina kiek laiko, žiūrime, kad jina nieko nepadarė. Ją jau skalbiame, naikiname ar dar ką nors darome.

Lygiai tas pats, bijau, kad gali būti ir su šita agentūra. Kiek mes turime patyrimo iš Ūkio ministerijos darbo, tai visuomet prikūrta ten ir ekonomikos institutai, ir valdysenos, ir stebėsenos, ir t. t., ir panašiai. Bet kur kas nors girdėjote per televiziją arba kokį nors oficialų viešą renginį, kad kalbėtų ne banko analitikai, bet, pavyzdžiui, Ūkio ministerijos analitikai. Faktiškai niekas nieko negirdėjo, kitaip tariant, specialistų ten gal ir yra, bet jie viešumoje nesirodo, o agentūra visų pirma yra susijusi su viešinimo darbais. Todėl tokios agentūros įkūrimas paimant iš Turto banko, perkeliant funkcijas ir sukilnojant iš esmės tai yra tik išlaikymas, naujos struktūros sukūrimas, į kurią vėl bus priimti žmonės, o kurių darbo tikslas bus toks – bendra stebėseną ir analizę, kuri iš esmės nieko nepakeis.

Iš tikro visą ekonomiką kuria verslas. Verslas, aišku, yra, natūralu, kapitalas ir investicijos. Tai mūsų pavyzdys prieš tai buvusios diskusijos atžvilgiu aš ir sakiau, kad, pavyzdžiui, akivaizdu, kad ekonomikoje būtina sukurti kaip pavyzdį lazerių klasterį, pavyzdžiui, kuriame galima būtų investuoti ir užsienyje gyvenančių lietuvių kapitalą, ir mūsų santaupų kapitalą, kurį turi žmonės sukaukę bankuose ir kur palūkanos yra nulinės, ir valstybė galėtų dalyvauti. Tada tokiu atveju nereikėtų tokių agentūrų iš esmės užtai, kad kapitalas ir verslas visuomet žino geriau negu kokia nors vieša agentūra, kurios tikslai paprastai yra labai neapibrėžti. Todėl aš manau, kad tokios agentūros vėl steigimas nėra pagrįstas ir ekonomiškai, manau, nebus naudingas. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu A. Armonaitę, ruošiasi A. Skardžius.

A. ARMONAITĖ (*LSF*). Dėkoju. Iš esmės, ko gero, pozityviai reikia vertinti tai, kad mes atskiriame funkcijas ir norime sutelkti valstybės valdomų įmonių visas žinias, visus duomenis ir valdymą vienoje rankose. Tačiau aš prieš posėdį pasidomėjau stebėsenos ir prognozių agentūra. Tiesą sakant, kilo šiokių tokių abejonių apskritai apie tą organizaciją. Paskutiniai tyrimai, kuriuos jie darė ir skelbiami svetainėse, yra 2008 metų, tai jau 10 metų beveik. Paskutiniai projektai 2009–2012 metų laikotarpiu. Tai sukelia klausimų, kodėl būtent ši agentūra buvo pasirinkta ir ar tai nėra, tiesą sakant, numirėlio gaivinimas? Bet, kita vertus, žinoma, kad reikia atskirti tas funkcijas ir bendrą trajektoriją reikėtų palaikyti. Bet vis dėlto ne visai supratau Ūkio ministerijos ir kitų žmonių, kurie prisiima lyderystę šito klausimo sprendimo, viską sukelti į šią agentūrą. Galbūt reikėtų platesnės reformos šioje agentūroje. Dėkui.

PIRMININKĖ. Ačiū jums. A. Skardžius. Prašau, kolega.

A. SKARDŽIUS (*LSDPF*). Ačiū, gerbiamoji vicepirmininke. Valstybėje su valstybės turtu kaip elgiamasi – nė vienas čia dalyvaujantis, kas turėjo savo verslą, turbūt nesieltų taip. Valstybėje, jums priminsiu, ypač naujiesiems Seimo nariams, visai dar neseniai už valstybės turto apskaitą buvo atsakingas Statistikos departamentas. Jis darydavo valstybės turto apskaitą, ar ne keista, ir visą laiką gyrėsi, kad jisai veikia pagal europines taisykles.

Taip, galbūt Statistikos departamentas ir dirba vykdydamas savo funkcijas, bet valstybės turtui vis dėlto reikia šeiminko. O šeiminko funkcijos, kol tą turtą švaistėme, niekas neprisiėmė. Tarsi turėjo už tai atsakyti Finansų ministerija, bet visi finansų ministrai, kiek mano atmintis mane, nuo 2000 metų kratėsi šios funkcijos, kad galų gale valstybės turtą galima būtų įvertinti, ar ji-

sai valdomas efektyviai, ar valstybei reikia tiek turto ir, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, spręsti, ką su valstybės turtu daryti – ar į tą valstybės turtą investuoti, ar jo atsikratyti? Ar tai nėra per didelė našta valstybei turėti tokį gremėzdžišką turtą ir leisti viešuosius finansus, t. y. mokesčių mokėtojų pinigus, ar juos nukreipti, tuos pinigus, geriau į socialines investicijas, užuot tą valstybės turtą, skyrus pusei metų, šildymo sezonui didžiulius kaštus... Turtas, aišku, yra nerenovuojamas, ir dabar mes perduodame Stebėsenos ir prognozių agentūrai.

Ką mes perduodame? Teisę gauti informaciją, konsultuoti ir siūlyti teikimus, bet nė vieno žodžio įstatyme nėra apie atsakomybę to valstybės turto valdytojo. Kas priims sprendimus? Ir visai neseniai dar išsiaiškinome, svarstydami Ekonomikos komitete, kad dėmesys kreipiamas tik į vieną dalį turto, į valstybės valdomas įmones, kur valstybė turi daugiau negu pusę, tai yra 1/2 akcijų, o kaip su tomis įmonėmis ir įstaigomis, kur valstybė turi mažiau negu 1/2 akcijų? (*Balsai salėje*)

Palaukite, gerbiamieji kolegos! Jūs galėsite ateiti į tribūną ir pakalbėti, gerbiamasis jaunasis kolega, bet aš kalbu apie valstybės turto valdymą.

Tai štai, dėl atsakomybės. Efektyvaus valstybės turto valdymo – nulis dėmesio, ar mes perkelsime iš Turto banko, kuriam neva ta funkcija šiandien yra priskirta, į atskirą agentūrą, bet reikalingi sprendimai, atsakingi asmenys ir sprendimai pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui. Šiandien atsakomybė nenumatyta.

Todėl aš siūlau iki priėmimo stadijos grįžti ir numatyti atsakingą už valstybės turto valdymą instituciją ir asmenis. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu pagrindinio komiteto, Ekonomikos komiteto, pirmininką vėl į tribūną. Aptarsime pateiktus pasiūlymus ir juos priimsime.

J. Razma pateikė pasiūlymą dėl 1 straipsnio. Ar yra dešimt Seimo narių, kurie sutiktų leisti, kad J. Razma pateiktų pasiūlymą? (*Balsai salėje*)

J. RAZMA (TS-LKDF). Duokite man pasakyti.

PIRMININKĖ. Pirma leiskime pristatyti, bet manau, kad jau tikrai leidžiame.

J. RAZMA (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, mano siūlymas labai paprastas. Siūlau nepamiršti ir tų įmonių, kur valstybė turi 50 % ar mažiau akcijų. Jeigu mano pataisos nepriimame, įstatyme lieka neapibrėžtumas, ar valstybė apskritai tas akcijas valdo, ar ką nors daro. O mano siūlymas, kad taip pat būtų valstybės įgaliota institucija, kuri valdytų ir tokias akcijas. Juk jeigu virš trečdalio akcijų, tai jos suteikia gana daug teisių ir galima žiūrėti į tas įmones, kaip jos veikia, turėti įtakos. Galėtų patikėti, pavyzdžiui, Turto bankui bendru sprendimu tokias akcijas valdyti.

PIRMININKĖ. Ačiū. Komiteto nuomonė.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Komitetas pritarė vienbalsiai gerbiamojo J. Razmos siūlymui, nes valstybė privalo žinoti, kas vyksta su visomis valdomomis įmonėmis.

PIRMININKĖ. Ačiū. Ar norite balsuoti, ar galime bendru sutarimu pritarti J. Razmos siūlymui? Bendru sutarimu. Dėkoju.

Taip pat gautas Biudžeto ir finansų komiteto pasiūlymas. Prašome, komiteto pirmininke, pristatyti. (*Balsai salėje*) Ar yra norinčių kalbėti? Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas. Ne. Pasitiki jus. Ekonomikos komiteto išvada. Prašom.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Labai trumpai apie Biudžeto ir finansų komiteto siūlymą. Tai yra tiesiog atsisakyti ataskaitas teikti kiekvienais metais, nes ataskaitos būna ir tarpinės, ne tik kasmetinės. Čia toks daugiau pataisymas, kad įstatyme nebūtų įdėta būtent tų... kiekvienais metais. Komitetas atsižvelgė ir pritarė Biudžeto ir finansų komiteto siūlymui.

PIRMININKĖ. Galime pritarti bendru sutarimu komiteto nuomonei? (*Balsai salėje*) Galime. Dėkoju. Daugiau pasiūlymų dėl šio įstatymo projekto nėra gauta.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Gerai.

PIRMININKĖ. Nuomonė už, nuomonė prieš. Norinčių kalbėti nėra. (*Balsai salėje: „Aš noriu nuomonę už, nespėjau užsirašyti.“*) Prašau? Jūs norite išsakyti nuomonę už? (*Balsai salėje*) Bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Nori balsuoti. Ačiū, kolegos. Balsuojame.

Balsavo 94 Seimo nariai: už – 87, prieš nėra, susilaikė 7. Po svarstymo pritarta projektui Nr. XIIP-4846(2).

Projektas Nr. XIIP-4847(2). Pasiūlymų nėra gauta. Yra lydimasis įstatymo projektas. Ar galime bendru sutarimu pritarti po svarstymo? (*Balsai salėje*) Galime. Dėkoju.

13.19 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 „Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ projektas Nr. XIIP-4480(2) (svarstymas ir priėmimas)

Darbotvarkės 1-5 klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 „Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ projektas Nr. XIIP-4480(2). Pranešėjas – Kultūros komiteto narys A. Gelūnas. Nematau A. Gelūno. Gal komiteto pirmininkas R. Karbauskis. Svarstymas ir komiteto išvada.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Mūsų siūlymas yra pritarti bendru sutarimu. Yra du pataisymai, be to, datų pataisymai: 2018 m. sausio 1 d. – 2 straipsnyje, 3 straipsnyje – 2017 m. gruodžio 31 d.

PIRMININKĖ. Gerbiamieji Seimo nariai, ar galime pritarti ir pakeisti datas? 2 straipsnyje ir 3 straipsnyje atitinkamai 2018 m. sausio 1 d. ir 2017 m. gruodžio 31 d. Galime bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Nuomonė už. Būtinai norite? K. Glaveckas.

K. GLAVECKAS (LSF). Noriu pasisakyti. Labai ačiū. Gerbiamieji kolegos, aš iš tikrųjų remiu šitą nutarimą vien su ta viltimi, kad Gedimino bokštas nenugrius nuo to mūsų kalno, nieko bendro neturi, bet vis dėlto truputėlį viskas turi, nes tai – pilių teritorija. Todėl aš remiu šitą projektą. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Nuomonės prieš nėra. Ar galime po svarstymo pritarti bendru sutarimu? Galime. Siūloma ypatinga skuba. Ar galime priimti? Pritarti ypatingai skubai galime.

Iš viso yra trys straipsniai. 1 straipsnis. Galime priimti? Galime. 2 straipsnis. Galime priimti? Galime. 3 straipsnis. Galime priimti? Galime.

Keturi už, keturi prieš. Norinčių kalbėti nėra. Kviečiu balsuoti.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 96 Seimo nariai. Už – 92, prieš – 1, susilaikė 3. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIIP-4480(2)) priimtas. (*Gongas*)

13.22 val.

Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo Nr. IX-2453 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4589(2), Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4590(2) (pateikimas)

Skelbiu kitą mūsų darbotvarkės klausimą – Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo Nr. IX-2453 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4589(2). Pranešėjas – komiteto pirmininkas R. Karbauskis, kaip Seimo narys, ir dar 29 Seimo nariai. Ir gal kartu pristatysite ir lydimąjį įstatymo projektą – Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIP-4590(2). Prašom.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Tai Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo Nr. IX-2453 pakeitimo įstatymo projektu siekiama praplėsti komisijos vykdomas funkcijas, aiškiau reglamentuoti jos kompetenciją, nustatyti komisijos veiklos principus, komisijos pirmininko pavaduotojo rinkimo tvarką, papildyti komisijos pirmininko kompetenciją, nustatyti komisijos veiklos finansavimo šaltinius.

Projektas išdėstytas nauja redakcija. Kartu su įstatymo projektu parengtas jam įgyvendinti reikalingas Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Priėmus šį įstatymo projektą, komisijos veikla taps efektyvesnė formuojant ir

įgyvendinant kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją. Neskaitau visų punktų, kurie keičiasi, nes visi turite, manau, negaišiu laiko.

PIRMININKĖ. Ačiū. Jūsų nori paklausti trys Seimo nariai. Pirmasis klausia N. Puteikis.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Ar tikrai verta komisijos pirmininkui leisti dirbti mokslinį darbą? Aš tą klausimą formuluoju todėl, kad jau buvo toks pirmininkas J. Glemža. Tai jis tą mokslinį darbą taip smarkiai dirbo, kad komisijoje būdavo tik tris dienas vietoj penkių. Aš nuogąstauju, kad labai svarbus tokios komisijos pirmininkas nepradėtų piktnaudžiauti. Be to, tai erzina žmones, kai valstybės pareigūnai, užuot dirbę nuo 8 val. iki 17 val. laksto, skaito paskaitas per kelis universitetus.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Aš tik pasakysiu, kad žinotumėte, jog tas įstatymo projektas buvo rengtas dar praėjusią kadenciją. Mes, kaip komitetas, visi pasirašėme jo atnaujinimą, pateikimą. Ir čia yra punktas apie komisijos pirmininko teisę dirbti mokslinį pedagoginį darbą bei užsiimti kūrybine veikla. Aš manau, svarstymo metu visa tai galima aptarti.

PIRMININKĖ. Dėkoju, klausia I. Rozova, ruošiasi A. Skardžius.

I. ROZOVA (LLRA-KŠSF). Labai ačiū. Gerbiamasis pranešėjau, norėjau paklausti dėl nepriekaištingos reputacijos, bet po to nusprendžiau praplėsti klausimą. Pagal šitą jūsų projektą kas būtų laikoma nepriekaištingos reputacijos visuomenės veikėju ir kokiais kriterijais remiantis bus nusprendžiama, kad kandidatas į šitos komisijos narius atitinka visuomenės veikėjo apibrėžimą? Ačiū.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Suprantu. Labai geras klausimas, labai sunku rasti atsakymą. G. Kėvišas nebūtų nepriekaištingos reputacijos, mano supratimu. Bet šnekant apie šito apibrėžimą, aš manau, kad tą išaiškinimą turėtų kiek plačiau padaryti. Aš negalėčiau atsakyti į tą klausimą taip tiksliai, kaip jūs norėtumėte, teisiškai.

PIRMININKĖ. Klausia A. Skardžius.

A. SKARDŽIUS (LSDPF). Ačiū, gerbiamoji pirmininke. Pritariu gerbiamo pranešėjo pateiktam projektui, bet aš norėčiau jūsų, kaip Kultūros komiteto pirmininko, paklausti. Vis dėlto optimizacija vyksta valstybės mastu globali, pradedant kelių įmonių sektoriuje, miškuose ir t. t. Kada gi vis dėlto prasidės būtent visų direkčių optimizacija? Mes turime prikūrę visokių Kernavės, Trakų parkų, Pilių direkčių, kur mažos kunigaikštystės, kur nėra kompetencijos. Kažkada jos buvo atskirtos nuo Kultūros paveldo departamento ir t. t., ir daug kitų dalykų. Ar jūs neplanuojate inventorizuoti, gerbiamas pirmininke, ir siūlyti sprendimų Vyriausybei?

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Kai mes šnekame apie kultūros paveldą ir apie šią komisiją, jos būtinumu, bent mes komitete, neabejojame. Kaip tik jos funkcijos yra praplečiamos, nes kultūros paveldo tema yra labai aktuali. Įvairiuose mūsų posėdžiuose ir jūs viešojoje erdvėje labai daug girdite apie ginčus. Šitos komisijos darbas – kaip tik būti tam tikru arbitru, kad mes, priimdami sprendimus vienu ar kitu klausimu, ar Vyriausybė, priimdama sprendimus, nepadarytų klaidų, nes labai daug diskusijų. Mes šnekame ir apie Trakų klausimus, ir apie daug ką. Šitoks arbitras yra būtinas. Šnekant apie paveldą, klausimas per daug jautrus, kad jį priimtume tokiu siauru mūsų politikų matymu. Ši komisija mums padės.

PIRMININKĖ. Ačiū gerbiamajam pranešėjui. Jūs atsakėte į jums pateiktus klausimus. Nuomonė už – S. Jovaiša.

S. JOVAIŠA (TS-LKDF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Aš norėčiau atsakyti ir kolegei, pritardamas šiems abiem projektams, kad Valstybės tarnybos įstatyme yra standartizuoti vertinimai, kaip reikėtų vertinti tos komisijos narius. Todėl čia viskas jau yra sudėliota, ir kažkokių netikėtumų nebus. Už, sakyčiau.

PIRMININKĖ. Ačiū. Nuomonė prieš – N. Puteikis.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Mano nuomonė prieš buvo dėl to, kad mačiau, kad norima pirmininkui suteikti teisę dirbti mokslinį darbą darbo metu. Jeigu ta nuostata bus pataisyta ir jeigu pavaduotojas nebus etatinis, kitaip tariant, jeigu nebus didinamos biudžeto išlaidos šitai komisijai išlaikyti, tai aš tada pritarčiau. Ji nėra nei per didelė, nei per daug brangiai apmokama. Ji yra tiek, kiek reikia valstybei. Tikrai tai nėra švaistymas ir tikrai tai yra geras arbitras, ir pritariu komiteto pirmininko prieš tai pasakytiesiems argumentams. Ir jeigu į mano nuogąstavimą bus atsižvelgta, aš tada balsuosiu už.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kadangi du įstatymų projektai, matau, nori nuomonę už išsakyti V. Juozapaitis.

V. JUOZAPAITIS (TS-LKDF). Dėkoju. Kadangi šiandien neteko dar kalbėti, tai pasinaudosiu proga. Norėčiau atkreipti dėmesį, kad mokslinis darbas turėtų būti privalumas, o ne trūkumas. Nes išties aš nežinau tos visuomenės dalies, kuri piktintųsi, kad Lietuvą valdytų bent jau mokslinį išsilavinimą turintys žmonės. Šiuo atžvilgiu aš manau, kad mes turime viską padaryti, kad protingi žmonės būtų ir valdžioje.

O dėl nepriekaištingos reputacijos, aš tik paantrinsiu kolegai, kad išties Valstybės tarnybos įstatymas reglamentuoja tuos dalykus ir juos reikėtų perkelti ir į biudžetinių įstaigų vadovų priėmimo tvarką, tai mes šiandien matome esant būtina. Taigi kviečiu balsuoti už.

PIRMININKĖ. Ačiū. Kadangi nuomonės išsiskyrė, prašom balsuoti. Balsuosime už abu įstatymų projektus Nr. XIIP-4589(2) ir Nr. XIIP-4590(2).

Balsavo 86 Seimo nariai. Už – 84, prieš nėra, susilaikė 2. Po pateikimo pritarta. Pagrindinis – Kultūros komitetas, papildomas – Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas.

Siūloma svarstyti birželio 22 dieną.

13.30 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-226 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-526 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Skelbiu kitą darbotvarkės klausimą – Nr. XIIIIP-526. Mums reikia papildyti sesijos darbų programą. Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-226 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-526. R. Karbauskis. Prašom, žodis jums.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Siūlau Seimo darbų programą papildyti Nekilnojamojo turto paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 9 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymu.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Po pateikimo galime priarti, nes norinčių klausti nėra? Bendru sutarimu. Dėkoju. Svarstymas. Nuomonės už, nuomonės prieš nėra. Galime bendru sutarimu? Galime. Priėmimas. Nuomonių niekas nenori išsakyti. Prašom balsuoti.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 91 Seimo narys: už – 90, prieš nėra, susilaikė 1. Seimo nutarimas priimtas. (*Gongas*)

13.31 val.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 9 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIIP-4591(2) (pateikimas)

Kviečiu R. Karbauskį pateikti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 9 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIIP-4591(2). Prašau.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Siūloma Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 9 straipsnį papildyti nauja 4 dalimi, numatant asmens ir laivo kapitono pareigą informuoti Kultūros paveldo departamentą prie Kultūros ministerijos apie rastą galimai povandeninį kultūros paveldo objektą Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, gretutinėje zonoje, išskirtinėje ekonominėje zonoje, jūros rajono vidaus vandenyse bei vidaus vandenyse arba planuojamą su šiuo paveldu susijusią veiklą.

Siūloma Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 4 punktą papildyti, praplečiant minėto punkto galiojimo ribas jūros rajono vidaus vandenyse bei išskirtinėje ekonominėje zonoje. Minėtos pataisos prisidėtų prie Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. XIIIIP-1781 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano dalies „Jūrinės teritorijos“ patvirtinimo“ VIII skyriaus 65 straipsnio realaus įgyvendinimo.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Klausia N. Puteikis.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Aš atsiimu.

PIRMININKĖ. Na, štai, viskas aiškiai pasakyta. Po pateikimo nuomonė už, nuomonė prieš. N. Puteikis nori kalbėti?

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Tai puiki pataisa, raginu visus už ją balsuoti. Kartu noriu paraginti Kultūros komitetą inicijuoti prisijungimą prie visų paminklosauginių konvencijų, kurios dar likusios, prie kurių Lietuva dar neprisijungė. Ypač svarbi būtų Faro konvencija, kuri pratęstų šitos pataisos, kurią dabar svarstome, esmę. Agituojau visus už.

PIRMININKĖ. Ačiū. Nuomonės prieš nėra. Gal galime bendru sutarimu po pateikimo pritariti? Galime.

Pagrindinis – Kultūros komitetas. Papildomo komiteto nenumatyta. Siūloma svarstyti balandžio 22 dieną. Dėkoju.

13.33 val.

Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-P-431, Konstitucinio Teismo įstatymo Nr. I-67 31, 65, 66, 68, 72 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr. XIII-P-432 (pateikimas)

Kviečiu į tribūną J. Sabatauską pateikti Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIII-P-431. Jūs tikriausiai kartu pateiksite ir lydimąjį – Konstitucinio Teismo įstatymo Nr. I-67 31, 65, 66, 68, 72 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą Nr. XIII-P-432. Prašau, gerbiamasis pranešėjau.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiami kolegos, jūsų dėmesiui teikiamas Konstitucijos pataisų projektas, Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pataisų projektas, ir tas pataisas įgyvendinantis Konstitucinio Teismo įstatymo keletą straipsnių projektas.

Šiuo projektu, Konstitucijos pataisų projektu, siekiama įgyvendinti vadinamąjį individualų konstitucinį skundą, kad kiekvienas pilietis galėtų kreiptis į Konstitucinį Teismą tiesiogiai dėl savo pažeistų teisių ir laisvių su sąlyga, jeigu jis jau bus išnaudojęs visas kitas teises savo teisių ir laisvių gynbos priemones. Taip pat turėtų teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą ir Seimo kontrolieriai, ir jiems prilygintos institucijos, t. y. Vaiko teisių kontrolieriaus ir Lygių galimybių kontrolieriaus.

Jeigu Konstitucinis Teismas priimtų nagrinėti, toks asmuo (aš aiškinu įstatymo nuostatas), jeigu jis kreiptųsi, jis turėtų sumokėti vieno socialinės šalpos dydžio žyminį mokestį, tačiau jeigu Konstitucinis Teismas priimtų nagrinėti jo kreipimąsi, tas žyminis mokestis būtų jam gražinamas. Taip pat jeigu Konstitucinis Teismas nustatytų, kad tas įstatymas, Vyriausybės nutarimas ar Prezidento patvirtintas aktas prieštarauja Konstitucijai, tai būtų pagrindas atnaujinti procesą dėl jo bylos. Kaip minėjau, jis galėtų kreiptis gindamas savo teises ir laisves.

Šiandien asmuo gali tai įgyvendinti tik per teismus. Jūs turbūt žinote, kad didžiausias Konstitucinio Teismo darbdavys yra teismų sistema, tai yra tie asmenys, kurie kreipiasi dėl savo teisių ir laisvių pažeidimo į teismus, teismai, atkreipdami dėmesį į jų argumentus, kad štai tas ar kitas įstatymas, ar teisės aktas prieštarauja Konstitucijai, sustabdo bylos nagrinėjimą ir tada kreipiasi į Konstitucinį Teismą. Akivaizdu, kad to nepakanka, nes tokią galimybę arba tokią teisę turi daugelis Europos valstybių, pavyzdžiui, mūsų kaimynai latviai, estai, lenkai, austrai. Belgijoje, Čekijoje, Slovakijoje, Vokietijoje tokia galimybė yra numatyta, faktiškai visoje Europoje. Taigi tiek. Atsakysiu į klausimus.

PIRMININKĖ. Sveiki. Jūsų nori paklausti 7 Seimo nariai. Pirmoji klausia A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (LSF). Sveiki. Dėkoju už pristatymą. Ko gero, apskritai pasiūlymą būtų galima vertinti pozityviai. Aš turiu du klausimus: vieną – teorinį, kitą – faktinį.

Teorinis klausimas. Man yra tekę nagrinėti individualaus skundo specifiką ir ką aš pastebėjau – jog jis dažnai yra tose šalyse, kur Konstitucijos priežiūrą atlieka ne Konstitucinis Teismas, o, pavyzdžiui, Aukščiausiasis Teismas, kai nėra tokio dalyko kaip Konstitucinis Teismas. Ką jūs apie tai manote? Jūs išvardinate keletą šalių, ar ten tie teismai yra, ar ten tą funkciją atlieka kitas teismas? Teorinis klausimas, ar tai nėra tų šalių specifika dėl individualaus konstitucinio skundo?

Ir antras praktinis klausimas, apie kurį jūs šiek tiek jau kalbėjote. Jūsų pasiūlymas kalba apie tai, kad kreipimasis gali būti tik tada, kai yra išnaudotos visos teisinės priemonės. Ar nėra taip, kad faktiškai šiuo metu jau taip ir yra, kai teismas kreipiasi į Konstitucinį Teismą dėl piliečių skundų? Dėkoju.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū. Iš tiesų yra nevienoda praktika valstybėse, tačiau tose, kur nėra Konstitucinio Teismo, kaip Estijoje, kur yra Aukščiausiasis Teismas, jis irgi nagrinėja bylas dėl teisės akto atitikties Konstitucijai. Tai ne tik (...), kitose, kaip Latvija, Lenkija, Vokietija ir kitose valstybėse, galiu pavadinti ir ne Europos Sąjungos valstybes – Armėniją, Moldovą ir t. t., ten yra konstituciniai teismai. Dažniausiai konstituciniai teismai yra.

Antras klausimas dėl to, kad jau šiandien kaip ir turi tokią teisę per teismus. Ne visada teismai atsižvelgia į asmenų pateiktus argumentus, kad štai, jų manymu, įstatymas ar kitas teisės aktas, kuriuo vadovaujasi teismas, prieštarauja Konstitucijai, ir dažnai priima sprendimus nesikreipdamas į Konstitucinį Teismą. Tokiais atvejais tie asmenys turėtų galimybę kreiptis, įgyvendinus, priėmus mums Konstitucijos pataisas, turėtų teisę kreiptis patys. Tačiau jeigu teismas kreiptųsi su tokiu argumentu į Konstitucinį Teismą, akivaizdu, kad ta galimybė jau būtų išnaudota.

PIRMININKĖ. Dėkoju. M. Majauskos nematau. Klausia N. Puteikis, ruošiasi gerbiamas E. Pupinis.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Jeigu būtų prisiekusieji teismuose arba tarėjai teismuose... Jeigu būtų tarėjai teismuose, gal būtų mažiau kreipimųsi į aukštesnį teismą, mažiau kasacijų, mažiau kreipimųsi į Konstitucinį Teismą ir mažiau kreipimųsi į Žmogaus Teisių Teismą? Jeigu taip, ar planuoja Teisės ir teisėtvarkos komitetas paspartinti tarėjų teismuose atsiradimą? Na, čia susiję klausimai su tuo, ką jūs teikiate.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū už klausimą. Ne visada. Paprastai tai būna tarėjai arba prisiekusieji pirmos instancijos teisme ir visada, kai nagrinėjama apeliacija, nebūna tarėjų. Vadinas, asmuo skundžia teismo sprendimą tada, kai jis nepatenkintas tuo sprendimu, kai jis išnagrinėtas ne jo naudai, arba jis nepakankamai, sakysime, patenkintas tuo sprendimu, nors jis lyg ir teigiamas. Paprastai apeliacinės instancijos teisme nėra tarėjų. Šiuo atveju nematau, kad dėl to atsitiktų kokių nors ypatingų pokyčių. O su konstituciniu skundu, manau, tai nelabai susiję, nes vis dėlto, jeigu teismas vadovaujasi įstatymu, kuris vėliau gali būti pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, vadinas, įstatymas yra neteisingas. Tai reiškia, kad vis dėlto tas spragas reikia taisyti ir tas žmogus smarkiai pasitarnautų ne tik savo teisės apgindamas, bet apskritai teisingumo sistemai ir apskritai teisinei sistemai valstybėje.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia E. Pupinis, ruošiasi A. Sysas.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Visada pas mus yra žmonių dėl tam tikrų lūkesčių problemų, visi galvoja, kad dar viena institucija paprasčiausiai padidins galimybę išspręsti bylą teisingai, ir žmogus laukia, tikisi, sumoka tuos žyminius mokesčius ir po to galutinis variantas išeina, kad laimi advokatai. Tai iš tiesų nematote pavojaus, kad vis dėlto šalyje, kur tikrai mėgsta labai skųstis, dar viena institucija bus tam tikras nusivylimas, ir reikėtų labai kruopščiai dirbti paruošiamąjį darbą, nes žmonės vis tiek nusiteikę, kad tas Konstitucinis Teismas vis dėlto atstovaus jiems, jų teisybei?

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Remiantis patirtimi galima sakyti, kad atsiradus naujai galimybei iš tikrųjų tokių kreipimųsi smarkiai padaugės. Tačiau tam tikram laikui praėjus vis dėlto tas susireguliuos. Tai lygiai tas pats, kai išrinkus naują valdžią visada tie patys asmenys dažniausiai kreipiasi į naujus ministrus, į naujus Seimo pirmininkus, į naujus komiteto pirmininkus, į naujus Seimo narius ir t. t. Tačiau nepamirškime vieno dalyko – kad į Konstitucinį Teismą bus galima kreiptis tik dėl įstatymo, Vyriausybės nutarimo ar Prezidento priimto teisės akto. Vadinas, turės būti pateikti teisiniai argumentai ir, kaip jūs sakėte, iš to turės naudoti advokatai. Taip, Konstitucinio Teismo įstatyme nustatyta, kad vis dėlto turės dalyvauti advokatas, kreipimąsi surašant ir pačiame teisme nagrinėjant bylą, nes reikės teisinių argumentų. Ne kiekvienas asmuo tai gali padaryti.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia A. Sysas, ruošiasi D. Šakalienė.

A. SYSAS (LSDPF). Ačiū, pirmininke. Gerbiamas kolega, kai kurie Lietuvos piliečiai, nepatenkinti Lietuvos teismų sprendimais, eina į Strasbūrą. Ar įvedus Konstitucinio Teismo dar vieną etapą šitas procesas paprasčiausiai nepailgės?

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Aš manau, kad jis gali kaip tik sutrumpėti, nes jau nebereikės galbūt tam žmogui važiuoti į Strasbūrą, kai Konstitucinis Teismas priims jam teigiamą sprendimą.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia D. Šakalienė.

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Iš tiesų, kadangi turėsiu išbėgti į kitą posėdį, noriu šitą laiką panaudoti ne klausimui, bet palaikymui. Mes tikrai būtinai turime priimti šituos pakeitimus. Noriu pabrėžti, kad, beje, Europos komisijos „Demokratija per teisę“, arba vadinamosios Venecijos komisijos, pirmininkas irgi ne sykį ragino Lietuvą įvesti šitą papildomą žmogaus teisių apsaugos priemonę. Individualus konstitucinis skundas yra ypač svarbus ir tikrai labai reikalingas.

Dar dirbdama žmogaus teisių srityje tyrimų metu gautus duomenis buvau nesyk paviešinusi – tik 5 % Lietuvos gyventojų yra linkę ginti pažeistas savo žmogaus teises. Taigi šiuo atveju sudaryti jiems tą papildomą galimybę yra labai svarbu, tada Strasbūre Lietuva tikrai turėtų kur kas mažesnę krūvį, pagaliau ir atrodytume tada kokybiškiau, gindami savo valstybėje pažeistas žmogaus teises. Dėkui.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū, kolege. Iš tiesų paliudysiu, kad prieš porą savaitių Venecijos komisijos pirmininkas lankėsi Lietuvoje ir jo pirmas klausimas buvo dėl individualaus konstitucinio skundo, kodėl iki šiol neįgyvendintas. Jis, matyt, turi informacijos, kad mes jau nuo 2005 metų nagrinėjame, buvo iniciatyva Seimo narių, po to darbo grupės parengta koncepcija, kurią patvirtino Seimas dar 2007 metais, tačiau nuo to laiko vis neužteko, sakysime, mums politinės drąsos priimti tą sprendimą.

PIRMININKĖ. Dėkoju pranešėjui. Jūs atsakėte į visus klausimus. Nuomonė už – N. Puteikis.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Raginu balsuoti už, nes Lietuvos teismų reitingai yra mažiausi Europos Sąjungoje, tik Rumunijos ir Bulgarijos yra mažesni. Ir mažesni yra dvigubai ar trigubai nuo Vokietijos, Anglijos ar Prancūzijos teismų. Taigi žmonės pasigenda teisingumo, todėl siūlau ir agituoti balsuoti už, tik su viena išlyga, kad turėkime omeny, kad visai kitame įstatymo projekte parašyta, kad reikės advokato, ir plius dar žyminis mokestis, tai vis dėlto ten reikia daugiau išlygų, saugančių mažas pajamas turinčių žmonių teisę kreiptis į aukščiau stovintį teismą. Raginu balsuoti už.

PIRMININKĖ. Ačiū. Nuomonės prieš nėra. Ar galime bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Galime bendru sutarimu. (*Balsai salėje: „Balsuojam!“*) Balsuoti norite. Tai balsuojame dėl įstatymų projektų Nr. XIII-431 ir Nr. XIII-432 – Konstitucijos ir Konstitucinio Teismo įstatymų.

Balsavo 87 Seimo nariai: už – 79, prieš nėra, susilaikė 8 Seimo nariai. Po pateikimo pritarta. Dėl įstatymo projekto Nr. XIII-431 pagrindinis – Teisės ir teisėtvarkos komitetas, papildomas – Žmogaus teisių komitetas. Siūloma svarstyti birželio 6 dieną. Dėl įstatymo projekto Nr. XIII-432 pagrindinis komitetas – Teisės ir teisėtvarkos komitetas, papildomas – Žmogaus teisių komitetas ir siūloma svarstyti birželio 30 dieną.

13.48 val.

Seimo statuto „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 23 straipsnio pakeitimo“ projektas Nr. XIII-525 (pateikimas)

Gerbiamieji Seimo nariai, mes baigėme rytinio posėdžio darbotvarkę. Liko 10 minučių. Jei gu jūs sutiktumėte, rezervinis pirmas klausimas – projektas Nr. XIII-525. Ar galime prašyti, kad kolegė A. Širinskienė pateiktą Seimo statuto „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 23 straipsnio pakeitimo“ projektą. Prašau, gerbiamoji kolege.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Seimui teikiamomis svarstyti Statuto pataisomis yra siekiama išspręsti tą problemą, kas turėtų būti daroma, jeigu Seimas nepritaria komisijos sprendimui netenkinti prokuroro prašymo panaikinti imunitetą. Siūloma nustatyti tokią procedūrą, kad jeigu Seimas nepritaria tyrimų komisijos pateiktam rezoliucijos projektui netenkinti generalinio prokuroro teikimo, artimiausiame posėdyje būtų balsuojama dėl Seimo Pirmininko pateikto rezoliucijos projekto patenkinti generalinio prokuroro teikimą. Ši rezoliucija gali būti priimta, kai už projektą balsuoja daugiau kaip pusė visų Seimo narių.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Nori paklausti keturi Seimo nariai. Klausia E. Pupinis, ruošiasi P. Čimbaras.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Norėjau paklausti, kodėl nėjote tuo keliu, kuris buvo patikrintas, kuomet ir tas nepritartimas buvo, nesurinko jokių balsų ir buvo sprendimas išvis atmetas. Vadinasi, tokia praktika buvo aną kadenciją, kuomet toks pats klausimas buvo, ir tai nieko neat-sitiko. Ačiū.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Jūs žinote, kad Seimo statute ta procedūra aiškiai nebuvo apibrėžta, dėl to nuolat atsirasdavo interpretacijų, kurios ir buvo dabar. Norėdami išvengti tų interpretacijų galimybės ir pakartotinių kreipimųsi tiek į Etikos ir procedūrų komisiją, tiek į Seimo Teisės departamentą kitais atvejais, kurie būtų ateityje, tiesiog mes ir stengiamės tą procedūrą išgryninti.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Klausia P. Čimbaras. Ruošiasi A. Dumbrava.

P. ČIMBARAS (LSDPF). Ačiū, pirmininke. Gerbiamoji pranešėja, man tikrai čia truputį nėra suprantama... (*Balsai salėje*) Gerbiamasis kolega, atsiprašau. Dabar žiūrėkite, jeigu Seimas nepri-tarė tyrimo komisijos rezoliucijos projektui netenkinti generalinio prokuroro teikimo, artimiausiam posėdyje balsuojama dėl Seimo Pirmininko pateikto projekto. Aš norėčiau paklausti, iš kur tas Pirmininkas ištrauks rezoliuciją? Iš stalčiaus, susapnuos, pasitars? Kokiu pagrindu, jeigu jau Seimas nubalsavo?

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Tiesiog manau, kad...

P. ČIMBARAS (LSDPF). Kuo čia dėtas Seimo Pirmininkas?

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Seimo Pirmininkas parengs. Tiesiog, manau, logiškai skaitant pasiūlymo tekstą, yra aišku, kad jeigu yra nepritariama tyrimo komisijos pateiktam rezoliucijos projektui netenkinti prokuroro prašymo, vadinasi, galime spręsti, kad Seimas siekia tenkinti proku-roro prašymą, ir šiuo atveju Seimo Pirmininkas yra įpareigojamas parengti rezoliucijos projektą, dėl kurio Seimas vėl balsuos kvalifikuota dauguma. Seimas galės pasakyti savo nuomonę.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia A. Dumbrava. Ruošiasi R. Tamašunienė.

A. DUMBRAVA (TTF). Dėkoju. Gerbiamoji pranešėja, o kodėl būtent Seimo Pirmininkas turėtų parengti rezoliucijos projektą, vėlgi galėtų parengti ta pati komisija, kuri rengė ankstesnį rezoliucijos projektą, ir vėl pateikti Seimui, kad Seimas dar kartą balsuotų? Jeigu ne, vadinasi, ne, jeigu taip, tai taip būtų. Kodėl būtent Seimo Pirmininkas, ar čia nebūtų lyg ir spaudimas Seimo? Ačiū.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Aš nematau, kad tai yra spaudimas Seimo atžvilgiu. Tiesiog yra viena komisija, kuri išreiškia savo nuomonę, Seimas tos komisijos nuomonę atmeta, aiškiai pasakydamas savo sprendimą. Šiuo atveju lieka galimybė Seimo Pirmininkui rengti ir teikti Seimui (...) spręsti.

PIRMININKĖ. Ir paskutinioji klausia R. Tamašunienė.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Ačiū. Gerbiamoji pranešėja, ar vis dėlto jūs nesvarstėte gali-mybės kvalifikuoti šį dokumentą, parengtą tyrimo komisijos išvadą, kaip kitokį dokumentą? Kodėl mes jį pavadiname rezoliucija, nors rezoliucija iš esmės tai yra skirtas platesnei kokiai nors apžvalgai, kokiai nors situacijai dokumentas? Todėl mes čia turime taip pat tą teisinę koliziją, mano įsitikinimu, kuomet rezoliucijai priimti užtenka paprastos Seimo narių daugumos, o neliečiamybę panaikinti arba ją palikti reikia kvalifikuotos, 71 Seimo nario balso. Ar nebūtų paprasčiau išvis specialiosios tyrimo komisijos sprendimą ar nutarimą reglamentuoti atskirai Statute, kai būtų taikomas jai visai kitoks priėmimo būdas?

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Iš tikrųjų aš nemanau, kad dokumento pavadinimas pats lemia tiek, kokios daugumos, ar kvalifikuotos, ar ne, priimant dokumentą reikia. Mano manymu, kad kvalifikuota dauguma pasirenkama šiuo atveju, labai nuosekliai įvertinant tai, kad tiek pritarimo atveju, jeigu yra pritariama prokuroro prašymui, mes tiesiog paliečiame žmogaus tam tikrų teisių apribojimą, tiek ir nepritartimo atveju mes priimame lygiai taip pat teisiškai labai reikšmingą sprendimą, kuris yra reikšmingas tiek baudžiamajam procesui, kuris toliau negali vykti, tiek gali būti reikšmingas ir atskirų, bet jau kitų žmonių teisių gynimui. Manau, kad tiek vienu, tiek kitu atveju prašyti kvalifikuotos balsų daugumos yra pakankamai proporcinga, nepaisant to, kaip mes tą dokumentą vadiname. Žinoma, dokumento pavadinimas yra susitarimo dalykas ir dėl jo gali-ma diskutuoti.

PIRMININKĖ. Dėkoju, gerbiamoji pranešėja, jūs atsakėte į klausimus. Nuomonė už – J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Aš iš principo pritariu siekiui spręsti tą situaciją, su kuria, matėm, Sei-mas iš esmės susiduria nagrinėdamas prokurorų prašymą dėl imuniteto naikinimo. Kaip spręsti?

Galima taip, kaip pasiūlė iniciatoriai, bet, aišku, yra dar paprastesnių būtų. Galima būtų iš karto balsavimu priimti sprendimą, jeigu būtų pasakyta, kad, komisijai baigus darbą, Seimo nariams pateikiamas alternatyvus balsavimas – tenkinti arba netenkinti ir komisija tik pasako savo išvadą, kad ji pasisako už, pavyzdžiui, tenkinimą. Jeigu Seimas balsuotų, kad tenkintume, tada, žinoma, turi būti 71 balsas. Na, netenkinti, tai čia paprastos daugumos pakanka. Ir iš karto išspręstume, nereikėtų Seimo Pirmininkui čia dar rašyti atskiros rezoliucijos. Ir galbūt tai iš tikrųjų reikėtų spręsti ne rezoliucijos forma, o Seimo nutarimo forma. Dėl tų sprendimo būdų galima pasvarstyti, bet aš siūlau po pateikimo pritarti, kad judėtume į priekį ir neatsidurtume, kaip neseniai, tokiose situacijose, kai reikia patiems ieškoti kokių nors nestandartinių variantų, tegul tai būtų aprašyta Statute.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Gerbiamieji kolegos, nuomonė prieš. Nematau. Kviečiu balsuoti. Kas pritariate po pateikimo Seimo Statuto pakeitimui, balsuojate už, kas manote kitaip, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 84 Seimo nariai: už – 66, prieš – 2, susilaikė 16. Seimo Statuto projektui po pateikimo pritarta.

Replika po balsavimo – P. Čimbaras.

P. ČIMBARAS (LSDPF). Labai ačiū, gerbiamaoji pirmininke. Aš norėčiau pasakyti, kad Seimas truputį gal ir sumaišė. Visų pirma, yra apkaltos procesas Seime. Skaitau 238 straipsnio 2 dalį: „Jei Seimas nepritaria specialiosios tyrimo komisijos išvadai, kad nėra pagrindo pradėti apkaltos proceso, jis turi nuspręsti, kam pavesti atlikti papildomą ar pakartotinį tyrimą – tai pačiai ar naujai specialiajai tyrimo komisijai“, o mes šiuo momentu kalbame apie Seimo nario neliečiamybės atėmimą. Ši procedūra nenumato pirmoje stadijoje. Ten yra aiškiai pasakyta, jeigu už neliečiamybės atėmimą balsuoja 71, procedūra baigta. Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadoje nėra numatyta, kad užtenka paprastos daugumos.

PIRMININKĖ. Ačiū, kolega, už jūsų nuomonę. Jūs čia apkaltą sumaišėte su neliečiamybe, vieną Statutą su kitu, manau, kad po pateikimo Seimas išties išgirdo argumentus, J. Razmos teiktus pasiūlymus, kad iš tikrųjų dar galima pakeisti ir nutarimą. Teisės ir teisėtvarkos komitetas, kuriam noriu prašyti pritarti kaip pagrindiniam komitetui, įvertins ir svarstys. Taip pat noriu padėkoti kolegoms (tuoj suteiksiu gerbiamajam kolegai) ir J. Bernatoniui, ir A. Salamakinui, ir I. Degutienei už iniciatyvą, kad reikia šitą straipsnį keisti, tą mes pajutome. O dabar dar – gerbiamasis V. Gailius.

V. GAILIUS (LSF). Ačiū, mūsų visų gerbiama posėdžio pirmininke. Aš kolegas norėčiau truputį painformuoti apie Baudžiamojo įstatymo pasikeitimus. Praėjusios kadencijos parlamentas pritarė Baudžiamojo įstatymo bendrosios dalies 95 straipsnio 5 dalies atsiradimui. Ten yra labai aiškiai reglamentuota, kad asmeniui, turinčiam imunitetą, jeigu institucija, kuri kreipėsi dėl jo padarytos nusikalstamos veikos ir imuniteto panaikinimo, nepritarė imuniteto panaikinimui, senaties eiga sustoja. Tai pasibaigus kadencijai, kad ir kokia veika būtų, senatis pradedama skaičiuoti iš naujo. Ir nedarykime kolegoms problemų, nes po to, kai pasibaigs parlamentinė gynyba, imuniteto gynyba, jiems vienaip ar kitaip teks atsakyti prieš teisėsaugą. Ačiū.

PIRMININKĖ. Ačiū gerbiamajam V. Gailiui. Dar kartą primenu, kad Teisės ir teisėtvarkos komitetas pagrindinis. Papildomo komiteto nenumatyta. Siūloma svarstyti balandžio 25 dieną.

Gerbiamieji Seimo nariai, labai puikiai dirbote, jūs nusipelnėte pertraukos. Skelbiu rytinio posėdžio pabaigą, bet prieš tai prašome užsiregistruoti.

14.00 val.

Informaciniai pranešimai

Kol jūs registruojatės, aš noriu paskelbti pareiškimą dėl jungimosi į laikinąją grupę „Investicijos Lietuvai“. Laikinosios grupės pirmininku išrinktas L. Stacevičius, laikinosios grupės pavaduotojais – G. Vasiliauskas ir S. Gentvilas. Taip pat užsirašė dešimt šios laikinosios grupės narių. Džiaugiamės, kad dar nauja iniciatyva yra mūsų Lietuvos Respublikos Seime.

Užsiregistravo 75 Seimo nariai.

Skelbiu rytinio posėdžio pabaigą. (*Gongas*)

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

II (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO POSĖDŽIO NR. 44 STENOGRAMA

2017 m. balandžio 4 d.

*Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pirmoji pavaduotoja R. BAŠKIENĖ
ir Seimo Pirmininko pavaduotojas A. NEKROŠIUS*

PIRMININKĖ (R. BAŠKIENĖ, LVŽSF). Laba diena, gerbiamieji kolegos. Skelbiame 2017 m. balandžio 4 d. vakarinio posėdžio pradžią ir prašome visus registruotis.

Užsiregistravo 50 Seimo narių.

15.01 val.

Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Zenono Vaigausko atsakymai į Seimo narių iš anksto raštu pateiktus klausimus

Kolegos vis ateina ir ateina. Vakarinės mūsų darbotvarkės 1 klausimas – Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko atsakymai į Seimo narių iš anksto raštu pateiktus klausimus (pagal Seimo statuto 209 str. 1 d.). Išties noriu priminti Statuto 5 dalį, kad atsakymams į iš anksto raštu pateiktus Seimo narių klausimus skiriama 15 minučių, ir paprašyti gerbiamąjį Z. Vaigauską į tribūną. Jums skiriama 15 minučių.

Z. VAIGAUSKAS. Laba diena. Aš labai dėkingas už galimybę kalbėti Lietuvos Seime apie užduotus klausimus. Žinoma, jie yra nevysiškai man patogūs ir parankūs, iš tikrųjų ataskaitą mes pateikėme tik vakar. Taip pat turiu pasakyti, kad visus kitus dalykus irgi esame atlikę, tai tie klausimai, kurie čia yra užduodami. Jeigu leistumėte, aš norėčiau viską iš eilės.

Pradėčiau nuo bendro rinkimų vertinimo. Turiu pasakyti, kad Lietuvoje rinkimai vertinami labai teigiamai, ypač tarptautinių organizacijų. Mes neseniai gavome Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos ataskaitą, ją esame aptarę Seime. Ji yra pateikta lietuvių kalba, vertinimas yra labai teigiamas, kad mes atitinkame visus įsipareigojimus Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai, neturime problemų su rinkėjų sąrašais. Aš turbūt nevardinsiu visų punktų.

Taip pat turiu pasakyti, kad Lietuvos rinkėjų rinkimai irgi yra vertinami pakankamai gerai, mes neturime tokių ginčų dėl rinkimų, neturime teismų procesų, neturime kokių nors skundų dėl neteisingai nustatytų rinkimų rezultatų, nors per pačius rinkimus, aišku, negaliu pasakyti, kad viskas buvo idealiai, kad be jokių problemų. Turėjome sutrikimų su kompiuterine sistema, turėjome problemų dėl to, kad buvo galima pažiūrėti kito rinkėjo duomenis, keletas atvejų, jie daugiau gal teoriniai. Konkrečių skundų neturime, tuos trūkumus jau esame pašalinę. Taip pat, jeigu lygintume su kitais rinkimais 2012 metais, mes turėjome tris kartus per Seimo rinkimus daugiau įvairių nusiskundimų apie pažeidimus, rinkėjų papirkimus, turėjome iš naujo rengti keletą rinkimų. Čia tokia, sakyčiau, buvo daug liūdnesnė praktika. 2015 metų savivaldos rinkimai buvo papildomai rengti Trakuose, Šilutėje, Širvintose.

Per Seimo rinkimus mes stengėmės dirbti skaidriai, net ir pačiais sunkiausiais mums momentais neslėpdavome, informuodavome ir žiniasklaidą, ir visuomenę apie turimas problemas. Kaip aš minėjau, didžiausia problema turbūt buvo viena, kad mes apylinkių rezultatus pradėjome transliuoti 2,5 valandos po to, kai užsidarė rinkimų apylinkės. Tiesa, man kai kurie kolegos, ypač kitų valstybių, skundėsi, kad jie rytą pradeda duomenis duoti, jokių problemų nemato. Bet aš norėčiau pasakyti ir gerąją pusę, kurią irgi reikėtų įvertinti, kad turėjome iš 500 apylinkių duomenis. 98 % duomenų, įskaitant pirmus balsus, jau buvome paskelbę 8 valandą ryto. Pirmą kartą taip įvyko Lietuvos rinkimų istorijoje, šiaip tuos duomenis paskelbdavome trečiadienį arba netgi

kartais ir vėliau, kol tas suskaičiavimas buvo. Balsų perskaičiavimas nepakeitė kandidatų eiliškumo nė vienoje rinkimų apygardoje. Perskaičiavome visus prašymus, kokius tik turėjome, ir visi liko patenkinti rezultatais.

Kompiuterinės sistemos naujovės kaip rinkimų vedlys – išankstinio balsavimo sistema, pirma balsų skaičiavimas rinkimų apylinkėje, mūsų vertinimu, tikrai pasiteisino, kai komisijos nariai įsisavina puikias galimybes. Buvo kompiuterizuotos visos iki vienos rinkimų apylinkės, tam surasti ir kompiuteriai, ir žmonės, ir, regis, kai įsisavins, tikrai mes turėsime labai gerus rezultatus. Tai mes matėme jau antrajame rinkimų rate, kur galutinius rinkimų rezultatus paskelbėme iš visų rinkimų apylinkių 23 val. 37 min. Visų iki vieno, kas, sakyčiau, irgi per 1,5 tūkst. rinkimų apylinkių, kuriose vyko rinkimai, tai yra irgi retas atvejis. Aišku, centrinei rinkimų sistemai buvo keliami papildomi reikalavimai. Mes galbūt, kas mums pasisekė, ne per daug reklamavome.

Antrasis klausimas yra toks – dėl Kibernetinio saugumo centro. Mes labai glaudžiai bendradarbiauome su Kibernetinio saugumo centru, jie yra atlikę pas mus keletą patikrinimų ir įvertinę sistemą. Jeigu kalbėtume apibendrintai, mes turime plačias ataskaitas, jeigu kas labai norėtų, galėtų susipažinti, bet būtų gerai, kad jos ir kokie testai, kaip naudojami, nebūtų skelbiama, tai turime situaciją, kad pavojaus lygis į mūsų sistemą įsilaužti yra žemas. Penki vertinamieji testai. Vidutinis, trys testai, tai daugiausia buvo susiję su sertifikatu. Kad turėtume, buvo pasiūlyta įsigyti sertifikatą, kuris būtų skirtas ir naudojamas tik Vyriausiosios rinkimų komisijos, vadinamasis SSL sertifikatas, naudojamas sušifruojant duomenis.

Turiu pasakyti, kad per rinkimus, mano nuomone, vis dėlto buvo, negaliu atmesti galimybės, vykdoma informacinė kibernetinė ataka. Kai kurie faktai rodo, kad buvo bandoma prasišverbti į Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinę sistemą įvairiomis priemonėmis, nepavyko nė vienas prasišverbimas, nebuvo nė jokie duomenys pakeisti, nebuvo sustabdytas sistemos veikimas, ji visą laiką buvo pasiekama ir davė teisingus rezultatus. Bet, manyčiau, pasekmė yra, kas vyko diskredituojant rinkimus, diskredituojant ir skleidžiant informaciją, kad yra kažkokių tikrų ir tariamų trūkumų, mes matėme labai kruopščiai parengtus pranešimus socialiniuose tinkluose apie tai, kad mes naudojame kažkokią, mūsų tiekėjai naudoja „CloudFlare“ sistemą, kuri duomenis perduoda šifruoti į užsienį. Visiškai išgalvotas dalykas, dar keletas tokių dalykų. Aišku, kad buvo ir tikrų dalykų. Mūsų tiekėjai besistengdami leido kai kuriuos trūkumus, kad buvo galima pamatyti kito rinkėjo duomenis, bet tokių atvejų buvo 24 ir jie buvo visiškai pavieniai, ta prasme, kad jeigu prisijungi per 15 sekundžių po kito žmogaus, ta sistema atsimena kito rinkėjo kortelę ir tą kortelę gali pamatyti. Tokių atvejų buvo apie 90. Įvertino Asmens duomenų apsaugos inspekcija, pasiūlė mums padaryti kai kuriuos pakeitimus, tie pakeitimai buvo dar rinkimų metu padaryti ir tų trūkumų daugiau neturime.

Dabar klausimas Vyriausiajai rinkimų komisijai dėl ataskaitos pateikimo. Aš atsiprašau, mes iš tikrųjų turėtume tą ataskaitą anksčiau pateikti, bet mes siekiame duomenų išsamumo. Politinė kampanija, ataskaitų pateikimas yra pateiktas taip, kad mums labai mažai trunka laiko apibendrinti, bet dabar visa ta informacija į ataskaitą yra sudėta. Aš noriu pasakyti, kad mes esame taip pat išleidę knygą apie Seimo rinkimus, tradicinę knygą, per kiekvienus Seimo rinkimus visiems Seimo nariams padovanojame, ji nedidelio tiražo, jos labai laukia mūsų bibliotekos. Čia yra tam tikra prasme ataskaita, apibendrinta apie visus kandidatus, kandidatų programos, taip pat yra kiek politinei kampanijai pinigų gauta, kiek išleista, tos ataskaitos. Galbūt aš Seimo Pirmininko pirmajai pavaduotojai ir įteiksiu tą knygą. O tikimės, kad rytoj galėsime tą dalyką padaryti ir įteikti visiems komisijos nariams. Kaip aš ir sakiau, ataskaita yra pateikta, kartu platinome ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo ataskaitą.

Ketvirtas klausimas – informaciją apie rinkimų rezultatus, rinkimuose dalyvavusius kandidatus pateikiame tiek knygoje, tiek ataskaitoje, apie rinkėjų papirkimą. Jeigu galima, aš tą ataskaitą turiu, galiu pateikti skaičius, bet ji irgi yra pateikta ir mūsų ataskaitoje, kaip aš jau minėjau, keletą kartų sumažėję, ir mums neteko vykdyti nė vieno papildomų rinkimų. Ir dar daugiau, rinkimų rezultatai net nebuvo apskusti Konstituciniam Teismui, nors mes tokio dalyko labai laukėme iš vieno kandidato, kurio šalininkai pagal surinktą informaciją vis dėlto dalyvavo neleistinose veiklose, ir mes pripažinome, kad jis neturi galimybės gauti Seimo nario mandato, pasinaudodami ta įstatymo nustatyta tvarka, kuri dabar yra įrašyta įstatyme.

Už balsų pirkimą, kaip aš jau minėjau, irgi atsakymas yra duotas dėl balsų papirkimo. Mūsų nuomone, vis dėlto mes Baudžiamajame kodekse turime vieną netinkamą formuluotę, likusią dar iš labai senų laikų, iš tarybinės teisės perrašytą, kad būtinai reikia trukdyti rinkėjui pareikšti savo valią, tik tada bus papirkimas. Kitaip sakant, dabartinėje teismų praktikoje kai kurių teisininkų pastangomis reikalaujama: įrodyk, kad tu norėjai balsuoti už vieną, o balsavai už tą pinigą už kitą, tada galima sakyti, kad yra papirkimas. Rinkimų įstatymuose – kita praktika. Dabar yra pateiktas Baudžiamojo kodekso pakeitimas dar praėjusios Vyriausybės nutarimu, pakeisti tą žodį „trukdyti“, padaryti, kaip yra kitų valstybių baudžiamuosiuose kodeksuose, kad papirkėjas nori, kad rinkėjas balsuotų pagal jo valią. Ir tada jau yra rinkėjo papirkimas. Manychiau, kad tai padarytų taip, kad pasibaigtų tie žaidimai – įrodinėkit, kad rinkėjui buvo trukdoma pakeičiant jo valią.

Dėl penktojo klausimo, kuriame kalbama apie politinių kampanijų finansavimą, stebėsenos duomenis. Ataskaitoje, kaip aš minėjau, yra pateikta pakankamai detali informacija. Turiu pasakyti, kad Vyriausioji rinkimų komisija yra papildžiusi ataskaitose, kur savarankiški politinės kampanijos dalyviai nurodė lėšas – 32 tūkst. eurų. Mūsų stebėsenos grupės atrado, kad vis dėlto kandidatai buvo šiek tiek, sakykime švelniai, užmaršūs ar kitos priežastys, ir ataskaitas Vyriausioji rinkimų komisija sprendimais papildė. Vienam kandidatui papildėme daugiau kaip 10 %. Tai pripažinome šiurkščiu pažeidimu ir negražinome rinkimų užstato.

Kitos sumos buvo nedidelės. Mes sutikome, kad greičiausiai buvo taip, kad sąskaitos nebuvo laiku išrašomos, ataskaitos pateikimo terminai trumpi, sutikome su kandidato paaiškinimais ir papildymais. Iš principo mūsų Politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius atlieka tikrai detalią informaciją ir ataskaitoje visa ta analizė yra pateikta.

Čia klausama dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos analizės, ar tie kandidatai, aukotojai turėjo lėšų. Sistema pas mus visus tuos dalykus fiksuoja, visa informacija yra Valstybinėje mokesčių inspekcijoje. Mes dar papildomai prašome, ir jie atlieka patikrinimą, ar tie asmenys, kurie aukotojo lėšas kandidatams, turėjo pakankamai lėšų. Tiesa, gal viena problema yra su tuo patikrinimu, kad čia užtrunka laiko. Mes jau nebeturime tokių *falšyvu* aukotojų, išgalvotų aukotojų, kaip anksčiau buvo. Bet turime kitą problemą – tai paslėptą politinę reklamą. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos stebėtojai siūlytų patikslinti apibrėžimus ir nustatyti, kaip tą paslėptą politinę reklamą nustatyti, kad dėl tų klausimų būtų mažiau ginčų. Turime dar ir bylų dėl paslėptos politinės reklamos. Pirmos instancijos teisme mes tas bylas esame laimėję, bet jos yra apskųstos Vyriausiam administraciniam teismui ir galutinio sprendimo mes dar nesame sulaukę.

Yra problemų dėl skolų, kurias politinės partijos turi po rinkimų. Ataskaitoje siūlome, kad vis dėlto reiktų ieškoti mechanizmo, kuris skatintų partijas tų skolų neturėti. Labai geras mechanizmas buvo dalies politinės kampanijos išlaidų kompensavimas. Tada partijoms, kurios turi skolų, nekompensuojame išlaidų. Visiškai neduoti biudžeto finansavimo partijoms, kurios turi kokių nors skolų, mano supratimu, yra neproporcinga priemonė ir ją taikyti nėra gerai, bet štai surasti stimulą, ir čia nereikia papildomų lėšų. Tiesa, mūsų komisijai dėl to atsirastų papildomo darbo, bet tas mechanizmas veikia labai gerai, ir aš labai prašyčiau, ir ataskaitoje mes esame užrašę tarp pasiūlymų, kad tas dalykas būtų labai svarstomas. Jeigu trumpai, iš bendrųjų dalykų aš pasakysčiau tiek.

Dabar pagrindinis klausimas, aš kaip suprantu klausėjus, yra klausimas, ar aš nenoriu atsištatydinti. Iš principo dėl visų tų bėdų, kurias mes turėjome per rinkimus, pats paprasčiausias variantas būtų padėti pareiškimą ir, sakykime, taip tegul ir būna. Bet tai būtų, mano įsitikinimu, Lietuvos rinkimų sistemos, Lietuvos pasiekimų rinkimuose diskreditavimas. Jeigu yra kas nors negerai (galų gale mano kadencija eina į pabaigą ir aš tikrai nesirengiu jos siekti toliau, kad užimčiau tą poziciją), padaryti taip, pranešti, kad pas mus viskas yra blogai, kai mes turime tikrai gana didelį tarptautinį autoritetą, mūsų rinkėjų sąrašų sudarymo sistemos, kiti dalykai yra pavyzdys, tai aš nežinau. Žiūrėdamas į visą tą situaciją vertinčiau taip, kad man pačiam priimti sprendimą imti ir padėti pareiškimą būtų nekorektiška mūsų pačių rinkimų organizatorių atžvilgiu.

Iš tikrųjų mes turime problemų rinkimuose, reikalinga pamaina, bet sakyti, kad mes esame visiškai susikirtę ir mūsų sistema netinkama ir dėl to būtina priimti atsakomybę, aš manychiau, būtų tam tikras netinkamas dezertyravimas ir pasitraukimas, ir bijojimas atsakyti į aštrius klausimus arba bijojimas kritikos. Ačiū. Trumpai būtų tiek.

PIRMININKĖ. Ačiū, gerbiamasis pranešėjas. Į klausimus... pagal mūsų Statuto 209 straipsnio 6 dalį pirmasis galimybę užduoti klausimus turi G. Landsbergis. Ar jūs pageidaujate?

G. LANDSBERGIS (TS-LKDF). Aš, jeigu galima, perleidžiu M. Majauskui.

PIRMININKĖ. M. Majauskas. Prašom.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju, pirmininke, dėkoju ir komisijos pirmininkui. Jūs rinkimus vertinate teigiamai, bet mes pastebime, jog jums vadovaujant rinkėjų aktyvumas išlieka itin mažas. Jeigu pasižiūrėtume į tokias šalis kaip Danija, Švedija, Suomija, ten aktyvumas yra 70–80 %, net jei pasižiūrėtume į kaimynines šalis, Estiją – 64 %, Latviją – 58 %. Mano klausimas būtų toks. Jeigu jūsų komisijai finansavimas būtų padidintas ir, tarkime, jeigu šiuo metu rinkimams skiriama 8 mln., būtų skiriama papildomi 8 mln., ar jūs sugebėtumėte pritraukti, tarkime, papildomus 250 tūkst. rinkėjų, papildomus 500 tūkst. rinkėjų? Ar yra tokių priemonių, kuriomis remdama jūsų vadovaujama komisija galėtų užtikrinti didesnę rinkėjų aktyvumą?

Z. VAIGAUSKAS. Ačiū. Labai geras klausimas. Aš esu įsitikinęs per tą daugybę metų ir kitų valstybių patirtį mačiau, ir mūsų pačių – ne Rinkimų komisijos veikla nulemia rinkėjų aktyvumą. Šiek tiek, 2–3 %, oras taip pat nulemia, bet svarbiausia yra patrauklūs kandidatai, kad yra rinkėjams noras už juos balsuoti, na, nepykite ant manęs, bet partijų stiprinimas, partijų programų stiprinimas, partijų programų pateikimas rinkėjams, kad jie matytų, kurią jie renkasi, ir suvoktų, ką renkasi, mano supratimu, yra geresnis pinigų panaudojimas. Netgi internetiniam balsavimui jeigu jūs duosite pinigų ir priimsite sprendimą, internetinis balsavimas pats savaime, kaip įrodė es-tai, kitų valstybių patirtis, nepadidino rinkėjų aktyvumo.

Du dalykai. Krizė, kada valstybė mato, kad politikai nebesugeba susitvarkyti (dovanokite man už tuos žodžius), tada aktyvumas ateina, žmonės ateina masiškai prie balsadėžių. Aš jau nekalbu apie visokius *feikinius* rinkimus, kur prispaudžia rinkėjus balsuoti šimtu procentu.

Ir kitas dalykas yra tas, kai rinkėjai mato, kad, sakykime, nuo jų pasirinkimo priklauso valstybės ateitis. Mano įsitikinimu, rinkėjai labai dažnai neina balsuoti galvodami, kad dėl jų sprendimo niekas nepasikeis. Čia mums padeda kitą kartą netikusi mūsų žiniasklaidos pozicija, kuri sako: visi jie tokie, nėra už ką balsuoti. Galbūt kada ir kai kurie Seimo nariai į tą dalyką neatkreipia. Visi rinkėjai labai atidžiai žiūri, kokie yra kandidatai, kokios jų programos ir t. t. Pakartotiniuose balsavimuose mes irgi neturime aktyvumo visų pirma dėl to, kad rinkėjai nusprendžia, na, niekas nepasikeis, kad ir ką mes išrinktume. Aš tikiuosi, ir merų rinkimuose, kada lieka savivaldybių tarybos, irgi nebus kažkokio stebuklingo aktyvumo. Bent jau dabar dėl balandžio 23 dienos mes jo nematome.

Taigi, geriau pinigų skirkite, mano supratimu, partijų dotacijoms, partijoms stiprinti, o rinkimams organizuoti tiek, kiek pinigų skirta, nepadės aktyvumui. Galima pakeisti sistemą, užregistruoti balsavimo rinkimuose dalyvauti tik tiems rinkėjams, kurie užsiregistruoja. Kai kuriose valstybėse tokiu būdu tas rinkėjų aktyvumas padidėja 80 %, bet čia irgi nėra kelias.

PIRMININKĖ. Ačiū jums. Toliau klausime pagal frakcijų dydžius. Primenu, kad klausimui – minutė, atsakymui – dvi minutės. Klausia N. Puteikis. Ruošiasi A. Anušauskas. Toliau posėdžiui pirmininkaus A. Nekrošius.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Jeigu Seimas nuspręstų, kad Vyriausiojoje rinkimų komisijoje neliktų partijų atstovo, kaip funkcionuotų apygardų komisijos?

Z. VAIGAUSKAS. Labai geras klausimas. Ačiū. Čia šiek tiek iš kitos srities. Venecijos komisija, t. y. Europos Tarybos Komisija į demokratiją per teisę rekomenduoja, kad valstybių, kurios turi besivystančią demokratiją, geroji praktika, specialios rekomendacijos yra, kad rinkimus organizuoti ir vykdyti turėtų komisijos, sudarytos iš partijų, kad pačios viena kitą prižiūrėtų. Išsivysčiusiose demokratinėse valstybėse, kur problemų... jų vertinimu, kur demokratija įsitvirtinusi, puikiausiai tinka tos komisijos, kurios organizuoja rinkimus, ministerijos, specialiai įkurtos kitos, kur partijų atstovų nėra.

Jeigu mes pereiname prie tos komisijos, aš manyčiau, kad Lietuva, bent mano supratimu, galėtų pereiti, bet reikalingi tam tikri pakeitimai. Ne tik partijų išeliminavimas iš rinkimų komisijų, bet reikėtų padaryti taip, kad čia esančios partijos... Seimas juk iš partijų yra, jūs patys savimi pasitikite kaip Seimas, tai Rinkimų komisija taip pat turėtų pasitikėti. Rinkimų komisija, kuri

neturi didžiosios dalies partijų pasitikėjimo, neturės ir visuomenės pasitikėjimo, nes partijos yra mūsų politinės sistemos esminė dalis.

Kaip tai padaryti? Tai nėra visiškai paprastas dalykas. Reikėtų, kad komisijos nariai dirbtų tik komisijoje, atlyginimą tik iš ten gautų, jeigu ten partijų narių nebūtų, kad jie turėtų darbo garantijas, teiktų ataskaitas. Mano įsitikinimu, partijos tokiu atveju turėtų turėti komisijose Rinkimų komisijos narius su stebėtojo teise, patariamąjo balso teise. Ir tas stebėtojo statusas turėtų būti tam, kad galėtų ten matyti, kas vyksta. Aš mačiau nemažai valstybių patirties, kurios bandė pereiti prie komisijų be partijų sudarymo, ne visą laiką gerai pavykdavo. Arba, sakykime, tie nariai, jeigu atsirasdavo, tai irgi komisijoje... Man patirtis: dirbti, kur yra partijų narių, labai sunku komisijos pirmininkui, teisininkui, bet tada, kada komisijoje daug ginčų, tie sprendimai mažiau kelia problemų gyvenime. Paimkite patį paprasčiausią pavyzdį – apygardų ribų sudarymą. Na, neįmanoma suskirstyti tos paklodės, kad visi būtų patenkinti. Tai lieka balsavimo sprendimas, bet čia turi būti daugybė svarstymų, viešumas ir vis tiek visi... Bent jau surasti, kad 90 % būtų patenkinti, reikia labai daug darbo. Mes faktiškai turėjome aštuonis projektus ir tai, negaliu pasakyti, kad šimtu procentų visi buvo laimingi.

PIRMININKAS (A. NEKROŠIUS, LVŽSF). Norėčiau priminti, kad atsakymui yra ribojamas laikas.

Z. VAIGAUSKAS. Aš labai atsiprašau, kad aš tiek išsiplėčiau su atsakymu.

PIRMININKAS. Kitas klausia T. Langaitis.

T. LANGAITIS (TS-LKDF). Dėkoju posėdžio pirmininkui. Gerbiamas pone Zenonai, jūsų pateiktoje ataskaitoje nurodoma, kad komisija yra nustačiusi atvejų, kai nedeklaruota politinės partijos išlaidų dalis viršijo 10 nuošimčių limitą, o tai laikoma šiurkščiu įstatymo pažeidimu. Ar komisija yra priėmusi sprendimą, kad padarytas šiurkštus pažeidimas, kokie tai rinkimų kampanijos dalyviai ir kokios sankcijos jiems pritaikytos? Čia buvo pirmas klausimas.

Antras. Rinkimų įstatymas nurodo, kad šiurkščiu įstatymo pažeidimu laikomas paslėptos politinės reklamos skelbimas, tačiau ataskaitoje apie paslėptą reklamą net neužsimenama. Ar išties manote, kad tai nėra Vyriausiosios rinkimų komisijos rūpestis?

Trečias klausimas. Ataskaitoje teigiama, kad kelios politinės partijos rinkimų kampanijos laikotarpiu neatsiskaitė su paslaugų teikėjais, kai kurių partijų likusi skola beveik 1 mln. eurų. Ar yra kokie nors reikalavimai skoloms apmokėti ir ar yra partijų, kurios yra negrąžinusios skolų nuo 2012 metų rinkimų?

Ir paskutinis klausimas. Kodėl jūs savo ataskaitoje tik sausai išvardijote, kokie rinkimų kampanijos finansavimo, politinės reklamos pirminiai reikalavimai pažeisti, tačiau nepateikėte jokių apibendrinimų, išvadų, nors to reikalauja įstatymas?

PIRMININKAS. Laikas.

T. LANGAITIS (TS-LKDF). Mes iš visuomeninių organizacijų gauname geresnius (glaustus) apibendrinimus su lentelėmis apie apžeidimus negu iš jūsų. Dėkui.

Z. VAIGAUSKAS. Labai ačiū. Jeigu galima, nuo pirmo. Taip, mes nustatėme šiurkščius pažeidimus, pripažinome šešis pažeidimus. Įstatymas numato, kad tokiu atveju kandidatas netenka rinkimų užstato. Tai M. Muižinikas iš Kaišiadorių. Man atrodo, kad ir spaudoje buvo rašyta.

Dėl kitų klausimų, deja, jūs man susakėte, gal aš ne visus galiu taip detalai atsakyti. Mano vertinimu, ataskaitoje tie klausimai yra išdėstyti, kiek mes įspėjome. Aš jums esu dėkingas už pateiktus pasiūlymus dėl skolų pagal Politinių kampanijų finansavimo kontrolės įstatymą apmokėjimo. Šiuo metu įstatymas nenumato, kad tos skolos, kai žiūri į Civilinį kodeksą, kitus, yra skola, įstatymas numato, kad Vyriausiajai rinkimų komisijai reikia nuolatos pranešti, kad tokios skolos yra. Mes paprastai gauname tuos pranešimus, gauname tai patvirtinančius dokumentus, pavedimų kopijas, kad partijos kandidatas iš savo lėšų tą sumokėjo, ir tas ataskaitas nuolatos skelbiame. Aišku, kad mes turėtume galimybę (dabar kompiuterinė sistema leidžia) ir detaliau skelbti informaciją, ne tik bendrus skaičius, bet ir kai kuriuos išrašus, suvestines paskelbti. Mes siūlytume ir ataskaitoje yra pasiūlyta, kad, sakykime, skolą mes galime fiksuoti ir pranešti, kiek tų skolų liko. Turime ir nuo 2011 metų vieną kitą skolą dar likusias, jos nedidelės, ir šiemet tų skolų yra. Tiesą sakant, mes neturime tokios tragiškos situacijos, kaip kadaise turėjome prieš 15 metų, kai tų skolų kai kurios partijos, kai kurie kandidatai ir Prezidentas turėjo labai didelių.

PIRMININKAS. Laikas!

Z. VAIGAUSKAS. Ir po to buvo labai daug klausimų. Tai aš labai atsiprašau, kad laikas man... Atrodo, į pagrindinius klausimus atsakiau.

PIRMININKAS. Jūsų nori paklausti R. Sinkevičius.

R. SINKEVIČIUS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas posėdžio pirmininke. Gerbiamas pirmininke, aš tiesiog nepamenu Seimo kadencijos, kur nebūtų taisomas Rinkimų įstatymas. Mes pradėjome nuo vieno turo iki dviejų turų, keitėme finansavimo sąlygas, mero rinkimai atsirado ir daug daug tokių smulkesnių pakeitimų, prie kurių VRK privalėjo prisitaikyti ir prisitaikė. Tas prisitaikymas leido sukaupti VRK tam tikrą darbo patirtį toje srityje. Aš norėčiau jūsų, kaip jau patirtį turinčio žmogaus, paklausti, kaip jūs vertinate paralelinio elektroninio balsavimo įtvirtinimą prie dabar egzistuojančios sistemos, ar tai padėtų mūsų piliečiams ir tautiečiams užsienyje, jaunimui ir panašiai? Koks jūsų požiūris ir koks pasiruošimo lygis?

Z. VAIGAUSKAS. Aš labai dėkingas, labai geras klausimas ir ne vieną kartą diskutuotas. Čia kalbama apie internetinį balsavimą. Internetinis balsavimas, gerbiami Seimo nariai, turi vieną fundamentalų skirtumą nuo visų balsavimo formų – tai yra pasitikėjimo balsavimas. Ar jūs pasitikite, kad rinkėjas pats pasirūpintų, kad jam už nugaros niekas nestovės, niekas nepirks iš jo balso? Jeigu pasitikite, estai pasitiki, tai mes galime turėti internetinį balsavimą. Jeigu jūs manote, kad rinkėjas gali balsuoti kontroliuojamoje aplinkoje, tuomet balsuoti internetu mes neturime jokių galimybių. Balsavimas rinkimuose iš viso tam tikrą pasitikėjimo elementą turi, visuomenė pasitiki savimi, kad sugebės suskaičiuoti balsus, sugebės nustatyti rezultatą.

Dėl internetinio balsavimo. Kada išlieka slapto balsavimo reikalavimai, atsiranda dar vienas – pasitikėjimo elementas. Visi kiti dalykai yra techniniai dalykai. Aš galiu pasakyti, jie yra pasiekiami, šiuolaikinės šifravimo, dešifravimo sistemos, kriptografinės sistemos garantuoja jums tą dalyką, kad gali būti slaptas balsavimas. Estai tą įrodė praktikoje, kitos valstybės tą įrodo praktikoje, bet kai kiekviena kriptografija, kur vieni siekia paslėpti informaciją, kiti siekia ją atskleisti, yra tam tikros rizikos elementas, kad gali būti kokių nors nedorų žmonių ir išviešinti tą paslaptį. Čia reikia nemažai patirties, bet visi tie dalykai yra pasiekiami.

Svarbiausias dalykas yra rinkėjų pasitikėjimas. Jeigu mūsų visuomenė pati savimi pasitiki, Seimo nariai pasitiki rinkėjais, mes galime eiti prie balsavimo internetinio. Kol to pasitikėjimo nėra, o čia pavojus atsiranda, mano įsitikinimu, daugiausia dėl pasitikėjimo. Aš vis dėlto siūlyčiau Seimui pasitikėti. Tas pasitikėjimas estams atsiperka dešimteriopai – kaip ir valstybės pavyzdys, ir kartu rinkėjams apsimoka. Mes pasitikime mūsų užsienyje esančiais rinkėjais, kuriems nusiunčiame voką, ir jie balsuoja nekontroliuojamoje aplinkoje ir neturime didelių problemų.

PIRMININKAS. Laikas!

Z. VAIGAUSKAS. Manysčiau, kad internetinis balsavimas pas mus irgi yra pribrendęs ir mes galėtume rinkėjais pasitikėti.

PIRMININKAS. Jūsų norėtų paklausti A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (LSF). Sveiki. Dėkoju posėdžio pirmininkui už suteiktą žodį. Aš noriu pasiteirauti jūsų tokio klausimo. Kai mes kalbame apie tai, kad VRK reikia atsisakyti partijų atstovų, galbūt būtų prasminga atverti ir apylinkių komisijas ne tik partijų atstovams, bet ir apskritai platesnei visuomenei? Man teko susipažinti, kaip veikia rinkimų komisijos Kanadoje. Ten į komisijas, į komisijų narius yra viešai, atvirai kviečiami žmonės prisijungti dirbti. Ypač tai yra populiariau tarp jaunų žmonių, nes studentai ir kiti gali ne tik šiek tiek užsidirbti už tą darbą, bet ir pamato, kaip veikia demokratija. Kokia jūsų nuomonė į apskritai VRK rinkimų procesų atvėrimą ne tik partijų atstovams, bet ir visiems kitiems žmonėms?

Z. VAIGAUSKAS. Tikrai tikrai teigiama mano nuomonė. Mes kitą kartą turime tam tikrą nuostatą, kad galbūt tie žmonės, atėję iš gatvės, gali imtis kokių nors provokacijų, negerų kėslų, bet aš būčiau labai... Vien to neužtenka. Aš pasakyčiau gal taip trumpai: partijų siūlomų komisijos narių parinkimas valstybei kainuoja pigiau. Tada mums, ko gero, būtų problema su... Atlyginimą reikėtų komisijos nariams padidinti, padidinti mokymų, tam tikrus testavimus, bet, mano įsitikinimu, visam tam mes esame pribrendę, tikrai reikėtų ieškoti būdų daryti.

Ir stebėtojų... Mes, pažiūrėkite, su „Baltosiom pirštinėm“, kol jie neatsirado, turėjome didžiąją problemą. Visi galvojome, kaip taip gali būti – visuomenės, jaunimo atstovai gali stebėti rinkimus nešališkai? Taip, mes matėme nusiskundimų, kad kažkokių šališkumų buvo, bet iš principo „Baltąsias pirštines“ turime vertinti teigiamai. Rinkimų komisijoms irgi buvo (...), kada buvo pagauti pageriantys komisijos nariai, bet vis tiek, aš manau, kad tai yra žymiai geriau. O kaip padaryti, kad visuomenė ištrauktų kiek galima daugiau ir į komisiją... Jie dabar irgi per partijas ištraukia, bet tai, ką jūs siūlote, būtų dar geresnis variantas.

Bet jeigu mes eisime, komisijas formuosime per profesines organizacijas, per mokyklas, bus blogai. Mes turėsime pavaldžias komisijas. Mes matome, kaip Baltarusijoje formuojamos komisijos pagal vertikale. Ten komisijos pasitikėjimo visuomenėje neturi. Spręsti klausimą rinkimuose... Dovanokite man už daugžodystę, gerbiamas pirmininke, bet problema yra ta – rinkimuose lengvų atsakymų nėra. Visos problemos – velnias slypi detalėse ir jos tiek pridaro nemalonumų, kad niekam mažai nepasirodo. Ačiū už klausimą. (*Šurmulys salėje*)

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausti laikas baigėsi. Dėkojame Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkui.

Tęsiame toliau darbotvarkę.

Z. VAIGAUSKAS. Labai ačiū jums.

15.32 val.

Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 47, 57, 100, 101, 105 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo II dalies II skyriaus papildymo trečiuoju¹ skirsniu įstatymo projektas Nr. XIII-496 (*pateikimas*)

PIRMININKAS. Kitas darbotvarkės 2-2 klausimas – Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 47, 57, 100, 101, 105 straipsnių pakeitimo ir įstatymo II dalies II skyriaus papildymo trečiuoju¹ skirsniu įstatymo projektas Nr. XIII-496. Pranešėjas – viceministras D. Matuiza. Pateikimas.

D. MATUIZA. Laba diena. Teikiame Lietuvos administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo projektą. Minėtu projektu siekiama reglamentuoti grupės skundo administraciniame procese atsiradimą. Priėmus įstatymo projektą, atsirastų galimybė 20 ir didesnei fizinių bei juridinių asmenų grupei kreiptis į Administracinį teismą (...) reiškiančių vienerių reikalavimus administracinėse bylose. Priėmus minėtą įstatymo projektą, sutrumpėtų administracinių bylų procesas, būtų užtikrinta vienoda teismų praktika tokiose bylose ir sumažintos administracinių procesų sąnaudos. Manau, tiek. Jei turite klausimų...

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Jūsų nori paklausti A. Skardžius.

A. SKARDŽIUS (*LSDPF*). Ačiū. Gerbiamas pranešėjau, sakykite, jūsų teikiamam projektui įgyvendinti ar paskaičiuota, kiek reikės biudžeto lėšų?

D. MATUIZA. Biudžeto lėšų nereikės, nes ar individualiai, ar vienu metu tų pačių pareiškėjų skundas būtų nagrinėjamas, tai teismas vis tiek dirbtų.

PIRMININKAS. Daugiau klausimų nėra. Pranešėjau, galite užimti savo vietą.

Nuomonė už, nuomonė prieš. Nuomonė prieš – K. Masiulis.

K. MASIULIS (*TS-LKDF*). Atsisakau.

PIRMININKAS. Atsisako. Tada kviečiu balsuoti dėl viso įstatymo projekto.

Balsavo 86 Seimo nariai: už – 85, prieš nėra, susilaikė 1 Seimo narys. Įstatymo projektui po pateikimo pritarta. Siūlomi komitetai: Teisės ir teisėtvarkos komitetas kaip pagrindinis, papildomų nėra. Siūlymų taip pat nematau. Siūloma svarstyti birželio 6 dieną.

15.36 val.

Civilinio proceso kodekso 739 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-4370(2) (*pateikimas*)

Kitas darbotvarkės 2-3 klausimas – Civilinio proceso kodekso 739 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-4370(2). Pranešėjas – N. Puteikis. Pateikimas.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Iš ryto kalbėjome apie emigraciją. Man labiausiai patiko jauniausios liberalų atstovės pasisakymas, ji pasakė, kad *do it* – darykime ką nors. Išgirdau jos raginimą ir noriu ką nors padaryti. Noriu kreiptis į Seimą ir prašyti, kad jūs svarstytumėte tokį svarbų klausimą, kiek antstolis gali palikti Lietuvos gyventojui pinigų. Tie, kurie galvoja tikrai apie vidutinę klasę arba turtingus žmones, šitos dalies nesupras, bet aš jums priminsiu istoriją, kurią jūs turėjote matyti per televiziją: neišgali mama su nepilnamete dukra gyvena Šiauliuose socialiniame būste ir Šiaulių miesto savivaldybė, nepaisydama daugelio Seimo narių pastangų, televizijos, žurnalistų pastangų, joms pagalbos neteikia todėl, kad neišgalios mamos neišgalumo pensija ir alimentų dalis, tenkanti dukrai, sudėjus kartu ir padalinus iš dviejų, išsina daugiau negu 102 eurai.

Pagal prieš tai buvusias dvi koalicines Seimo daugumas ir Vyriausybės, iki šiol buvę socialinės apsaugos ministrai manė, kad 102 eurai per mėnesį vienam žmogui, vienam šeimos ūkio nariui yra ta suma, kuri leidžia jam sumokėti komunalinius, neįklimpti į skolas ir nusipirkti maisto. Ačiū Dievui, atsirado naujas ministras, ačiū Dievui, priėmė ir išgirdo patarėjo R. Lazutkos paprotinimus. Ačiū Dievui, kad užsakė mokslinį tyrimą ir nustatė, kad 248 eurai yra ta riba, nuo kurios žmogus pradeda badauti.

Dabar žiūrėkime, kaip veikia privačių antstolių institucija ir Aukščiausiojo Teismo išaiškinimai. Civilinio proceso kodekso straipsnis leidžia jiems išieškoti iš skolininko, jeigu yra du vykdomieji raštai, 50 % jo pajamų.

Kaip tai atrodo gyvenime? Pavyzdžiui, žmogus gauna 200 eurų pensijos. Kaip suprantame, jis už 200 eurų pragyventi negali, jam neužtenka, jis už kažką nemoka, dažniausiai nemoka už šildymą. Šilumos tinklai paduoda jį į teismą ir gauna pirmą vykdomąjį raštą. Žmogus įsiskolina, pavyzdžiui, už elektrą. Jį paduoda į teismą, jis gauna antrą vykdomąjį raštą. Štai žmogus, kuris šiaip su 200 eurų per mėnesį nepragyventų, priverstas gyventi už 100 eurų, nes du kartus po 50 iš jo pasiima antstoliai. Taip yra įtvirtinta Aukščiausiojo Teismo praktikoje, kad nuo bet kokių pajamų galima išieškoti maksimumą – 50 %. Lietuvoje aš neturiu tokios statistikos, bet iš žmonių skaičiaus, kurie kreipiasi į mane ir rodo dokumentus, kad jie turi štai tokią situaciją, apie kokią aš jums pasakoju, yra tikrai daug tūkstančių žmonių. Dalis tų žmonių, ypač jeigu jaunesni, turi neįgalius tėvus, ir jie dirba, turi mažamečių vaikų, vyras su žmona dirba, išlaiko tėvus. Jų visas šeimos pajamas padalinę iš narių skaičiaus mes vis tiek gauname kur kas mažesnę sumą, negu dabar nustatė Socialinės apsaugos ministerija, tai yra ne nustatė, o paskelbė.

Realiai viskas išvirsta į tokią situaciją, kad daugybė, tūkstančiai žmonių Lietuvoje šitos sistemos yra kankinami ta prasme, kad po antstolių priimtų veiksmų, aš kalbu apie žmones, įsiskolinusius už komunalinius patarnavimus, jiems lieka mažiau negu 100 eurų. Mano šitos pataisos esmė, kad mes nustatytume tam tikrą protingą ribą, kuri neleistų žmogaus kankinti. Na, viduramžiais skolininkus tupdydavo į specialų skolininkų kalėjimą, bet skolininkų kalėjime maitindavo, kad žmogus nemirtų.

Europos Sąjungoje neišsivaizduojama, kad valstybė sukūrė sistemą, kur naudodama įvairius mechanizmus ir privačius antstolius ir nustatydamas siaubingai žemą pinigų sumą, nuo kurios prasideda valstybės pagalba, kankina tūkstančius žmonių. Dažniausiai tai yra žmonės, negalintys apsiginti, žmonės, turintys mažesnę išsilavinimą, jaunos šeimos, turinčios mažų vaikų ir išlaikančios neįgalius tėvus ar uošvius.

Taigi mano pasiūlymas yra tą ribą pakelti, ribą pakelti taip, kaip dabar siūlo Socialinės apsaugos ministerija. Aš siūlau įvesti Civilinio proceso kodekse sąvoką „absoliutaus skurdo riba“. Čia yra pateikimo stadija, jeigu jūs pritartumėte iš principo, kad tą sumą, kuri turi būti paliekama žmogui pragyventi, reikia didinti, sąvoką galima keisti, galima vartoti kitokią sąvoką, galima naudoti kitokią sumą, galima naudoti kitokius skaičius. Bet negalime palikti daugybės žmonių tokioje situacijoje, kokioje jie dabar yra kankinami.

Aš pabrėšiu, kalbama ne apie sukčius, kurie tuo verčiasi, t. y. specialiai įsiskolina, paima prekių už 10 tūkst. eurų ir po to iš jų antstoliai nieko negali išieškoti. Sukčiai visada pasiruošia ir savo vardu neturi nei turto, nei pajamų, nei deklaruotos gyvenamosios vietos. Aš kalbu apie dorus ir sąžiningus žmones, kurie gyvena iš sovietmečio jiems atitekusiųose privatizuotuose butuo-

se, kurie yra pensininkai, dažniausiai neįgalūs, sergantys, ir apie jaunas šeimas, turinčias daugiau negu du vaikus.

Tai mano pasiūlymas – įveskime sąvoką „absoliutaus skurdo riba“ arba kokią nors kitą sąvoką ir nustatykite, kad šita suma bet koku atveju žmogui paliekama.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys R. Žemaitaitis.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, gerbiamas posėdžio pirmininke. Iš tikrųjų aš pasigedau vieno dalyko. Pasigedau *minimum* dar kokių 17–18 teisės aktų, nes jūs ką tik paminėjote, kad yra nustatyta skurdo riba, ir nustatė, pasak R. Lazutkos. Kaip valdančiosios daugumos atstovas, tai turėjo būti ir Pensijų įstatymas, Valstybinių pensijų, Vidutinio darbo užmokesčio, Minimalios algos, kartu turėjo būti vidutinių remiamų pajamų dydžio nustatymas. Kolega, kodėl jūs to neteikiate? Kaip čia dabar yra?

Kitas dalykas. Mane šokiravo vienas dalykas. Jūs pasakėte, kad žmogus (...) badauti. Jūs šiandien turite informacijos apie priteistus alimentus ir vaikų išlaikymą ir kiek Lietuvoje badauja vaikų dėl rujojančių tėvelių, kurie paliko savo vaikus, ir jie neoficialiai dirba, gauna kelis šimtus eurų pajamų ir antstolis nesugeba išieškoti, o Garantinis ir vaikų fondas (nei daug, nei mažai) kiekvienais metais 7 mln. tokių tėvelių dėka išmoka iš mūsų mokesčių mokėtojų pinigų? Tai kaip, jūs įsivaizduojate, tas jūsų įstatymas veiks šiuo atveju?

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Į pirmą klausimą atsakau. Taip, be abejo, jeigu būtų nuspręsta įvesti naują sąvoką, tai reiktų antroje svarstymo stadijoje tuos įstatymų projektus parengti, bet galbūt po pateikimo, jeigu jūs pritarsite, gali būti nuspręsta sieti su konkrečiu skaičiumi, pavyzdžiui... Remigijau, aš jums atsakau. Galima sieti su vidutine mėnesine alga, galima sieti su minimalia mėnesine alga. Aš pristatydamas projektą pradėjau nuo to, kad galimi įvairūs variantai, tiesiog mano tikslas yra padidinti tą ribą.

Dabar antroji dalis dėl besislapstančių alimentininkų. Taip, jūs visiškai teisingai tą reiškini konstatuojate, problema yra tai, kad tėvas, kuris ruošiasi nemokėti alimentų, atsikrato viso turto, išsideklaruoja ir yra nebepagaunamas. Ta prasme šita pataisa niekaip jų nepaveiks, jie prieš nusprendami nemokėti, kaip ir kiti sukčiai, susitvarko taip, kad antstoliai nieko negalėtų padaryti.

Bet mano projektas skirtas ne sukčiams, o sąžiningiems žmonėms. O su sukčiais gerai kovojama latviai. Praeitoje kadencijoje buvo iš šitos tribūnos siūloma perimti latvių pavyzdį. Jeigu latvis, Latvijos pilietis ar pilietė, nemoka alimentų, jam nebeišduodami įvairūs dokumentai, pavyzdžiui, automobilio techninis pasas, vairuotojo teisės ir panašiai.

Taigi aš noriu pasakyti, kad projektas skirtas silpnajai pusei apginti. Nes, pavyzdžiui, tas atvejis dėl Šiaulių. Taip, vyras yra pasislėpęs, išsideklaravęs, užsienyje kažkur nelegaliai dirba, alimentų nemoka, o Vaikų išlaikymo fondas išieško, jeigu neklystu, ne daugiau kaip pusantro procento. Bet šito projekto tikslas – ginti negalinčius emigruoti, negalinčius palikti buto, negalinčius palikti vaikų arba negalinčius palikti sergančių tėvų ar uošvių.

PIRMININKAS. Klausia A. Salamakinas.

A. SALAMAKINAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiamas kolega, na, kažko trūksta tame įstatyme, bandysiu paaiškinti ko. Sakysime, nemoka už komunalines, už elektrą, už šilumą, už atliekų išvežimą ir, vadinasi, ta skola kaupiasi. O kaip toliau? Juk tos organizacijos, kurios teikia jam šitas paslaugas, ar į skolą nurašys, ar visiems bus padalinta, tiems, kurie mokūs, ta skola, ar jinais liks anūkams ir vaikams?

Antra klausimo dalis. Ar nesukursime precedento visiems nemokėti, jeigu tu turi, štai sakysime, tiek pajamų, kaip jūs nurodote tą sąvoką, tai tada visi, kurie tiek pajamų gauna, išvis už nieką nemokės. Aš kalbu apie komunalines, šilumos teikimą ir visa kita.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Dėl komunalinių tikrai visi skolų išieškotojai, turiu omeny šilumos tinklus, vandenį ir RATC'us – šiukšlių išieškotojus, jie nė vienos aukos nepalieka, įstatymai neleidia nurašyti skolų, tos skolos persekios iki mirties ir perims, jeigu turtas atiteks paveldėtojams ir jie sutiks perimti, tėvų ar uošvių tuos įsiskolinimus paveldėdami turtą. Tai šiuo atveju niekas jokių nuostolių nepatirs.

Premjeras aiškino dėl PVM lengvatos šildymui atsisakymo, jis sakė, kad bus sukurti kompensaciniai mechanizmai, kada vienkartinėmis arba periodinėmis išmokomis tokioms šeimoms,

arba tokiems bėdžiams, būtų galima kompensuoti netektis dėl PVM šilumai padidrinimo. Tai čia turbūt veiktų analogiška sistema.

Tų žmonių skaičius nėra šimtai tūkstančių, bet jų yra tikrai daugiau negu tūkstantis. Savivaldybės grąžina, savivaldybės nepanaudoja bėdžiams remti daugiau negu pusės sumos dažniausiai. Jeigu mes visi politiškai susitartume ir priimtume atitinkamus įstatymus, o Finansų ministerija įvestų drausmę ir neleistų savivaldybėms socialinei rūpybai ir socialinei paramai nepanaudotas lėšas investuoti į kelius ir šaligatvius, tai mes iš tų pinigų galėtume visus tokius atvejus, apie kuriuos jūs klausiate, sutvarkyti. Tiesiog Socialinės rūpybos skyrius imtų vieną šeimą ir parašytų pažymą savivaldybės specialiajai komisijai ar vienkartinę pašalpą... visos skolos grąžinamos ir nenurašomos, o grąžinamos iš specialaus fondo paslaugų teikėjams. Šiaip ta praktika kai kuriose savivaldybėse veikia, bet daugelyje neveikia. Tai mano pataisa suaktyvintų bendrą praktiką visoje Lietuvoje. Be abejo, pataisa įmanoma tik tokiu atveju, jeigu Socialinės apsaugos ministerija per daug nedels su absoliučios skurdo ribos nustatymu arba kitais panašiais rodikliais, su kuriais mes galėtume sieti šitą pataisą.

PIRMININKAS. Klausia J. Olekas.

J. OLEKAS (*LSDPF*). Ačiū, pirmininke. Gerbiamas kolega, aš dviem aspektais noriu paklausti. Jūs paminėjote varganai gyvenančius vyresnius žmones ir jaunas šeimas, auginančias du vaikelius. O jeigu šeima augina vieną arba viena mama augina vieną vaiką, čia jie liktų už borto, reiktų dar kažką keisti?

Ir antra klausimo dalis būtų. Ar nebūtų geriau siūlyti kokį nors kintamą dydį, kad kiekvieną kartą nereikėtų eiti į tribūną susiejant jį, kaip jūs minėjote, su absoliutaus skurdo ar kitokiu skaičiumi, kuris kistų kintant gyvenimui? Ačiū už atsakymus.

N. PUTEIKIS (*LVŽSF*). Taip, pavyzdį dėl šeimos su dviem vaikais ir uošviais arba tėvais pensininkais, arba dažnai sergančiais, aš paminėjau todėl, kad jeigu vyras ir žmona dirba už minimumą ir turi du vaikus, tai padalinę jų bendras pajamas iš keturių mes gauname pinigų sumą, kuri pagal mūsų dabartinius įstatymus yra pakankama jiems pragyventi, bet iš tikrųjų nepakankama pragyventi. Aš čia tik dėl to pasakiau, kad jeigu yra vienas vaikas, o, pavyzdžiui, turi tris uošvius per vyrą ir žmoną kartu paėmus, tai jiems irgi žiauriai sunku, jie atitinka normatyvus, bet realiai jiems tenkanti lėšų suma yra daug mažesnė nei normalus pragyvenimas. O dėl kintamojo dydžio, taip. Čia, įsivaizduoju, antrosios stadijos reikalas, jeigu pritartumėte pirmajai. Su kuo siejame? Su minimalia alga, su vidutine, su kokiu nors dydžiu, kurį nustatys Socialinės apsaugos ir darbo ministerija? Aš tiesiog norėjau pasiūlyti tą štangą pakelti truputį aukščiau. Kaip ją pavadinsime, čia jau kito etapo klausimas.

PIRMININKAS. Klausia J. Jarutis.

J. JARUTIS (*LVŽSF*). Ačiū, posėdžio pirmininke. Gerbiamasis kolega (aš čia), iš principo priorčiau jūsų tam susirūpinimui dėl skurstančių žmonių pajamų nusavinimo dėl išiskolinimų, bet, kaip sako, mus visus auklėjo, kad skolas reikia grąžinti. Jeigu kalbėtume apie tai, ką jūs sakėte, kad skolų negalima nurašyti, iš principo galima nurašyti, čia jau savininkas tos įmonės gali nuspręsti. Dėl beviltiškų ar neįmanomų išieškoti galima priimti sprendimus. O dėl to, kad savivalda nepanaudoja socialinėms reikmėms skirtų lėšų ir gali siūlyti skolas nurašyti, tai čia nėra teisinga. Iš tikrųjų negali viešaisiais pinigais kas nors dengti kieno nors išiskolinimų. Mano būtų klausimas: kaip vis dėlto su tais ne visai sąžiningais, kurie gilina, gilina tą išiskolinimą, tuos pinigėlius – ir skirtas socialines pašalpas, ir vienkartinės pašalpas paleidžia į kairę, o ne?.. Vis tiek kokia nors tvarka turi būti, negalime mes visų paleisti taip, kad turi skolą ir negali vykdyti savo įsipareigojimų. Antstoliai tą ir vykdo, tiesiog galbūt procentą, galbūt dar ką, bent jau turi būti matomas skolų sumažėjimo progresas, o ne atvirkščiai. Tas, deja, taip ir vyksta, ypač savivaldos lygiu.

N. PUTEIKIS (*LVŽSF*). Pirmiausia noriu pabrėžti, kad aš kalbu apie sąžiningus žmones. Pavyzdžiui, vilnietė, kurios pensija 175 eurai, gyvena 46 kvadratinio metrų bute Vilniuje. Jos pensijos niekaip neužtenka apmokėti komunaliniams ir maistui. Niekaip, be šansų! O jinai yra vieniša, visi jos artimieji yra mirę, įskaitant vaikus. Aš iš konkrečios praktikos sakau. Ir tokių žmonių Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje yra pakankamai. Pagal valstybės sistemą jiems priklauso nulis eurų

paramos. Kitaip sakant, žmogus skursta, badauja, jisai neperka vaistų, jisai serga, po to mes jį vežame į ligoninę ir jo gydymas kainuoja.

Dabar dėl jūsų klausimo dalies, ar savivaldybė gali apmokėti tokio žmogaus išsiskolinimus. Taip, yra specialios komisijos dėl vienkartinų pašalpų ir jos gali pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos paskaičiuotas lenteles lėšas, kurias perveda Finansų ministerija kaip dotaciją socialinei rūpybai ir socialinei šalpai, vienkartinėms išmokoms tokių asmenų, kurie yra sąžiningi (komisija patikrina, ar jis sąžiningas, ar tikrai per mažos pajamos), gali tokias išsiskolinimų sumas, išsiskolinimus už komunalines paslaugas sumokėti. Tai vyksta konkrečiai savivaldybėse, bet ne visos tai taiko. Kai kurios netaiko ne todėl, kad yra žiaurios, o todėl, kad socialinės apsaugos ir darbo ministrai iki šiol manė, kad 102 eurai yra ta suma, kurios per mėnesį žmogui pakanka. Pataisius, 102 eurų dydį padidinus, iš karto komisijos pradės veikti ir sąžiningiems žmonėms padėti. Komisijos nepadės nesąžiningiems žmonėms, tiesiog komisijos atsisakys apmokėti jų skolas, jie liks skolingi ir turės kitaip tas problemas spręsti. Bet kokių atveju tos skolos niekur nedings, jos yra nenurašomos.

PIRMININKAS. Dėkojame. Jūsų laikas klausti baigėsi. Dėkojame pranešėjui. Nuomonė už, nuomonė prieš. Viena nuomonė už – P. Gražulis.

P. GRAŽULIS (TTF). Gerbiamieji Seimo nariai, aš manau, kad po pateikimo reikėtų pritarti. Kaip jūs žinote, socialinėms reikmėms tikrai nemažas sumas sutaupo savivaldybės ir tokiems žmonėms, kurie tikrai turi mažas pajamas, galėtų padengti ir tokias komunalines išlaidas. Žiūrėtų pačios savivaldybės, kad nebūtų savivaliavimo ir piktnaudžiavimo, apgaudinėjimo, nes šiandien mes Europoje jau esame nuo galo pirma valstybė, kur skurstančiųjų skaičius jau siekia 30 %. Tai būtų vienas mažas žingsnis, kaip galbūt bent šiek tiek sumažintume skurstančiųjų skaičių arba pamažintume to skurdo našlą tiems, kurie turi mažiausias pajamas, žmonėms su negalia ar panašiai. Siūlau pritarti po pateikimo. Komitetas patobulins, atsižvelgs į Seimo išsakytus klausimus, samprotavimus, manau, kad tas įstatymas laiku ir reikalingas.

PIRMININKAS. Dėkojame. Nuomonė prieš – R. Žemaitaitis.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Aš iš tikrųjų nesu prieš tokį projektą, bet aš esu prieš tam tikrus loginius, finansinius ir teisinius dalykus. Tai yra du skirtingi dalykai. Aš labai džiaugiuosi, kad Seimo nariai ir kandidatai į Prezidentus kalba apie socialinės atskirties mažinimą ir panašiai, ir panašiai. Negi jie nesupranta paprasto, elementaraus dalyko? Aš sumečiau, dabar staigiai sėdėjau ir suskaičiavau, tai, apie ką jūs kalbate, per metus sudaro apie 7 mln. eurų. Dėl šių 7 mln. eurų komunalinių paslaugų kandidatas į Prezidentus ir kolega Seimo narys siunčia informaciją, kad tiems, kurie sąžiningai mokate komunalinius mokesčius, t. y. už šildymą, už vandenį... Kainų ir energetikos komisija tiems, kurie nemoka, padidins tarifą, nes, kaip patys puikiai žinote, esate savivaldybininkai, kas esate meras, kas esate taryboje, kiekvienais metais šilumos ūkio direktorius ateina į tarybą ir sako, prašome patvirtinti šilumos kainą, ir yra viena lentelė, tai yra skolos, o skolos yra arba iš banko paimamos paskolos, o kada paimi paskolą, palūkanas apmoka gyventojai. Tai, kaip suprantu, kandidatas į Prezidentus dabar pasiūlė dėl šių, kurie yra piktybiški, kurie nieko nenori mokėti, jūs nemokėkite iki absoliutaus skurdo ribos, iki 300 eurų, o paskolas ir palūkanas dengs tie žmonės, kurie dirba sąžiningai. Ir ta vargšė moteris ar vargšas vyras, kuris dirbo už minimalią algą, apmokės, tas, kuris gauna pinigų už neįgalumą, apmokės, tai klausykite. Tai čia socialinę atskirtį jūs mažinate? Sėkmės mažinant!

PIRMININKAS. Dėkojame. Balsuojame po pateikimo. Kas palaikote įstatymo projektą, balsuojate už, kas nepritariate, balsuojate prieš arba susilaikote.

(Šurmulytės salėje) Kitas klausimas.

Balsavo 95 Seimo nariai: už – 74, prieš – 2, susilaikė 19. Įstatymo projektui po pateikimo pritarta. Siūlomi komitetai: Teisės ir teisėtvarkos komitetas kaip pagrindinis, papildomi... A. Salamakinai. Prašau.

A. SALAMAKINAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Vis tiek dėl tokių projektų bent jau Vyriausybės išvados reikėtų, nes tai yra finansai.

PIRMININKAS. Ar sutinkate prašyti Vyriausybės išvados bendru sutarimu? Taip, sutinkate. Dėkoju.

Papildomų niekas nesiūlo. Siūloma svarstyti birželio 27 dieną.

15.58 val.

Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-283 (pateikimas)

Darbotvarkės 2-4 klausimas – Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-283. Pranešėjas – N. Puteikis. Pateikimas.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). To klausimo tęsinys, tik dabar susijęs ne su pajamomis, o su turtu. Šiandien Civilinio proceso kodekse nustatyta, kad jeigu tie bėdžiai, apie kurios aš kalbėjau prieš tai pateikdamas klausimą, turi kad ir mažą butą, susikaupus, pavyzdžiui, 2031 euro skolai, antstoliai šį turtą gali parduoti iš varžytinių. Mes gauname tokią keistą situaciją, kad vienišas pensininkas negauna savivaldybės specialios komisijos paramos, nes Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nustačiusi per žemą pragyvenimo lygį, tada tą pensininką išvarome į gatvę ir jis atsiduria kurioje nors savivaldybės globos įstaigoje, todėl mokesčių mokėtojai moka kur kas daugiau, negu jis gyventų vienas savo bute. Tokie atvejai taip pat, jų yra daugybė, ir aš vėl pabrėšiu, kad kalbu apie sąžiningus žmones, nes nesąžiningi žmonės, prieš atlikdami aferą, savo turtą perrašo kitiems asmenims nepanašiomis pavardėmis.

Kalbama apie labiausiai pažeidžiamus žmones, kurie mažesnio išsilavinimo arba sergantys, ar vyresnio amžiaus, dažniausiai vieniši arba visiškai vieniši. Dabar jau eina tokia banga tėvų, kurių vaikai išvažiavo į anglijas ir airijas ir kurių santykiai su tėvais buvo įtrempti. Tai jie savo tėvų neparemia, ir tie iš savo pensijos tų būstų neišlaiko. Paskutinį kartą šita riba, nuo kurios buvo galima atimti paskutinį būstą, buvo keliama labai seniai. Aš siūlau grįžti prie šito klausimo. Čia juk nėra tie skaičiai absoliutūs, aš tiesiog siūlau priimti tokią kryptį, kad Seimas politiškai apsisprendžia svarstyti šitą klausimą ir pakelti tą ribą, nes dabartinė 2030 eurų – išsiskolinai komunalinių paslaugų, ypač didmiesčiuose, ir iš tavęs tą būstą atima. Aš siūlau šitą ribą kelti. Mano projekte 10 tūkst., bet tai yra pateikimo stadija. Tai vėlgi tuos visus dalykus būtų galima svarstyti komitetuose, prieš tai dar gavus Vyriausybės išvadą. Viena tikrai žinau, kad 2030 eurų yra per maža riba, aš siūlau ją kelti.

PIRMININKAS. Dėkojame. Jūsų nori paklausti A. Anušauskas.

A. ANUŠAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiamasis kolega, nors nepaminėjot, kiek čia iš principo tokių varžytinių vyksta, minėjote, kad labai daug, norėjau pasitikslinti. Ar ši siūloma formulė penkis kartus, jeigu neklystu, padidinti tą sumą, nuo kurios prasideda išvaržymas vienintelio buto, tinkama, nes, sakysime, rajonuose, kažkur atokiau, būstai kainuoja labai mažai, Vilniuje labai daug. Ir šiuo atveju Vilniuje yra vienos galimybės, o rajonuose jau kitos galimybės, pavyzdžiui, keičiant būstą. Ar ši formulė negali būti kažkokia kitokia?

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Visiškai su jumis sutinku. Taip, 10 tūkst. aš įrašiau desperatiškai praeitoje kadencijoje, kai analogiški projektai buvo nuolat atmetami, tai aš įrašiau tam, kad jus sukrėčiau. Šiuo atveju jūs pastebėjote šitą provokaciją. Jūsų pasiūlymas tikrai labai geras, mes galime pasiimti kažkokį tam tikrą išmatuojamą dydį, kuris kinta laike, kažkas tokio panašaus kaip registrų centrai keičia koeficientus, atsižvelgdami į rinkoje esamus sandorius. Galėtų būti kažkoks dydis, aš šiandien nepasiruošęs pasakyti konkrečiai, koks variantas, bet jūsų variantas tikrai būtų puikus. Taip, 10 tūkst. yra per daug, Teisės departamentas irgi į tai atkreipė dėmesį, kad aš čia per daug nuspaudžiau *gazą*. Tikrai galima jį atleisti, svarstant tolesnėse stadijose, jeigu jūs pritarumėte pačiai kryptiai iš esmės.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys R. Šarknickas.

R. ŠARKNICKAS (LVŽSF). Kolegos A. Anušausko buvo geras pasiūlymas, tikiuosi, į tai sureaguosime. Iš esmės aš jūsų pateikimui pritarsiu iš žmogiškosios pusės. Tačiau aš noriu paklausti vieno dalyko. Yra socialiai remtinų šeimų, tėvų, tačiau ir tie geri žmonės turi silpnę naudotis greitaisiais kreditais ir taip atsiranda išsiskolinimas. Kaip manote, gal būtų galimybė uždėti kažkokį saugiklį, kad tie greitieji kreditoriai atsakytų, baudas mokėtų už tai, kad įvilioja silpnus žmones, nors jie yra geri. Tiesiog pamąstymas.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Taip, jūsų klausimas iš tikrųjų labai susijęs su bendra socialinės apsaugos politika ir mūsų ministerijos pozicija. Latviai tokius klausimus sprendžia paprastai. Socialinės rūpybos tarnautojai vertina kiekvieno žmogaus, kuris pats savimi pasirūpinti negali, riziką, ir labai dažnai priima sprendimus, kad bet kokios to žmogaus pajamos ir disponavimas turtu negalimas be Socialinės rūpybos skyriaus. Kitaip tariant, jeigu, pavyzdžiui, žmogus susirgo alkoholizmu arba jisai tiesiog neturi pakankamo išsilavinimo ir kartais nori nusipirkti kažkokį daiktą išsimokėtina, visus šiuos dalykus latviai sprendžia. Pavyzdžiui, Alytaus rajono savivaldybė neduoda žmonėms, turintiems priklausomybę, jokių galimybių disponuoti pinigais, kuriuos skiria valstybė. Tai čia yra tokių gerų pavyzdžių ir užsienyje, ir pas mus Lietuvoje, visa tai galima pritaikyti. Aš nė kiek neabejoju, matydamas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos komandą, kad taip ir bus.

Bet aš grįžčiau prie pateikimo. Sunku nusipirkti daiktą be pajamų arba turint labai mažas pajamas, kurio vertė būtų, pavyzdžiui, 5 tūkst. eurų. Niekas neduoda, neparduoda tokių daiktų. Čia yra paimta iš gyvenimo pavyzdžių, tai išskolinimai už šilumą. Šilumos kainos Lietuvoje yra beprotiškos, PVM, kurį ruošiasi gražinti mūsų Vyriausybė, yra beprotiškas, ir tuos žmones ištiks visiškai apokaliptė. Kol jie lauks mūsų ministerijos sprendimo, tai jiems bus labai blogai. Aš siūlau bet kokią atvejų pradėti svarstyti pačią kryptį. Čia kalbama apie sąžiningų žmonių gynimą nuo komunalinių paslaugų. Be abejo, kad socialinės rūpybos skyriai ir vaiko teisių apsaugos tarnybos, kai mes perimsime, kai Seimas juos perduos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, įves daug tvarkos ta prasme, kad kiekvienas žmogus bus identifikuotas su savo asmeninėm problemom ir bus taikomas kompleksas priemonių, neleidžiantis jam atsidurti gatvėje, prisiimti papildomų įsipareigojimų arba įlįsti į skolas. Bet čia aš siūlau tokį saugiklį, siūlau saugiklį, nes turiu konkrečių asmenų, konkrečių atvejų ir turiu iš praeitos kadencijos ir iš šios kadencijos. Sąžiningi žmonės yra papuolę į siaubingą tragediją, nes susipykę su vaikais, vaikai Anglijoje, išskolinimai už šilumą per dideli. Iš jų atėmė butą, jie iškeldinti į gatvę, ir nieko neįmanoma padaryti.

PIRMININKAS. Klausia J. Varžgalys.

J. VARŽGALYS (LVŽSF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Gerbiamasis pranešėjau, jūs dabar sakote, kad ginate sąžininguosius. Man atrodo, jūs ginate tuos, kurie piktybiškai nemoka. Man daug metų teko dirbti administracijoje ir su šimtais atvejų aš esu susidūręs, ir tai, apie ką jūs kalbate, tai čia yra visi piktybiniai, už šilumą būna išskolinę 10, 12, 15 tūkst. litų ir piktybiškai nemoka. Tas sąžiningas žmogus, kuris negali žiemą susimokėti 300 ar 200 litų, jis po truputį susimoka vasarą, kada nereikia mokėti. Tai čia sąžiningi žmonės. O jūs čia dabar ginate šituos piktybinius.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Nuvažiuokite į Šiaulius pas tą mamą su mergaite, jūs pamatysite naują, modernų merą su modernia komanda, kurie tikrąja ta žodžio prasme jas abi, mamą ir mergaitę, žudo, nes nei euro neskiria kompensacijai, nesudaro skolų išmokėjimo grafiko. Mama yra absoliučiai serganti, visi žurnalistai, kurie ten važiavo, visa tai matė, visi politikai, kurie ten buvo, visa tai matė. Šiaulių miesto mero komandos valia geležinė, jie sunaikins tą šeimą, mama numirs, mergaitė emigruos.

Jūs sakote, aš ginu nesąžiningus. Kolegos, o jūs nepastebėjote, kad visa valstybės represinė struktūra nukreipta į sąžiningus. Nes sąžiningas deklaruoja pajamas, jis niekur nebėga, jis jas gauna į sąskaitas, jis neišsiregistruoja iš turto, iš gyvenamosios vietos, jisai neperleidžia turto giminiams su svetimom pavardėm. Sąžiningi žmonės kenčia tas kančias, ir jiems šakės, nes valstybė pirmiausia drožia ir privatūs antstoliai pirmiausia nudrožia sąžiningus. O nesąžiningi žmonės, apie kuriuos jūs kalbate, kokia čia bėda. Konkrečios savivaldybės Socialinės rūpybos skyrius neskirs pašalpos nesąžiningiems žmonėms. Dabar neskiria nei tiems, nei tiems ir rezultatas yra toks, kad jūs paskui žiūrite išvažiavusiųjų statistiką. Jūs manote, kad nesąžiningi išvažiavo į Angliją?

PIRMININKAS. Klausia E. Pupinis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Iš tiesų kiekvienas įstatymas turi dvi puses, negalima sakyti, kad yra sąžiningų, yra ir nesąžiningų, sunku atskirti sąžiningą nuo nesąžiningo, atsiranda ir gudrių. Bet viena iš problemų yra ta, kad kai kurie žmonės gyvena ne pagal savo galimybes, t. y. turi didelius butus, ir nėra tokios sistemos, kad juos būtų galima pasikeisti. Žmonės paprastai yra tokie konservatyvūs, jų namas, jų būstas, o tokios patirties kaip užsieniuose, kai yra keitimasis, jos nėra. Ar nemanote, kad būtų galima eiti šiuo keliu, tai yra padėti žmonėms keistis į mažesnius butus, jeigu jie sulaukia tam tikrų problemų. Šitoje vietoje galbūt įgalinti savivaldybes, ne tik antsto-

lius, kad jos dalyvautų šioje sistemoje, galbūt padėtų ir tokiu būdu iš dalies padengtų skolas ir sukurtų galimybę nedidinti skolų. Ačiū.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Kolega, ne visai sutinku su jūsų teiginiu. Ten, kur yra seniūnai, bet kuris iš seniūnų pažįsta visus savo seniūnijos gyventojus ir gali be jokių komisijų pasakyti, žmogus sąžiningas ar ne, tam nereikia jokių specialių komisijų. Mieste – taip, sudėtingiau, didmiestyje, Vilniuje tikrai labai sudėtinga. Bet kokioje Klaipėdoje socialiniai darbuotojai tuos savo žmones, kurie yra bėdžiai ir kurie yra sąžiningi, tikrai kiekvieną pažįsta asmeniškai ir gali pasakyti, ką su juo būtų galima daryti. Bet atkreipkite dėmesį, Lietuvoje mes sukūrėme valstybės tarnybą tokią, kuri nenagrinėja konkretaus žmogaus ar šeimos problemų. Nėra taip, kad pasikviestų žmogų ir sakytų: žmogau, tu gyveni 120 kvadratų bute, tai aišku, kad tu tuoj bankrutuos. Tuoj antstoliai iš tavęs tą butą atims. Mes tau nepadėsime, neskirsime tau jokios pagalbos ir nekonsultuosime, kol tu nepasikeisi to buto. Niekas taip nekalba Lietuvoje su žmonėmis. Juos perduoda antstoliams ir antstoliai juos iškelia į gatvę.

Todėl aš vis dėlto siūlau tam tikrus saugiklius. Kol mes reformuosime socialinės rūpybos sistemą ir kol pradės dirbti kiekvienas socialinis darbuotojas su mažesniu žmonių skaičiumi, kai mes suteiksime jiems svertus visokioms deryboms ir pagalboms, kol mes tuos mechanizmus užkursime, aš vis dėlto siūlau svarstyti šitos ribos pakėlimą.

PIRMININKAS. Jus nori paklausti A. Sysas.

A. SYSAS (LSDPF). Ačiū, pirmininke. Gerbiamasis kolega, aš neklausiu apie sąžiningus, nesąžiningus, matau, kad jūs įvaldę atsakymų techniką puikiai. Mano klausimas būtų, kodėl didinate penkis kartus šitą dydį ir ką darysime su būstu, kurio kaina, sakysime, mažiau kaip 10 tūkst.?

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Aš norėjau šokiruoti Seimo narius tuo skaičiumi, atkreipti visų Seimo narių dėmesį ir, man atrodo, tai pavyko. Taip, ta suma per didelė, tai nurodė ir Teisės departamentas. Jeigu pritartumėte kryptčiai ir principui, be abejo, svarstymo eigoje tos ribos būtų mažesnės arba susietos, kaip siūlė A. Anušauskas, su koku nors dydžiu, pagal registrų vertes konkrečioje savivaldybėje. Svarbu pati krypttis. O dėl sąžiningų, nesąžiningų tai... Tie žmonės, kurie dalyvavo nužudant greitkelyje, mes nuotraukose matėme, kokiomis pajamomis jie disponuoja. Čia klausimas yra mums, Seimo nariams.

O mūsų Mokesčių inspekcija nemato tokių žmonių? Visas represinis aparatas krenta ant mano paminėtos šeimos Šiauliuose, bet kažkodėl nekrenta ant tų žmonių, kurie užsikabinę auksines grandinėles, aš turiu omenyje lietuvius pirmiausiai, važinėja baisiai prabangiais automobiliais, gyvendami akivaizdžiai iš narkotikų prekybos dažniausiai. Jie parduoda narkotikus jaunoms šeimoms, kurios po to žudo kūdikius. Mūsų Mokesčių inspekcija, socialinė rūpyba ir antinarkotinės prevencijos priemonės – niekas neveikia. Visas represinis aparatas veikia dėl vienišos pensininės, turinčios 50 kvadratinį metrų butą. Aš siūlau vis dėlto šiek tiek įvesti sąžiningumo. Ir kol mes kreipsime valstybės tarnybas atakuoti nesąžiningus, apginkime šiek tiek sąžiningus.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Klausimai baigėsi. Nuomonė už, nuomonė prieš. Matau, nori paklausti dėl vedimo tvarkos J. Varžgalys.

J. VARŽGALYS (LVŽSF). Aš tik noriu repliką kolegai. Pagal vieną Šiaulių atvejį ir pagal vieną merą negalima spręsti apie visus merus. Savivaldybėse dirba ir merai, ir administracijų direktoriai, ir yra komisijos, kurios tikrai skaudžiai reaguoja į šituos reikalus ir nemeta žmonių į gatvę. Kalbasi ir su antstoliais. Taigi pagal vieną atvejį nespręskime visos respublikos atvejų.

PIRMININKAS. Dėkoju. Nuomonė už, nuomonė prieš. Nuomonė už – P. Gražulis.

P. GRAŽULIS (TTF). Gerbiamieji Seimo nariai, bet iškelta yra problema, pasiūlytas sprendimo būdas. Man atrodo, pagrindinis komitetas tikrai gal pasiūlytų racionalesnių variantų, kaip spręsti tas problemas žmonių, kurie turi mažas pajamas ir kurie negali tiesiog išlaikyti savo būsto. Aš suprantu, kad toks siūlymas, jeigu žmogus negali sumokėti, turėdamas skolos 2 tūkst. eurų, tai kai bus 3 tūkst. eurų (jeigu mes pakelsime), dar labiau nesusimokės. Čia nėra sprendimo būdas. Bet gal pagrindinis komitetas po pateikimo pasiūlytų kokių nors kitokių išeičių? Gal apskritai reikėtų kelti mažiausias pajamas turinčių žmonių pačias pajamas? Gal čia būtų išeitis?

Aš manau, kodėl neleisti po pateikimo pasvarstyti? Pasvarstykime, gal tikrai kils labai racionalių idėjų. Šis kelias tikrai nėra išmintingiausias pagal vieno mero, pagal vieną pavyzdį teikti įstatymo projektą. Bet tikrai yra ne vienetiniai klausimai, matome, skaitome spaudoje, kad išmes-

tos šeimos iš būsto ir panašiai. Todėl po pateikimo galima pritarti. Ir gal pagrindinis komitetas, labiau išgilinęs, pasikvietęs specialistus, siūlys atmesti. Tai būtų racionalus toks kelias.

PIRMININKAS. Dėkojame. Nuomonės prieš nėra. Kviečiu balsuoti po pateikimo. Kas palaikote įstatymo projektą, balsuojate už, kas nepritariate, – prieš arba susilaikote.

Balsavo 100 Seimo narių: už – 74, prieš – 2, susilaikė 24. Po pateikimo įstatymo projektui pritarta. Siūlomi komitetai. Pagrindinis – Teisės ir teisėtvarkos komitetas, taip pat... Prašom, T. Tomilinas.

T. TOMILINAS (LVŽSF). Siūlau dar kaip papildomą komitetą paskirti Socialinių reikalų ir darbo komitetą, kadangi mes svarstome socialinės atskirties klausimą. Gerbiamas A. Palionis siūlė dar Biudžeto, bet pirmininkas man nelabai pritaria. Galbūt užteks vieno papildomo komiteto. Bet jeigu norite, galite, Seimo nary, pasiūlyti pats. Aš siūlau Socialinių reikalų ir darbo komitetą.

PIRMININKAS. Dėkoju. Ar galime pritarti bendru sutarimu šiam siūlymui? Ačiū. Siūloma svarstyti birželio 27 dieną.

Replika po balsavimo – N. Puteikis. Prašom.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Aš norėjau padėkoti visam Seimui ir visoms frakcijoms, nes pirmą kartą matau tokį ryžtą, nepriklausomai nuo partinio bilieta ar frakciškumo. Galų gale pradedame atsigręžti į sąžiningus žmones, ant kurių griūva valstybės represijos. Iš tikrųjų čia labai svarbus posūkis Seimo darbe. Ačiū jums visiems.

16.17 val.

Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-2561 (pateikimas)

PIRMININKAS. Darbotvarkės 2-6 klausimas – Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-2561. Pranešėjas – M. Bastys.

M. BASTYS (LSDPF). Dėkoju, gerbiamasis posėdžio pirmininke. Gerbiamieji kolegos, teikiame Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 42 straipsnio 3 dalies pakeitimo įstatymo projektą, kuriame yra numatyta teikiant skundą praplėsti galimybes pateikti skundą, kitaip tariant, šiandien yra rašytinė galimybė arba saugiu elektroniniu parašu. Dar yra siūloma praplėsti asmeniui teikiant skundą, kad jis galėtų panaudoti elektroninės bankininkystės sistemą ar elektroninius valstybės vartus, ar kitus panašius sisteminius dalykus, kurie yra numatyti elektroninėse sistemose. Tai tiek trumpai. Dėkui.

PIRMININKAS. Niekas nenori jūsų paklausti. Dėkojame.

M. BASTYS (LSDPF). Dėkui.

PIRMININKAS. Nuomonė už, nuomonė prieš. Nuomonė už – T. Langaitis.

T. LANGAITIS (TS-LKDF). Kviečiu palaikyti šį įstatymo projektą. Iš tikro kiekviena tokia priemonė skatina elektroninių parašų naudojimą, kaip kad šiuo metu mano kolegos šalia manęs aptarinėja, kaip jie jau pradėjo naudoti elektroninius parašus. Dėkui.

PIRMININKAS. Dėkojame. Nuomonių prieš nėra. Kviečiu balsuoti. Kas palaikote šį įstatymo projektą po pateikimo, palaikote, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 96 Seimo nariai: už – 95, prieš nėra, susilaikė 1. Įstatymo projektui po pateikimo pritarta.

Siūlomi komitetai: pagrindinis – Teisės ir teisėtvarkos komitetas, papildomų kas nors siūlote?

D. ŠAKALIENĖ (LVŽSF). Ar galėtumėte įtraukti į protokolą. Nespėjau paspausti mygtuko, norėjau balsuoti taip pat už.

PIRMININKAS. Gerai, įtrauksime. Papildomų niekas nesiūlo. Siūloma svarstyti birželio 20 dieną.

16.21 val.

Civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. IX-743 153 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4003 (pateikimas)

Darbotvarkės 2-5 klausimas – Civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. IX-743 153 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4003. Pranešėjas – V. Simulikas. Pateikimas.

V. SIMULIK (LVŽSF). Gerbiamas pirmininke, mieli kolegos, ko gero, daugeliui teko susidurti su atvejais, kai teisiniuose procesuose teismai priima sprendimą Civilinio proceso kodekso numatyta tvarka, kad vyksta rašytinis procesas. Bet viena iš šalių atranda kokius nors dokumentus arba argumentus, kad galėtų papildyti ir kad teisėjams būtų galima pasiūlyti išklausti vieną ar kitą pusę. Tuo atveju, kai yra rašytinis, Civilinio proceso kodekso tvarka yra numatyta, kaip yra pakviečiamos, kaip yra informuojamos pusės, kad toks procesas bus, ir jūsų argumentai, kaip sakant, nebus priimami.

Siūloma papildyti, kad numatytais atvejais yra galimas rašytinis procesas. Šiuo atveju teismo posėdyje dalyvaujantys byloje asmenys nekviečiami ir jame nedalyvauja, bet tik tuo atveju, jeigu kuri nors iš šalių nepareiškia noro dalyvauti. Jeigu nors viena iš šalių, gavusi pranešimą, kad planuojamas rašytinis procesas, sako, kad turi kokių nors dokumentų arba argumentų, ir išreiškia norą, tada teismas gali priimti sprendimą kviešti juos, išklausti puses ir papildyti papildoma informacija. Ačiū. Tai yra kalbama apie žmogaus teisę papildomai teikti gynybai arba kaltinimui papildomus dokumentus, informaciją arba argumentaciją. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Klausti niekas neužsirašė. Nuomonės už, nuomonės prieš taip pat nėra. Kviečiu balsuoti. Balsuojame po pateikimo. Kas palaikote įstatymo projektą, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, prieš arba susilaikote.

Balsavo 89 Seimo nariai: už – 74, prieš – 3, susilaikė 12. Po pateikimo įstatymo projektui pritarta.

Siūlomi komitetai: pagrindinis – Teisės ir teisėtvarkos komitetas. Dėl papildomų siūlymų nėra. Siūloma svarstyti birželio 27 dieną.

16.24 val.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo Nr. VIII-371 4, 10 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-503 (pateikimas)

Darbotvarkės 2-7 klausimas – Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo Nr. VIII-371 4, 10 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-503. Pranešėja – A. Širinskienė. Pateikimas.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Teikiamomis įstatymo pataisomis yra siekiama užtikrinti, kad atsirastų prievolė deklaruoti privačius interesus Lietuvos Respublikos Seimo komitetų patvirtintiems ekspertams, Privalomojo sveikatos draudimo visuomeniniams patarėjams ir Nacionalinės sveikatos tarybos nariams. Šių subjektų deklaracijos taptų viešai prieinamos visuomenei ir kiekvienas su jomis galėtų susipažinti. Manytina, kad toks reguliavimas padėtų skaidrinti tiek Nacionalinės sveikatos tarybos veiklą, tiek ir Privalomojo sveikatos draudimo tarybos veiklą.

PIRMININKAS. Paklausti nori I. Degutienė.

I. DEGUTIENĖ (TS-LKDF). Dėkoju. Gerbiama kolege, gal jūs galite pasakyti, kodėl per šį įstatymą tą reikia daryti, nes yra kitų įstatymų, Viešųjų pirkimų įstatymo kiti straipsniai, kur tie patys medikai, kurie dirba universitetuose, turi deklaruoti, jeigu yra profesoriai, docentai, vyriausieji gydytojai taip pat turi deklaruoti. Ar čia yra koks nors kitoks tikslas?

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Kaip žinote, mes priėmėme sprendimą dėl Nacionalinės sveikatos tarybos sudėties ir iš tikrųjų ten bus situaciją, kai dalis gydytojų, kurie yra Nacionalinės sveikatos tarybos nariai, deklaruos, kita dalis neturės pareigos deklaruoti. Šiuo atveju mes tiesiog suvienodintume visiems sąlygas. O Privalomojo sveikatos draudimo tarybos visuomeniniai patarėjai naujame įstatymo projekte, kurį mes svarstome, jau atsiranda, tačiau ten yra numatyta, kad jie deklaruos interesus, ir Teisės departamentas jau parašė pastabą, kad nėra keičiamas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymas. Šiuo atveju mes nuosekliai vėlgi tiems subjektams numatytume pareigą.

PIRMININKAS. Klausia A. Sysas.

A. SYSAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiama kolege, labai panašus klausimas, ko klausė I. Degutienė. Susidaro toks išpūdis, kad visi, kurie peržengs Seimo slenkstį, ypač einantys į Sveikatos reikalų komitetą, turės deklaruoti. Gal priverskime padaryti visuotinį deklaravimą visiems, kas dirba sveikatos srityje? Kodėl net visuomeniniai patarėjai, ar ne per smulkiai?

A. ŠIRINSKIENĖ (*LVŽSF*). Manau, kad ne per smulkiai dėl tos priežasties, kad Seimo narių visuomeniniai patarėjai jau dabar privalo deklaruoti savo viešus ir privačius interesus. Manau, kad tokios institucijos, kaip Privalomojo sveikatos draudimo tarybos, visuomeniniai patarėjai ekspertai, kurie bus kviečiami teikti ekspertines išvadas, taip pat turėtų deklaruoti interesus, kad jų interesai visuomenei būtų žinomi ir suprantami.

PIRMININKAS. Dėkojame. Daugiau klausiančių nėra. Nuomonės už, nuomonės prieš taip pat nėra. Siūlau balsuoti po pateikimo. Kas palaikote įstatymo projektą, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 91 Seimo narys: už – 79, prieš – 1, susilaikė 11 Seimo narių. Po pateikimo įstatymo projektui pritarta.

Siūlomi komitetai: pagrindinis – Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas, papildomas...

A. BUTKEVIČIUS (*LSDPF*). Atsiprašau, aš buvau už.

PIRMININKAS. Dėkui, užrašysime. Papildomo niekas nesiūlo. Siūloma svarstyti gegužės 2 dieną.

16.28 val.

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-278 (pateikimas)

Darbotvarkės 2-8 klausimas – Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-278. Pranešėja – V. Vingrienė. Pateikimas.

V. VINGRIENĖ (*LVŽSF*). Gerbiami kolegos Seimo nariai, pataisa siekiama išplėsti vienkartiinių pakuočių privalomo užstato sistemą, papildomai įtraukiant visų alkoholinių gėrimų pakuotes į užstato sistemą. Užstato sistema galėtų aprėpti nuo 100 mililitrų iki 3 litrų tarą. Šiuo metu užstato sistema taikoma PET buteliams, skardinėms, taip pat stiklo pakuočių tarai ir tik daliai alkoholinių gėrimų taros. Taip iš esmės susiejama pakuotėje talpinama produkcija ir pakuotės dalyvavimas užstato sistemoje, o teršia juk ne pakuotės turinys, o pati pakuotė. Todėl atliekų tvarkymo sistemos turėtų būti kuriamos diferencijuotai pagal pakuotes ir jų žalą aplinkai, o ne pagal pakuotės turinį.

Formuojant tokią politiką, labai svarbus pirminis atliekų rūšiavimas, tačiau Lietuvoje daugiamilijonines investicijas kainavusi konteinerinė atliekų rūšiavimo sistema sunkiai skinasi kelią ir daug metų neduoda reikiamo efekto, yra apipinta daugybe neskaidrių veikimo schemų, o investuoja valstybė, nors turėtų teršėjas.

Kolegos, planuojama, kad šiemet užstato sistema pasieks 90 % efektyvumą, o papildomai prijungus prie jos ir stiprųjį alkoholį, iš esmės didžioji stiklo pakuočių dalis taptų užstato sistemos dalimi. Tai reikštų, kad ji būtų žymiai efektyviau tvarkoma ir tinkamai apskaitoma. Priėmus įstatymo pataisą, į sistemą patektų apie 200 mln. vienetų pakuočių ir būtų efektyvesnis apie 50 tonų stiklo pakuočių atliekų surinkimas bei sutvarkymas. Siūlomas sistemos išplėtimas labai pagerintų atliekų rūšiavimą ir tik iš dalies modifikuotą dabartinę konteinerinę rūšiavimo sistemą šiek tiek sumažindamas ir taip ganėtinai mažai efektyvios, neskaidrios ir iš esmės mūsų valstybėje iracionalios rūšiavimo surinkimo sistemos dalį, kur įdėtos daugiamilijoninės investicijos neduoda pakankamo rezultato, kurį per vienerius metus jau davė užstato sistema.

Taigi būtina skatinti papildomą interesą rūšiuoti, o užstato sistema ir jos taikymas sukuriant ekonomines prielaidas kiekvienam grąžinti pakuotes į priėmimo vietas ir atgauti pinigus parodė esanti stipriai motyvuojanti visuomenę, o rinka tapo labiau matoma ir skaidresnė. Jau per pirmus metus pasiektas išpūdingas daugiau nei 70 % efektyvumas suponuoja, kad atliekas rūšiuoti galime tikrai turėdami tinkamą motyvą.

Dar vienas svarbus šios pataisos teigiamas aspektas yra alkoholio prieinamumo mažinimas, tai sąlyginės rinkos priežiūros ir apskaitos mokesčių surinkimo aspektas. Įvedus specifinį ženklšinimą, pakuočių grąžinimas per depozito sistemą labai pasitarnautų ir nelegalaus alkoholio srautų sekimams.

Kolegos, taigi motyvų ir teigiamo efekto argumentų daugiau nei pakankama, tačiau tam, kad sistema būtų praplėsta, svarbu atmesti dirbtinius kontrargumentus ir sugebėti atlaikyti spaudimą. Jau dabar aišku, kad dėl šio pasiūlymo kyla didelis atliekų surinkimo ir alkoholio pramonės pasipriešinimas. Pateiktai pataisai prieštaraujama ne dėl vartotojiško ar aplinkosauginio intereso, o būtent dėl jau sukurtų atliekų tvarkymo verslų, taip realiai ir nepagrindžiant pozicijos, kad išplėtus užstato sistemą galėtų kuo nors būti blogiau viešajam interesui. Net patys užstato administratoriaus vadovai iš esmės jokių prieštaravimų tam neteikia, o sėkmingą papildomų pakuočių surinkimą gali technologiškai įgyvendinti tie patys jau dabar veikiantys taromatai.

Mieli kolegos, labai raginu pasisakyti už siūlomą idėją ir pritarti Pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio pataisai, kuria būtų išplečiamas užstato sistemos taikymas ir paskatintas efektyvus atliekų rūšiavimas.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjai. Jūsų nori paklausti E. Pupinis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Norėčiau pasiteirauti, ar iš tiesų techninės galimybės leistų, nes, be to taromato, reikalinga sandėliavimo sistema, nes kiekiai padidėtų, ypač taros, kuri nėra gniuždoma.

Antras dalykas. Ar iš tiesų absoliučios sistemos veikia ir kituose kraštuose, nes kiek teko domėtis, Skandinavijoje ir kituose kraštuose daugiausia buteliai ir tos gniuždomos pakuotės. Ar šiuo atveju šiek tiek nepersistengta ir ne per didelis tempas?

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Manychiau, kad nepersistengta. Ta pati Suomija taip pat taiko ir stipraus alkoholio taros surinkimą.

Dėl techninių galimybių. Kiek teko domėtis, užstato sistemos administratorius su šiek tiek papildomomis investicijomis tikrai galėtų praplėsti ir surinkti, ir tikrai taikyti visą depozito sistemą.

PIRMININKAS. Klausia P. Saudargas.

P. SAUDARGAS (TS-LKDF). Dėkui, gerbiamas pirmininke. Gerbiama kolege, labai suprantamas noras išplėsti neblogai veikiančią sistemą, nes iš tiesų mūsų pakuotės ir pamiškės pašvarėjos, *bambaliai* surenkami atgal. Viskas gerai. Žmonės suinteresuoti. Tačiau visai neseniai atėjo pas mus užstato sistemos administratorius ir vėl iš valstybės prašė 300 mln. savo veiklai užtikrinti. Taigi galbūt tas surinkimas, ką mes ir anksčiau prognozavome... Kuo geresnis surinkimas, tuo mažiau jie gauna grynų pinigų iš karto į savo biudžetą. Ar neatsitiks taip, kad, išgramdžius čia iš to puodo paskutines nuosėdas, valstybei vėl reikės dotuoti šią sistemą? Ar ne geriau ir ne pigiau būtų efektyvinti konteinerinę sistemą skatinant gyventojus rūšiuoti?

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Gerbiamas Pauliau, man atrodo, jau minėjau, kad į konteinerinę sistemą jau daugelį metų investuojama, dirbama, plečiama, tačiau ji tokio efekto nepasiekė kaip užstato sistema per vienerius metus. Dabar mes einame žiedinės ekonomikos įgyvendinimo keliu ir iki 2020 metų turime užtikrinti 50 % atliekų perdirbamumą. Taip rūšiuodami, nemanau, kad mes tikrai pasieksime jį. Užstato sistema tikrai paskatintų ir sumažintų atliekų srautą į komunalines atliekas, taip pat ir deginimą, dėl kurio šiandieną irgi kyla daug diskusijų. Manychiau, kad mes turėtume žiūrėti į pažangesnį pirminio rūšiavimo būdą, nebūtinai skatindami konteinerinę rūšiavimo sistemą, kuri, kaip ir minėjau, yra ydingai tvarkoma. Mes norime šitą tvarkymą išskaidrinti, nes tikrai yra pakankamai problemų toje srityje.

PIRMININKAS. Klausia A. Salamakinas.

A. SALAMAKINAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiama kolege, leiskite suabejoti, ar nelegalus vartojimas bus sumažintas per depozitą. Juk alkoholis yra žymimas banderolėmis. Tai yra vienas iš aspektų.

Antras dalykas. Alkoholio buteliai ar pakuotės kiekvieno gamintojo yra labai įvairios – keturkampis, trikampis, kreivas, dar kažkoks šleivas. Tiems depozito surinkėjams aš neįsivaizduoju, kaip reikės perginkluoti taromata, kad būtų galima visus priimti. Jeigu jis yra apvalios formos, sutinku, galima, bet aš irgi kalbėjau, mažiausiai vien apvalios formos paimti stiklinę tarą reikės apie 3 mln. investicijų. Mažiausiai. Nes praeitoje kadencijoje mes prie tos sistemos (Paulius gerai žino) dirbome ir tai nėra taip paprasta. Jūs rašote, kad investicijų nereikės. Pirmiausia reikės ir gana daug.

Antras dalykas. Ne visą tarą paimsime – tik apvalią. Ačiū.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Labai dėkoju už klausimą. Pirmiausia norėčiau atsakyti dėl nelegalių alkoholio srautų atsekamumo. Vakar kalbėjome su sveikatos ministru ir dar gvildenome vieną

idėją, kad per depozito sistemą mes tikrai galime pritaikyti ir alkoholio atsekamumą. Tai yra nu-
stačius specifinį žymėjimą, kas yra taikoma ir kitose šalyse, kad būtų galima atsekti ir pačius al-
koholio srautus, ir nelegalią gamybą. Aš manau, kad mes tikrai užtikrinsime kaip tik ir perdirbi-
mo, ir gamybos sritis.

Dabar dėl apvalių pakuočių ar taros. Tikrai galima techniškai išspręsti šitą klausimą. Pagrin-
dinė priežastis, kodėl apvalios šiandien taikomos, todėl, kad pagal sukimą nuskaitomas *barkodas*.
Suomijoje ar, atrodo, Estijoje tas klausimas išspręstas – galima dėti *barkodu* į viršų ir tiesiog prob-
lema bus išspręsta. Aš manau, kad techninės galimybės tikrai išsprendžiamos. Užstato sistemos
administratorius tam netgi ir neprieštarauja.

PIRMININKAS. Klausia J. Varžgalys.

J. VARŽGALYS (*LVŽSF*). Ačiū, pirmininke. Gerbiama kolege, kiek aš žinau, jūs šitame procese
jau senokai dalyvaujate. Labai puiku, kad stengiatės. Iš tikrųjų daugelis, kai buvo pirmas etapas:
oi, kaip čia bus, kai įrengs taromatus, ir t. t.? Kai buvo priimta, įrengė ir padarė. Deja, šiandien
mūsų visuomenės dalis ar iškylauja, ar važiuoja mašina, švysteli butelį per langą ir nieko nežiūri.
Ir nieko čia nepadarysi. Nepriversime daryti šito rūšiavimo. Tai, ką jūs dabar teikiate, šitas išspręs
tuos klausimus. Kaip ten priims tuos butelius, kaip kas bus, tegul jie sprendžia, nes visi iš alko-
holio gauna didžiulį biznį ir tas butelis jau seniai būna įskaičiuotas. Taigi reikia daryti ir aš už
tai. Ačiū.

V. VINGRIENĖ (*LVŽSF*). Labai ačiū už palaikymą. Bet aš noriu tiesiog dar pasakyti, kokia ne-
matoma šitos sistemos pusė. Kaip jūs minėjote, jeigu kas nors išmeta butelį per langą ir nenori
susigrąžinti užstato, jis tiesiog pasidalina pinigais su kitais. Tai yra ekonominis, socialinis teisin-
gumas į nematomai siūlomos sistemos pusę...

PIRMININKAS. Jūsų nori paklausti A. Anušauskas.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Gerbiama kolege, kadangi esu pats šitos sistemos vartotojas, vis
dėlto skaitydamas pakeitimą įstatymo, kuriame nėra įrašytos jo vykdymo sąnaudos, aš jau įsi-
vaizduoju žmones, stovinčius su trilitriniais stiklainiais ir mėginančius įdėti, neinvestavus į tą
sistemą nė euro, tą trilitrinį ir gauti iš to naudą keliolikos centų. Tai vis dėlto, jūsų manymu, ar
įstatymo pateikime ir aiškinime nereikėtų aiškiai apibrėžti sąnaudų, kurios bus reikalingos, o jų
neišvengiamai bus, nebent trilitriniai stiklainiai bus metro ilgio ir tada lengvai tilps į tą angą, ku-
rią dabar mes naudojame atiduodami tarą. Norėčiau vis dėlto tokių patikslinimų.

V. VINGRIENĖ (*LVŽSF*). Na, aš manyčiau, kad čia yra pati mažiausia problema, turbūt techni-
škai gana lengvai išsprendžiama. Bet dėl trilitrinių pakuočių, kaip jūs minėjote, stiklainių, be abe-
jo, čia dar diskutuotinas klausimas, tikrai mes šiandien nesame taip jau labai... (*Balsai salėje*) Taip.

PIRMININKAS. Klausia S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (*LSF*). Gerbiama Virginija, labai žaviuosi jūsų ekologiniu entuziazmu, bet aš,
kaip liberalas, sunkiai pritariu jūsų metodui. Visiems yra žinoma, kad depozito sistema, įvairiais
skaičiavimais, kainuoja nuo 3 iki 20 kartų brangiau sutvarkyti pakuotę, negu tai darytų žmogus,
įmesdamas tiesiog į varpelį, liaudiškai vadinamą varpelį.

Tad mano klausimas jums. Jūs į gamtosaugą ir aplinkosaugą žiūrite per prizmę, kad tik eko-
nominėmis iniciatyvomis ir finansiniais apsunkinimais mes išspręsimė žmonių motyvą rū-
šiuoti, ar jūs tikite, kad žmogus iš esmės Lietuvoje gali imti rūšiuoti ir išrūšiuoti šitas atliekas? Aš,
kaip sąmoningas ekologiškai rūšiuojantis žmogus, Seimo viešbučio kieme visada išmetu į skirtin-
gus kontenerius savo išrūšiuotas atliekas ir nenoriu mokėti papildomo mokesčio depozito rūšia-
vimo sistemai. Dėkui.

V. VINGRIENĖ (*LVŽSF*). Dėkoju už klausimą. Simonai, aš irgi taip pat esu ekologiškai sąmo-
ninga ir man labai patinka, kada žmonės iš idėjos rūšiuoja, ir manau, kad mūsų toks tikslas yra.
Tačiau, deja, kaip praktika rodo, finansinis motyvas greičiau yra pasiekiamas, todėl aš manau, kad
mes ir turime nueiti tuo keliu, kuris duoda didžiausią efektyvumą.

Jau daugelį metų skatinama konteinerinė rūšiavimo sistema savo efekto nedavė. Na, kitose
šalyse galbūt jinai pasiekė, galbūt gyventojai per ilgesnį laikotarpį pasiekė tą ekologinį sąmonin-
gumą, tai yra labai gražu, labai graži iniciatyva ir aš labai būčiau už, bet, deja, kaip matome, fi-
nansinis motyvas šiandieną yra geresnis motyvas. Taigi mes ir turime eiti tuo keliu, kuris mums
padėtų labiau susitvarkyti.

O tai, kad dažniausiai ir pačiame Vilniuje, kur tikrai galbūt naujuose mikrorajonuose, kur žmonių ekologinis sąmoningumas ir išrūšiavimas yra pasiekęs jau pakankamai aukštas normas, iš kiemų dingsta tie patys konteineriai ir tai ekologinio sąmoningumo visiškai neskatina. Man pačiai tenka vaikščioti per kelis kiemus, kai dingsta varpeliai, ir ieškoti, kur išmesti išrūšiuotas atliekas. Taigi ne visi turbūt ekologiškai sąmoningi, tokie, kurie eina didelius atstumus, tiesiog meta į komunalinių atliekų srautą. Aš manau, kad čia motyvas geresnis su užstato sistema.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjai. Klausti laikas baigėsi. Nuomonė už, nuomonė prieš. Nuomonė už – K. Mažeika.

K. MAŽEIKĄ (LVŽSF). Ačiū, pirmininke. Aš tik noriu pasakyti, čia tų abejonių galbūt yra įvairių, bet iš principo, jeigu pasižiūrėtume šiek tiek atgal, atsiradus depozito sistemai visi turbūt pradėjome džiaugtis, kaip sutvarkytos pamiškės, pakelės ir visos kitos viešosios erdvės, kur būdavo tikrai sunku praeiti ir būdavo daug šiukšlių, plastmasinių ir visokių kitokių pakuočių. Tuo pavyzdžiu sekant ir tikslinga plėsti depozito sistemą.

Aišku, yra grėsmių ir pamastymų, kiek tai kainuos. Galiu pasakyti, kad lygiagrečiai yra užsakytas nepriklausomas vertinimas, kur ir bus suskaičiuota, ir atsakyta, kiek tai bus naudinga arba galbūt žalinga. Bet turbūt eigoje bus atsakyta mums į tuos klausimus. Iš principo siūlau palaikyti šią idėją, šį įstatymą, ir tas visas abejones, manau, išsklaidysime dirbdami, tikrai per svarstymus atsakysime į visus klausimus. Prašau balsuoti už.

PIRMININKAS. Nuomonė prieš – J. Razma.

J. RAZMĄ (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, jeigu čia paklausytume entuziastingai pasisakiusius pranešėjus, atrodytų, ko mes visi čia žiopsome tiek laiko. Štai ir tie taromatų administratoriai tik ir svajoja, kad čia viską kimštume, ir to nori, ir beveik čia niekas nekainuoja, ir dabartiniai varpeliai kažkur dingsta. Žodžiu, viskas yra blogai, gali būti gerai ir čia pat galima padaryti.

Na, aš manau, kad yra nevisiškai taip, nes kitaip kaip paaiškinsi, kad, atrodo, tik Suomija iš Europos Sąjungos šalių yra įdiegusi tokį platų spektrą taros į depozito sistemą. Aišku, jeigu eitume pranešėjos keliu, tai visa tai kainuotų, ir pamatytume, kokias sumas pateiktų tos sistemos administratoriai, kiek išaugtų užstato dydis, kai jau dabar tie administratoriai kalba, kad esant dabartinei sistemai jie nori didinti sumą.

Dar pranešėja kažkodėl nutylėjo, taip nei iš šio, nei iš to nori krašto apsaugos sistemą iš šitos depozito sistemos išimti. Kokia čia privilegija? Kodėl kariuomenė neturi tvarkingai susimokėti, o po to grąžinti? Tai apie tai mums visiškai nieko nesakė.

Aš siūlau neskubėti, nesuteikti žmonėms iliuzijų, kad čia tuoj pat trilitrinius stiklainius galėsime į tuos taromatus kimšti. Neblogai veikia dabartinė sistema, už europinius pinigus nupirkti konteineriai rūšiuoti. Jeigu jų atsisakysime, ar dar nereiks tų europinių pinigų grąžinti.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kviečiu balsuoti po pateikimo. Kas palaikote įstatymo projektą, balsuojate už, kas nepritaria, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 83 Seimo nariai: už – 56, prieš – 1, susilaikė 26. Po pateikimo įstatymo projektui pritarta. Siūdomi komitetai: Aplinkos apsaugos komitetas, papildomi... Matau, T. Langaitis nori.

T. LANGAITIS (TS-LKDF). Replika po balsavimo. Matote, kaip balsavome, tai norisi vis dėlto paprašyti nepamiršti spręsti į varpelius netelpančių trilitrinių *slovikų*, liaudiškai tariant, problemą, nes tikrai sukursime žmonėms daugiau problemų ir taip pat akcijos „Darom“ organizatoriams. Iš patirties sakau. Dėkui.

PIRMININKAS. Dėkoju. Taip pat nori paklausti A. Salamakinas.

A. SALAMAKINĄ (LSDPF). Ne, pirmininke, ne paklausti. Vis dėlto Vyriausybė tvarko tą sistemą ir tikrai privalome prašyti jų išvados, nes, kaip sakė J. Razma, čia nėra taip lengva ir paprasta. Tai yra labai sudėtinga, labai brangi sistema, ir jeigu tik dėl alkoholio, ten vyno, t. y. ne vyno, viskio ar ko, mes dar įdiegsime tą sistemą, tai gali gulti našta, tikrai gana didelė finansinė našta. Prašau Vyriausybės išvados.

PIRMININKAS. Dėkoju. Yra siūlymas prašyti Vyriausybės išvados. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Galima, pritarta.

Taip, papildomi komitetai. Vis dar nori paklausti Virginija. Prašau.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Aš pirmiausia norėčiau padėkoti visiems už palaikymą, nes tai yra pirmas mano projektas. Labai dėkui, kad palaikėte.

Kitas. Aš noriu atkreipti dėmesį į kolegos repliką. Tikrai atsižvelgsime į pastabas. Dėl krašto apsaugos, be abejo, tai yra išimtis, ir keleiviniuose traukiniuose, taip pat oro uostuose keleivių naudojamos taros neįtraukti į depozito sistemą, bet į tai bus atkreiptas dėmesys. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkoju. Papildomų komitetų taip niekas ir nepasiūlė. Siūloma svarstyti gegužės 25 dieną. (*Balsas salėje: „Biudžeto ir finansų komitetą!“*) Siūlomas Biudžeto ir finansų komitetas. Ar galima pritarti bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Galima. Ačiū. Tai papildomas – Biudžeto ir finansų komitetas.

16.49 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-226 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-522 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Darbotvarkės 2-9 klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. XIII-226 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-522. Pranešėjas – K. Mažeika.

K. MAŽEIKĄ (LVŽSF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Yra pasiūlymas papildyti Seimo pavasario sesijos darbų programą 15 punktu ir įtraukti Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIIIP-499.

PIRMININKAS. Dėkojame. Jūsų nori paklausti A. Salamakinas.

A. SALAMAKINAS (LSDPF). Ne, aš dėl paties projekto, ne dėl programos.

PIRMININKAS. Klausia A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (LSF). Taip pat dėl projekto.

PIRMININKAS. Daugiau klausiančiųjų nėra. Nuomonė už. Nėra. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Dėkoju.

Kitas klausimas... Toliau svarstymo stadija. Ar galime pritarti bendru sutarimu po svarstymo? Ar galime pritarti bendru sutarimu po priėmimo? Atsiprašau, svarstymo stadija...

Dabar priėmimas. Motyvų dėl viso nėra. Balsuojame dėl viso projekto įtraukimo.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 85 Seimo nariai: už – 83, prieš nėra, susilaikė 2. Nutarimui (projektas Nr. XIIIIP-522) pritarta. (*Gongas*)

16.53 val.

Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo Nr. XI-329 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-499 (pateikimas)

Darbotvarkės 2-9b klausimas – Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo Nr. XI-329 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-499. Pranešėjas – K. Mažeika. Prašom. Pateikimas.

K. MAŽEIKĄ (LVŽSF). Ačiū. Noriu pasakyti, kad šis įstatymo projektas gimė žvelgiant į praeitų dvejų metų iš eilės situaciją, kad Vyriausybė ištis nesilaiko kvotų, kurios yra numatytos, tai yra 40/40/20. Kalbama apie klimato kaitos valdymo finansinį instrumentą, kaip žinote, 90 %, šiemet daugiau nei 90 % yra skirta Daugiabučių namų renovacijos programai ir visiškai pamirštama Viešųjų pastatų renovacijos programa, ypač kalbama apie atsinaujinančių energijos šaltinių skatinimą ir plėtrą. Šitos dvi sritys yra pamirštos. Siūloma, kad šis sprendimas būtų ne Vyriausybės lygmeniu, o perkeltas į Seimą, kad būtent tai būtų plėtojama, nes argumentai kalba patys už save.

Kalbėdamas apie skaičius, galiu tik paminėti, kad vienas investuotas euras į renovaciją duoda grąžą 1,37 euro, o investuotas į atsinaujinančius energijos šaltinius duoda 2,24 euro. Turbūt būtų tikslinga išlaikyti tas proporcijas ir lygiagrečiai neapleisti atsinaujinančių energijos šaltinių plėtros. Aišku, yra daugiau skaičių, bet esmė, manau, aiški. Būtų toksai siūlymas ir prašymas pa-

laikyti šį įstatymo projektą. Juo labiau kad su Vyriausybe, su Aplinkos ministerija kalbėta. Lyg buvo diskusija komitete, mes pateikėme rekomendacijas ir dėl šių metų išties apgailestavome, bet galbūt ta grėsmė yra tokia, kad ir praeita Vyriausybė lyg ir bandė pasinaudoti, ministerijos politškai prieš rinkimus lyg ir bandė paleisti tą programą, kad mes visus namus lyg ir renovuosime, bet pasirodo, kad tų pinigų nebuvo, tik pažadai. Turime tokias pasekmes, kad šiandien tuos daugiau nei 90 % turime, todėl, kad žmonių lūkesčiai nebūtų visiškai paminti, turime ir kompensuoti šiandien. Kalbėdami apie perspektyvą, turime nubrėžti konkrečias ribas, kad išvengtume būtent to politikavimo šiuo atveju.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Jūsų nori paklausti K. Bartkevičius.

K. BARTKEVIČIUS (TTF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Gerbiamasis pranešėjau, kiek aš suprantu, formulė 40/40/20 dar galioja, paprasčiausiai Vyriausybė nesilaiko įstatymų?

K. MAŽEIKA (LVŽSF). Taip.

K. BARTKEVIČIUS (TTF). Tai kam reikia keisti įstatymą ar panaikinti Vyriausybės įgaliojimus, kad kita motyvuota Vyriausybės įgaliota institucija galėtų diktuoti sąlygas Vyriausybei? Mano nuomone, šiandien tie išsiskolinimai yra 40 dėl atsinaujinančių energetikos išteklių panaudojimo, rodos, tai yra apie 17 mln. eurų, tai šiandien tie investiciniai projektai, kurie buvo skirti būtent šiems 40 %, bus neįgyvendinti, nes daugelis privačių įstaigų yra pasirengusios investicinius projektus. Tą patį apima ir visuomeninės paskirties pastatai. Kaip jūs manote, pakeitus dabar šį įstatymą, kas pasikeis?

K. MAŽEIKA (LVŽSF). Pasikeis tai, kad tie pinigai yra iš Klimato kaitos programos, kai mes net nežinome, kiek kiekvienais metais bus tų pinigų, yra sunku ir yra pakankamai sudėtinga planuoti tuos finansus. Ministerija šiek tiek pateko į tokius spąstus. Kalbėta su Finansų ministerija ir žinau, kad Vyriausybė turi ambicingų tikslų kiekvienais metais renovuoti maždaug 500 daugiabučių. Tie tikslai yra ambicingi, bet koku atveju šitos programos lėšų tikrai nepakaks, kad būtų normalus planavimas, jie ieško kitų finansavimo šaltinių. Bet koku atveju, šita programa... Yra net Konstitucinio Teismo išaiškinimas, kad mes bet koku atveju neturėtume taip elgtis, kad Vyriausybė arba ministerija savo nuožiūra perskirstytų tuos pinigus, nes lyg ir yra nustatytos proporcijos, kurios turėtų būti.

PIRMININKAS. Klausia A. Salamakinas.

A. SALAMAKINAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas posėdžio pirmininke. Gerbiamas komiteto pirmininke, kodėl ta pataisa atsirado? Kad Vyriausybė galėtų daugiau pinigų paimti iš klimato kaitos ir skirti kitoms reikmėms, tai ir buvo prioritetas namų renovacija. Bet aš ne apie tai. Ar jūs, dabar norėdamas apriboti Vyriausybės teises ar Vyriausybės galias šia pataisa, suderinote tą projektą su Ministru Pirmininku ir aplinkos ministru, ar čia yra grynai jūsų noras tai padaryti?

K. MAŽEIKA (LVŽSF). Aš pradžioje sakiau, kad buvo kalbėta ir jie mato tą tikslingumą, nes dabar atėjusi nauja Vyriausybė gavo iš praeitos Vyriausybės palikimą, t. y. įsipareigojimus gyventojams. Ką ir kalbėjau apie gyventojų lūkesčius, kad jie lyg ir teikė projektus, parengė planus, lyg ir liko tik sutartis pasirašyti, visus žingsnius nuėjo, investavo daug pinigų, investiciniai planai padaryti, bet pinigų nėra. Tai būtent mes užkertame kelią tokiems piktnaudžiavimams, nes turėtume planuoti ir žinoti. Vyriausybės tikslas yra 500 daugiabučių, tai bet koku atveju mes iš šitos programos to neįgyvendinsime, jie turi ieškoti kitų finansavimo šaltinių. Iš kitos pusės, mes negalime nuskriausti tų, kurie tos plėtos... atsinaujinančių energijos šaltinių ir plius visuomeninių pastatų, apie ką mes kalbame.

PIRMININKAS. Klausia A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (LSF). Dėkoju. Iš esmės galima sutikti, kad problemų Aplinkos ministerijoje būta, tik aš nesuprantu vieno paprasto dalyko. Iš principo tai, ką jūs pristatėte, yra Vyriausybės prerogatyva. Šiandien Vyriausybė yra jūsų, aplinkos ministras yra jūsų, Ministras Pirmininkas yra jūsų. Ar jūs nepasitikite Vyriausybe ir savo ministru, kad norite šį klausimą atnešti į Seimą? Dėkoju.

K. MAŽEIKA (LVŽSF). Taip, geras klausimas, bet dėl to ir atsirado. Tai yra sutarta ir su ministru, ir dėl to, kad galbūt tarp kitų atsirandančių problemų nepasimirštų kadencijos pabaigoje, kai galbūt pasikeis Vyriausybė ir vėl atsiras tokia priešprieša kaip buvusioje Vyriausybėje, kad, va-

dinkime, ta proporcija nustatoma vienašališkai, kiek perskirstyti. Todėl mes bendru sutarimu, kad nepaliktume kam nors po to problemų, užkertame kelią, kad būtų išlaikyta ta proporcija, ir tai įtvirtiname įstatyme.

PIRMININKAS. Klausia J. Liesys.

J. LIESYS (*LSF*). Ačiū, pirmininke. Dabar tampa aišku, kad mes įstatymiškai įpareigojame Vyriausybę, ji turėtų net atgaline data įsipareigojimus vykdyti. Vienas dalykas.

Antras dalykas, norėčiau paklausti, ar tie žmonės, kurie dabar nespėjo įeiti į projektus, turi visus dokumentus, jie tikrai gaus 40 % paramą atgaline data? Jeigu ne, tada nuo kada tas galėtų įvykti šioje Vyriausybėje arba pagal Aplinkos ministerijos sprendimus?

K. MAŽEIKAS (*LVŽSF*). Kaip jūs turbūt žinote, kad įstatymai atgaline tvarka negalioja, ar ne? Tai tikrai šis įstatymas išgalios tik nuo kitų metų ir planuojant būtent kitų metų išlaidas. Tai bus atsižvelgiama į tai ir, kalbant apie gyventojus, kurie yra pasirengę investicinius projektus, šiaudien todėl ir yra ta proporcija perskirstyta. Mes norėjome, kad jau ir šiemet būtų atkurtas tas socialinis teisingumas, kad būtų lygiagrečiai plėtojamos visos kryptys, bet vien dėl to, kad gyventojai jau yra pasirengę, kaip jūs ir minėjote, investicinius projektus ir jie jau laukė. Vasara artėja, pats laikas vykdyti renovacijas, todėl mes sąmoningai nestabdome to. Nesame kažkokie labai ambicingi ir principingi, atsižvelgiame į tuos skaičius, kurie yra. Todėl ir norime, kad šiandien tie projektai, kurie pradėti, būtų užbaigti, o ateityje, kad nebūtų tokios kolizijos, kuri yra šiandien, kad visi pinigai naudojami vienai kryptčiai, kad nebūtų taip, kad galbūt tada pulsime visi investuoti į atsinaujinančius energijos šaltinius arba vien tik visuomeninius pastatus renovuoti. Kad to nebūtų, kad būtų proporcingai, lygiagrečiai vystomos visos kryptys.

PIRMININKAS. Dėkojame pranešėjui. Daugiau klausiančių nėra. Galite užimti savo vietą.

Motyvai dėl viso. Nuomonė už – V. Vingrienė.

V. VINGRIENĖ (*LVŽSF*). Dėkoju, gerbiamas pirmininke. Palaikydama kolegos iniciatyvą, tikrai noriu pasakyti, kad šiuo metu perskirstymas proporcijų iš Klimato kaitos programos rėmimo 40/40/20 skirtas energijai taupyti, su vienu argumentu faktiškai, kad klimato kaitos tikslus mes pasiekiamo, bet niekas nedraudžia užsibrėžti ambicingesnių tikslų ir investuoti daugiau į atsinaujinančių energijos šaltinių plėtrą. O būsto renovacijai ir energijos taupymui lėšos yra skiriamos iš kitų programų, todėl aš tikrai norėčiau palaikyti šį projektą, kad nesudarytume galimybės keisti proporcijų, ir užtikrinti visas sritis, kuriose būtų dirbama klimato kaitos procesų stabdymo linkme.

PIRMININKAS. Dėkoju. Kviečiu balsuoti po pateikimo. Kas palaikote įstatymo projektą, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 76 Seimo nariai: už – 68, prieš nėra, susilaikė 8. Įstatymo projektui po pateikimo pritarta. Siūlomi komitetai: Aplinkos apsaugos komitetas kaip pagrindinis, papildomų niekas nesiūlo. Siūloma svarstyti gegužės 25 dieną.

Yra J. Razmos prašymas Vyriausybės išvados. Ar galime pritarti bendru sutarimu? Galime. Ačiū.

17.05 val.

Strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymo Nr. IX-1132 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-514(2) (pateikimas)

Kitas darbotvarkės 2-10 klausimas – Strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymo Nr. IX-1132 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-514(2). Pranešėja – V. Vingrienė. Pateikimas.

V. VINGRIENĖ (*LVŽSF*). Gerbiamieji kolegos, šia įstatymo pataisa siekiame įteisinti saugiklį dabar keičiamo Miškų įstatymo projekto kontekste ir Valstybinių miškų reformos kontekste, siekdami įtraukti valstybinius miškus į strateginę reikšmę turinčių įmonių sąrašą, taip užkertant kelią galimam įmonės privatizavimui. Tai būtų saugiklis, kuris šiandien kelia nerimą dėl galimo valstybinių miškų privatizavimo. Siūlyčiau pateiktam projektui pritarti.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys E. Pupinis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Suprantame, tiek laiko atstovavus miškininkams dabar blogai jaučiatės ir bandote kažkaip padaryti abrakadabra, ką nors kompensuoti, neva jie neprivatizuotų miškų. Tik dabar norėčiau paklausti, apie kokią įmonę jūs kalbate? Nes čia miškai yra valstybinė įmonė, o jūs padarote akcinę bendrovę. Tai čia, ko gero, vienas žingsnis iki privatizavimo. Jūs atvirkščiai darote, negu norite padaryti. Ačiū.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Čia tiesiog dėl įmonės pavadinimo, tai vėlgi dar svarstytinas klausimas. Bet dėl atstovavimo aš galiu jums pabrėžti, kad aš atstovauju viešajam interesui.

PIRMININKAS. Klausia P. Saudargas. Deja, nematau. J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Aš matau, kad projekto autorė atskleidė slaptą valstiečių planą, nes miško valdymo reformos projekte yra valstybės įmonė „Lietuvos valstybiniai miškai“. Tai, kad ji yra valstybinė įmonė, reiškia, kad ji negali būti privatizuojama iš viso. Negali būti nei procento privataus kapitalo. Jūs čia jau kalbate apie akcinę bendrovę. Vadinasi, yra planas po to tą valstybinę įmonę padaryti akcine bendrove ir kažkiek privatizuoti. Dabar su tuo projektu norite gelbėtis, kad nebūtų privatizuota daugiau kaip 50 %. Tai įdomių planų jūs turite. Bet šiaip siūlyčiau šitą teisiškai absurdišką projektą tiesiog turėti drąsos atsiimti, nes valstybinė įmonė yra ne tame straipsnyje, jeigu jau būtų rašoma į strateginių įmonių sąrašą. O jeigu kursite akcinę bendrovę, tai prisipažinkite, kad turite tokių užmačių bent jau.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Šiandien Miškų įstatymo projekto pataisa yra svarstoma komitetuose ir tikrai bus pateikta daug pasiūlymų dėl to paties projekto. O dėl įmonės pavadinimo, dėl įmonės statuso tai čia vėlgi yra diskutuotinas klausimas. Aš pati teikiu pasiūlymų dėl Miškų įstatymo projekto ir pats... ar tai būtų akcine bendrove pavadinta, ar tai valstybine įmone, ar tai galbūt yra dar ir kitų pasiūlymų, tai aš manau, kad įstatymo rengimo kontekste tai bus atitinkamai patvirtinta.

PIRMININKAS. Klausia I. Šimonytė.

I. ŠIMONYTĖ (TS-LKDF). Ačiū. Aš turbūt trečią kartą bandysiu užduoti tą patį klausimą. Ar jūs tikrai turite intencijų akcionuoti bendrovę, kuri valdys Lietuvos valstybės miškus? Nes šiaudien pateiktame įstatymo projekte čia ne pavadinimo klausimas. Kad pavadinimas gali būti „Lietuvos miškai“ arba „Du gaideliai“, tai tas yra aišku, bet statuso klausimas yra aiškiai apibrėžtas – valstybės įmonė. Jūs kalbate apie akcinę bendrovę. Ar tai reiškia, kad galima tikėtis pasiūlymų tą įmonę organizuoti kaip akcinę bendrovę tam, kad vėliau galbūt dalį jos kapitalo būtų galima parduoti?

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Aš, pavyzdžiui... Vėlgi gal tą projektą reikėjo pakeisti, nes dėl pačios valstybinės įmonės manyčiau, kad tai būtų kur kas geresnis statusas. Aš manau, kad mes tikrai apsvarstę pasiūlysimė būtent valstybinės įmonės pavadinimą.

PIRMININKAS. Klausia S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (LSF). Gerbiama Virginija, trys įstatymų projektai pristatomi iš eilės, ir aš atkreipiu dėmesį, kad juos teikia Seimo nariai. Čia tas Seimo narių aktyvumas, apie kurį šnekėjo kadencijos pradžioje, kad iniciatyvą perims Seimas, ar ne? Bet šiaudien nėra beveik nė vieno įstatymo (atrodo, buvo vienas), kurį pristatytų Vyriausybės atstovai. Šiaudien teikia Seimo nariai. Atleiskite, bet du paskutinieji, įskaitant šitą įstatymą, yra priešingos tendencijos, negu ministerija viešai kalba. Ministerija nekalba apie akcines bendroves, ministras nekalba apie privatizavimą, specialiai sako, kad bus valstybinė įmonė, jūs sakote – akcinė bendrovė. Jūsų komiteto pirmininkas K. Mažeika, nepasitikėdamas Vyriausybe, teikia sprendimą iš Vyriausybės atimti teisę apsispręsti dėl proporcių. Jūs pasakykite, kur yra iniciatyva ir kas nulems miškų likimą – ar Seimo nariai, ar vis dėlto jūsų deleguotas ministras K. Navickas?

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Aš manau, kad sprendimą priima Seimo nariai. (Balsai salėje)

PIRMININKAS. Klausia A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (LSF). Dėkoju. Aš noriu pasiteirauti, ar jums neatrodo, kad truputį ankstyvas pasiūlymas, nes ką mes dabar matėme, yra painiava, ar tai bus akcinė bendrovė, ar tai bus valstybinė įmonė. Iš jūsų atsakymo mes girdime, kad bus valstybinė įmonė, iš to, ką mes turime parašyta, mes matome, kad tai bus akcinė bendrovė. Aš nors negausią politinę patirtį turiu, bet politikoje daugiau galioja tai, kas parašyta, negu tai, kas yra žodžiu pasakyta. Ar neatrodo, kad gal šitą įstatymo projektą reikėjo pateikti tada, kada bus daugiau aiškumo, ar bus įmonė, kokia ji bus ir t. t.?

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Jūs iš dalies esate teisi, kad painiavos yra. Galbūt tas veiksmas ir yra vežimo statymas prieš arklį, tačiau čia vėlgi, kaip ir minėjau, yra saugiklis, kuris šiek tiek panai-
kintų tą nerimą, kuris šiandieną tikrai yra, kad galima nueiti latviškuoju keliu.

PIRMININKAS. Klausia V. Kamblevičius.

V. KAMBLEVIČIUS (TTF). Ačiū, pirmininke. Gerbiama Virginija, man atrodo, kol ne vėlu, jūs atsiimkite šitą nevykusį savo pasiūlymą. Tai yra komedija. Dar nėra buvę per visą Seimo istoriją – statome vežimą prieš arklį, arba kūdikis negimęs, o mes jam jau vestuves ruošiame. kažkas nenor-
malu. Mes žinome, kad jūs gudraujate, bet ne vieta ir ne laikas Seime juokauti. Ačiū. (*Balsai salėje*)

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Gera. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Daugiau klausiančiųjų nėra. Pranešėja gali užimti savo darbo vietą. Nuomonė už, nuomonė prieš. (*Balsai salėje*) Nuomonė už – P. Saudargas. Nėra. A. Salamakinas.

A. SALAMAKINAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Gerbiami kolegos, ištis gerbiamas J. Razma teigus: išėjo truputį abrakadabra, kaip jūs sakėte, bet mažiausiai kalta Virginija. Čia dau-
giau patyrę Seimo nariai parašė tą įstatymą, dėl kurio aš asmeniškai sakiau, kad jis turi pasirody-
ti po to, kai Aplinkos apsaugos komitetas apsvarstys Miškų įstatymą. Po svarstymo ar jau priėmi-
mo stadijoje jis gali pasirodyti, nes Seimas matys ir jau Seimas priims sprendimą, kaip tai vadin-
sis – valstybės miškai, ten tokie miškai. Po to įtraukimo reikalingumą reikėjo svarstyti tada. Bet
norėjome kaip geriau, išėjo kaip visuomet.

Šiuo atveju galbūt pritariame šitam ir dėl jo svarstymo tikrai darome ilgesnę pertrauką, kol
ateis Miškų įstatymas į priėmimo stadiją. Tada bus aišku, kaip ten ką daryti ir visa kita, bet dar
kartą sakau – jis per anksti pasirodė.

PIRMININKAS. Nuomonė prieš – J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, jeigu pritarsime šitam projektui, mes pasakysime,
kad ta kuriama visus miškus valdanti įmonė bus akcinė bendrovė ir kad ji galės būti iš dalies pri-
vatizuojama, tik ne daugiau kaip 49 %. Būtų šitas saugiklis, kad 51 % liktų valstybės rankose. Bet
klausimas, kas tas privatininkas, kuris pasiims tuos privatizuojamus procentus turbūt iš karto?

Man atrodo, kad ne tokie buvo Vyriausybės sumanymai. Projekte yra kalbama apie valsty-
bės įmonę. Jeigu norima valstybės įmonę įrašyti į strateginių įmonių sąrašą, tai ne tą straipsnį rei-
kia taisyti. Kaip žinote, projekto nepagerinsi taip, kad galėtum vietoje dabartinio straipsnio kitą
straipsnį keisti. Teisininkai neleidžia.

Aš siūlau projektą tikrai atmesti, nepaleisti tokių signalų, kad jau yra planai privatizuoti tą
miškus valdančią įmonę, ir ramiai žiūrėti, kaip baigsis tas pagrindinio paketo svarstymas. Tikrai
kviečiu ir valdančiuosius kolegas pasižiūrėti, kad čia yra pasiūlyta teisinė nesąmonė. Jauniems
kolegoms gal pasitaiko, ką padarysi.

PIRMININKAS. Dėkojame. Balsuojame po pateikimo. Kas palaikote įstatymo projektą, bal-
suojate už, kas nepritariate, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 69 Seimo nariai: už – 15, prieš – 26, susilaikė 28. Po pateikimo įstatymo projektui ne-
pritarta.

Todėl skelbiu alternatyvų balsavimą. Kas už tai, kad projektą atmestume, balsuojate prieš,
kas siūlote projektą tobulinti jo rengėjams, balsuojate už. (*Balsai salėje*) Balsuojame. (*Balsai salėje*)
Kartoju. Skelbiu alternatyvų balsavimą. Kas už tai, kad projektą atmestume, balsuojate prieš, kas
siūlote projektą tobulinti, balsuojate už.

Balsavo 69 Seimo nariai: už – 39, prieš – 30. Įstatymo projektą siūloma autoriams tobulinti.

17.17 val.

**Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo
Nr. XIII-13 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų narių skaičiaus“ pakeitimo“ projektas
Nr. XIII-527 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)**

Toliau 2 rezervinis klausimas. Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m.
lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-13 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų narių skaičiaus“
pakeitimo“ projektas Nr. XIII-527. Pranešėja – R. Baškienė. Prašau.

R. BAŠKIENĖ (LVŽSF). Gerbiami kolegos, jeigu galime sutarti, galbūt būtų taip greičiau, aš kartu pristatyčiau visus tris Seimo nutarimus. Jie yra tarpusavyje susiję dėl to, kad Tėvynės sąjunga nori padaryti tam tikrus savo kolegų pakeitimus, kad jie sėkmingai dirbtų kituose komitetuose, negu dirbo iki šiol. Tėvynės sąjunga prašo sukeisti Seimo narius I. Degutienę, išbraukiant iš Sveikatos reikalų komiteto ir įrašant į Teisės ir teisėtvarkos komitetą, K. Masiulį išbraukti iš Teisės ir teisėtvarkos komiteto ir įrašyti į Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetą. Tuo pagrindu pirmasis Seimo nutarimas, kuriame reikėtų pakoreguoti Sveikatos reikalų komiteto narių skaičių, vietoje 11 paliekant 10, ir Valstybės valdymo ir savivaldybių komitete, vietoje 10 įrašant 11.

Su tuo susiję, kaip jau ir minėjau, pakeisti Seimo narių pavardes, išbraukiant iš Sveikatos reikalų komiteto, nes ir narių skaičius atitinkamai sumažėja, ir tada K. Masiulis dirbtų Valstybės valdymo ir savivaldybių komitete, o I. Degutienė dirbtų Teisės ir teisėtvarkos komitete.

Su tuo taip pat susijęs kitas mūsų Seimo nutarimas, kurio pagrindu būtų papildyta ir įrašyti asmenys, kurie pavaduotų. Teisės ir teisėtvarkos komitete I. Degutienę pavaduotų A. Bilotaitė, o Valstybės valdymo ir savivaldybių komitete K. Masiulį pavaduotų G. Skaistė.

Aš pateikiau visus tris Seimo nutarimus, o prašymas, kaip ir minėjau, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos.

PIRMININKAS. Dėkojame. Klausti niekas neužsirašė. Nuomonės už, nuomonės prieš taip pat nėra. Ar galima pritarti bendru sutarimu šiam siūlymui po pateikimo? Pritarta. Ar galima pritarti po svarstymo? (*Balsai salėje*) Ačiū. Pritarta. Priėmimas. Balsuojame. Po vieną atskirai balsuojame.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 71 Seimo narys: už – 70, prieš – 1, susilaikiusių nėra. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIII-527) priimtas. (*Gongas*)

17.20 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. XIII-14 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIII-528 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Toliau įstatymo projektas Nr. XIII-528. Ar galime pritarti po pateikimo bendru sutarimu? Dėkoju, pritarta.

Ar galime pritarti bendru sutarimu po svarstymo? Dėkoju, pritarta.

Priėmimas. Pastraipsniui. Ar galime pritarti 1 straipsniui? Ačiū, pritarta. Ar galime bendru sutarimu pritarti 2 straipsniui? Ačiū, pritarta. Ar galime pritarti 3 straipsniui? Ačiū, pritarta. Balsuojame dėl viso.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 68 Seimo nariai: už – 68, prieš ir susilaikiusių nėra. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIII-528) priimtas. (*Gongas*)

17.22 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. XIII-59 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų narių pavaduotojų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIII-529 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Kitas projektas Nr. XIII-529. Ar galime pritarti bendru sutarimu po pateikimo? Ačiū, pritarta.

Ar galime pritarti bendru sutarimu po svarstymo? (*Balsai salėje*) Ačiū, pritarta.

Priėmimas. Ar galime pritarti 1 straipsniui bendru sutarimu? Ačiū, pritarta. Ar galime pritarti 2 straipsniui bendru sutarimu? Ačiū, pritarta. Ar galime pritarti 3 straipsniui bendru sutarimu? Pritarta. Balsuojame dėl viso.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 71 Seimo narys: už – 71, prieš ir susilaikiusių nėra. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIII-529) priimtas. (*Gongas*)

17.24 val.

Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Eriko Pavlovičiaus peticijos“ Nr. PNP-8 priėmimas

Kitas 5 rezervinis klausimas – Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Eriko Pavlovičiaus peticijos“ projektas Nr. PNP-8. Pranešėjas – P. Čimbaras.

P. ČIMBARAS (*LSDPF*). Laba diena, gerbiamieji Seimo nariai. Pristatau E. Pavlovičiaus peticiją, kurią išnagrinėjome kovo 29 dieną, – „Dėl asmenų, turinčių dalinį ir visišką neveiknumą, įstatymo priėmimo ir sprendimo priėmimo“. Atmesti pateiktą pasiūlymą priimti įstatymą, reglamentuojantį neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų teises ir pareigas, komisija priėmė atsižvelgusi į Sveikatos apsaugos ministerijos, Teisingumo ministerijos pateiktas nuomones. Ir manytina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktuose jau yra išsamiai reglamentuota asmenų pripažinimo neveiksniais ar ribotai veiksniais tam tikroje srityje sąlygos, tvarka ir neveiksnių ar ribotai veikusių asmenų teisės.

Be to, Teisingumo ministerija, vadovaudamasi Civilinio kodekso, taip pat kitais galiojančiais teisės aktais, vykdo Civiliniame kodekse, Civilinio proceso kodekse įtvirtinto asmens veiksnumo ribojimo instituto teisinio reguliavimo stebėseną. Įvertinus stebėsenos rezultatus, bus sprendžiama dėl nurodytų teisės aktų nuostatų tobulinimo tikslingumo.

Todėl prašau pritarti komisijos išvadai ir priimti Seimo protokolinį nutarimą atmesti peticiją (pasiūlymą) priimti atskirą įstatymą, reglamentuojantį neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų teises ir pareigas. Ačiū.

PIRMININKAS. Motyvai dėl viso. Niekas nėra užsirašęs. Ar galime pritarti bendru sutarimu Peticijų komisijos siūlymui atmesti? (*Balsas salėje: „Galime.“*) Dėkoju. Siūlau balsuoti. Balsuojame. (*Balsai salėje*)

Balsavo 71 Seimo narys: už – 61, prieš – 2, susilaikė 8. Peticijų komisijos išvadai pritarta.

17.26 val.

Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Vlado Krivicko peticijos“ Nr. PNP-9 priėmimas

Kitas 6 rezervinis klausimas – Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Vlado Krivicko peticijos“ projektas Nr. PNP-9. Pranešėjas – P. Čimbaras.

P. ČIMBARAS (*LSDPF*). Labai ačiū. Taip pat kovos 29 dieną komisija išnagrinėjo V. Krivicko peticiją. Pirmame siūlyme reikalaujama pakeisti Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip: „Draudžiama platinti dezinformaciją ir informaciją, šmeižiančią, įžeidžiančią žmogų, tautą, žeminančią jų garbę, orumą.“ Tai yra įrašyti žodį „tauta“.

Antras pasiūlymas reikalauja pakeisti Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 20 d. nutarimą „Dėl Gruzijos Respublikos nepriklausomybės pripažinimo“ ir pripažinti, kad buvusios Gruzijos SSRS teritorijoje atsirado tarpusavyje teisiniais santykiais nesusietos dvi valstybės, t. y. Abchazija ir Gruzija.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Kultūros ministerijos, Užsienio reikalų ministerijos pateiktas nuomones. Pagal Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 7 straipsnio 2 dalį pareiškėjas, nesutinkantis su Peticijų komisijos ar Seimo, Vyriausybės ar savivaldybės tarybos sprendimu dėl peticijoje iškeltų reikalavimų ir siūlymų, turi teisę po vienerių metų Peticijų įstatymo tvarka pakartotinai pateikti kreipimąsi. Todėl prašau pritarti komisijos išvadai ir priimti Seimo protokolinį nutarimą atmesti peticijoje pateiktus pasiūlymus. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Motyvai dėl viso. Taip pat nėra užsirašiusių. Ar galime bendru sutarimu pritarti Peticijų komisijos išvadai atmesti? (*Balsas salėje: „Taip.“*) Ačiū, pritarta. (*Balsai salėje*) Balsuojam.

Balsavo 71 Seimo narys: už – 69, prieš – 1, susilaikė 1. Peticijų komisijos išvadai atmesti pri-
tarta. Repliką po balsavimo? (*Balsai salėje*) Supratau. Seimo narių pareiškimai.

17.28 val.

Informaciniai pranešimai

A. VINKUS (*LSDPF*). Gerbiamieji Seimo nariai, suderinęs su poniu R. Baškiene, pateikiu tokią informaciją. Rytoj, balandžio 5 dieną (trečiadienį), 14 valandą Vitražo galerijoje turiu prašymą po-
no Š. Vaitkaus, Palangos miesto mero. Bus pristatyta G. Ožkinytės-Eimantavičienės ir P. Barono
paroda „Palanga ir Šventoji heraldikoje, grafikoje, medaliuose“. Praėjusį sekmadienį Palangoje la-
bai iškilmingai G. Ožkinytei-Eimantavičienei buvo suteiktas Palangos garbės piliečio vardas. Tai
vienas iš ciklo „Palangos dienos“ renginių, skirtų paminėti Palangos krašto prijungimui prie Lie-
tuvos 1921 m. kovo 30 d., taip pat miesto vardo gimtadieniui balandžio 5 dieną, kai 1253 metais
Palanga paminėta Kuršo dalybų tarp Livonijos ordino ir Rygos vyskupo akte.

14 valandą „Palangos dienų“ atidarymas. Kiek žinau, atidaryme dalyvauja, ją atidaro gerbia-
mas Seimo Pirmininkas profesorius V. Pranckietis. Toliau po pusvalandžio jaunųjų meno žinovų
pusvalandžio koncertas ir paskui kviečiama pasižmonėti su kavos puoduku ir degustuoti vieno
kąsnio sumuštinį. Juos pristato Palangos viešbučių ir asociacijos darbuotojai. Ačiū. Būsiu labai
dėkingas.

PIRMININKAS. Dėkoju. Mielieji kolegos, mūsų darbotvarkė baigta. Ačiū visiems už darbą.
Kviečiu registruotis.

Užsiregistravo 68 Seimo nariai. Vakarinis balandžio 4 dienos posėdis baigtas. (*Gongas*)

PAVARDŽIŲ RODYKLĖ

- Anušauskas Arvydas 50, 58, 60, 65
Armonaitė Aušrinė 29, 30, 34, 35, 37, 42, 52, 67, 68, 70

Baronas Petras 74
Bartkevičius Kęstutis 68
Basanavičius Jonas 21
Bastys Mindaugas 61
Baškienė Rima 7, 26, 27, 47, 71, 72, 74
Bernatoniš Juozas 46
Bilotaitė Agnė 72
Brazauskas Algirdas Mykolas 15
Bukauskas Valentinas 23
Burokienė Guoda 15, 16, 21, 22
Butkevičius Algirdas 16, 18, 28, 63

Čimbaras Petras 44, 45, 46, 73

Dagys Rimantas Jonas 28, 29, 30, 32
Dargis Robertas 10
Degutienė Irena 46, 62, 72
Dumbrava Algimantas 26, 27, 45

Gailius Vitalijus 46
Gelūnas Arūnas 39
Gentvilas Simonas 20, 35, 46, 65, 70
Glaveckas Kęstutis 26, 30, 32, 33, 37, 39
Glemža Jonas 40
Gražulis Petras 7, 27, 28, 57, 60
Grina Gediminas 28

Jarutis Jonas 56
Jovaiša Sergejus 40
Juozapaitis Vytautas 41
Juška Ričardas 36, 37

Kamblevičius Vytautas 71
Karbauskis Ramūnas 21, 39, 40, 41
Kėvišas Gintautas 40
Kreivys Dainius 32, 33
Krivickas Vladas 73

Landsbergis Gabrielius 18, 20, 50
Langaitis Tadas 51, 61, 66
Lazutka Romas 54, 55
Liesys Jonas 69
Linkevičius Linas Antanas 21

Majauskas Mykolas 43, 50
Maldeikienė Aušra 23, 24
Markauskas Bronius 21
Masiulis Kęstutis 24, 25, 26, 53, 72
Matuiza Donatas 53

Mažeika Kęstutis 66, 67, 68, 69, 70
Mažylis Liudas 10
Mikutavičius Marijonas 16
Muižinikas Marius 51

Navickas Kęstutis 21, 70
Nekrošius Arvydas 47, 50, 51

Olekas Juozas 56
Ožkinytė-Eimantavičienė Gražina 74

Pakštas Kazys 22
Palionis Andrius 36, 61
Paukštė Dainius 14, 15
Pavilionis Žygimantas 31, 33, 34
Pavlovičius Erikas 73
Pranckietis Viktoras 7, 74
Puidokas Mindaugas 35
Pūkas Kęstutis 7, 35
Pupinis Edmundas 43, 44, 45, 59, 64, 70
Puteikis Naglis 36, 40, 42, 43, 44, 50, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61

Razma Jurgis 7, 35, 36, 38, 45, 46, 66, 69, 70, 71
Rinkevičius Viktoras 27, 28, 29
Rozova Irina 40

Sabatauskas Julius 42, 43, 44
Salamakinas Algimantas 46, 55, 57, 64, 66, 67, 68, 71
Saudargas Paulius 64, 70, 71
Simulik Valerijus 61, 62
Sinkevičius Rimantas 35, 52
Sinkevičius Virginijus 36, 37, 38
Sipavičienė Audra 12
Sysas Algirdas 25, 26, 28, 43, 60, 62
Skaistė Gintarė 33, 72
Skardžius Artūras 31, 37, 40, 53
Skvernelis Saulius 7, 8, 20, 21
Stacevičius Lauras 46
Stančikas Andriejus 35
Staniuvienė Levutė 35
Stankūnienė Vlada 11, 12
Stoškus Krescencijus 10, 11

Šakalienė Dovilė 7, 35, 43, 44, 61
Šarnickas Robertas 35, 58
Šidlo Beata (Szydło Beata) 19
Šimonytė Ingrida 70
Širinskienė Agnė 44, 45, 62, 63

Tamašunienė Rita 19, 27, 45
Tomilinas Tomas 21, 35, 61

Tutlys Akiko Kikuchi 10
Urbšys Povilas 31, 32, 34

Vaigauskas Zenonas 47, 50, 51, 52, 53
Vaitkus Šarūnas 74
Vareikis Egidijus 24, 28
Varžgalys Juozas 59, 60, 65

Vasiliauskas Gediminas 46
Vasiliauskas Valdas 23
Veryga Aurelijus 21
Vingrienė Virginija 35, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71
Vinkus Antanas 74

Žemaitaitis Remigijus 21, 22, 23, 25, 55, 57

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

Tel. (8 5) 239 6060, faks. (8 5) 239 6289, el. p. *priim@lrs.lt*

Interneto puslapis *www.lrs.lt*